

prispevki

K ZGODOVINI RAZVOJA
MLADINSKEGA SEKTORJA
NA SLOVENSKEM

**PRISPEVKI K ZGODOVINI MLADINSKEGA
SEKTORJA V SLOVENIJI**

Izdajatelj:

MOVIT, Ljubljana, Dunajska cesta 5

Avtor: Janez Škulj

Lektoriranje: Aleš Lampe

Oblikovanje in priprava za tisk: Maja Cerjak, AIKO

Tisk: Tiskarna Oman, Kranj

Fotografije:

Slike pridobljene ter objavljene z dovoljenjem: Muzej novejše zgodovine Slovenije, Ljubljana (MNZS); Slovenski etnografski muzej; Urad RS za mladino (URSM), Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZS), Slovenski etnografski muzej, Ljubljana (SEM); Spletni portal mlad.si (mlad.si), Večer, d.o.o.; drugi spletni viri ter osebni arhivi.

© MOVIT, Ljubljana in Janez Škulj

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

331.578.2-053.6(497.4)

364.4-053.6(497.4)

316.346.32-053.6(4)

ŠKULJ, Janez, 1965-

Prispevki k zgodovini razvoja mladinskega sektorja v Sloveniji / [avtor Janez Škulj]. - Ljubljana : Movit, 2016

ISBN 978-961-6826-24-2

1. Gl. stv. nasl.

284660992

prispevki

K ZGODOVINI RAZVOJA
MLADINSKEGA SEKTORJA
NA SLOVENSKEM

kazalo

01

KAKO NAPREJ? 6

PREDGOVOR AVTORJA

8

02

JUGOSLOVANSKA IN SLOVENSKA ZGODBA 10

MEDVOJNO OBDOBJE	11
SKOJ (1919) - ZSMJ (1974)	16
MEDNARODNO DELOVANJE ZSMJ IN PREDHODNIC	19
MEDNARODNO DELOVANJE ZSMS	22
DRUGE MLADINSKE POBUDE V SLOVENIJI V ČASU SFRJ	23
KOORDINACIJSKI ODBOR MLADISNKIH SVETOV V JUGOSLAVIJI (1991)	24
<i>MED VASJO IN MESTOM</i>	26
<i>ORGANIZIRANOST MLADINE V SOCIALISTIČNIH DRŽAVAH</i>	28
<i>MLADINSKE DELOVNE AKCIJE</i>	32

03

SLOVENIJA 36

SPREMEMBE IN NOVE MLADINSKE ORGANIZACIJE	37
MLADINSKI SVET SLOVENIJE (1990)	41
POSAMEZNIKI IZ SLOVENIJE V VODSTVIH EVROPSKIH MLADINSKIH PLATFORM	45
ZAKON O MLADINSKIH SVETIH (1990/2000)	45
URAD RS ZA MLADINO (1991)	46
ZAKON O ŠTUDENTSKI SKUPNOSTI (1994)	47
PRVE STRUKTURE NA OBČINSKI RAVNI (1995)	48
MOVIT (1997)	49
MLADINSKO INFORMACIJSKO IN SVETOVALNO SREDIŠČE SLOVENIJE (1998)	50
MREŽA MAMA (2001/2005)	50
ZAKON O JAVNEM INTERESU V MLADINSKEM SEKTORJU (2010)	52
NACIONALNI PROGRAM ZA MLADINO (2013)	52
<i>DEPOLITIZACIJA MLADINSKEGA SEKTORJA V SLOVENIJI</i>	54
<i>KLJUČ USPEHA:</i>	57
<i>REPREZENTATIVNOST MLADINSKIH PLATFORM</i>	
<i>ŠTUDENTSKI PREVZEM MLADINSKE ORGANIZIRANOSTI</i>	59

04

NAMESTO ZAKLJUČKA 60

<i>O AVTORJU</i>	63
PREGLED UPORABLJENIH KRATIC	64
SEZNAM OSEB	66

01

kako naprej?

Direktor URSM, dr. Peter Debeljak
Foto: Boštjan Lah

Tako, kot v mnogih drugih družbenih podsistemih, je s procesom demokratizacije konec osemdesetih let prejšnjega stoletja prišlo tudi do (začetka) sprememb osnovnega ustroja mladinskega sektorja v Sloveniji. Ta, spet podobno kot na marsikaterem drugem področju, ni začel rasti iz nič. Je pa pred četrto stoletja začel pridobivati nekatere nove, manjkajoče in moderne attribute.

Ključne izmed njih v svoji knjigi povzema Janez Škulj, iz današnjega zornega kota gledano gotovo eden od osrednjih likov modernega razvoja mladinskega dela in mladinske politike v Sloveniji. Pozoren bralec bo zagotovo opazil, da avtor obdobja ne skuša uokvirjati zgolj na faktografski način, temveč daje posameznim dogodkom in pojavom pogosto tudi svojo osebno noto. Kar pa verodostojnosti izprijčanega ne znižuje. Celo nasprotno. Z avtoriteto neposrednega in kontinuiranega pričevalca preteklih treh desetletij dogajanja v mladinskem sektorju mu je prihranjeno breme politične korektnosti in celo zgodovinske natančnosti. Celotna slika časa in prostora pa zaradi tega ni nič manj jasna, temveč je kvečjemu polnejša. Zato menim, da bi težko našli boljšega kronista obdobja, ki je za nami.

Ampak pustimo preteklost. Kakšno pa bo obdobje, ki je pred nami? Po 25 dinamičnih letih se sama po sebi ponuja priložnost, da se ozremo tudi naprej. Kaj čaka mladinski sektor jutri? Kaj pojutrišnjem? Kateri fenomeni ga bodo zaznamovali? Kakšne so priložnosti in potencialna »dodana vrednost«, kot temu radi rečemo, ki jo mladinsko delo lahko ponudi ob soočanju z modernimi izzivi časa?

V zadnjem času smo bili priča nastanku nove družbene dinamike. Poganjajo jo učinki globalizacije, nova demografska realnost, tranzitivnost vrednotnih okvirov in vzorcev delovanja mladih. Dodatno jo poglobljajo novi družbeni mediji, zastrujejo pa še vedno trajajoče posledice ekonomske in finančne krize. Več kot jasno je, da je prišlo do navzkrižja med novo realnostjo na eni strani in naborom starih odgovorov na drugi. Mladi pogosto iščejo enostavne, enodimenzionalne odgovore na njihova vprašanja. Ampak pogosto jih mi nismo sposobni zagotoviti. Ustaljene javnopolitične prakse na omenjeno realnost pogosto ne odgovarjajo več. Nastal je prepad. Zato menim, da prihaja čas, ko bo to potrebno ubrati nove pristope. Manj monosektorske in bolj problemsko usmerjene. Včasih nekoliko manj makropolitike in bolj individualizirane, izhajajoč iz specifičnih potreb vsakega mladega posameznika. Pri tem ne želim trditi, da se čas t.i. »makropolitik« izteka. Celo obratno. Ko govorimo, na primer, o zaposlovalni integraciji mladih, smo šele na začetku systemskega urejanja v smeri večje pravičnosti dostopa do trga dela za vse generacije. Po drugi strani pa nekatere okostenele javne politike enostavno več ne odgovarjajo na izzive časa. Če na primer želimo zagotoviti polno socialno vključenost vseh, je treba pristop veliko bolj individualizirati, ga pluralizirati in znati kombinirati različne prijeme za končni rezultat. Dosegati sinergije, znati vključevati vse akterje, ki lahko kakor koli prispevajo k razreševanju izzivov, s katerimi so soočeni mladi. Tudi civilnodružbene. Verske avtoritete, lokalne heroje, tiste, ki poznajo realnost

stanja v določenem okolju. Pri tem pa moramo znati prehajati dosedanje ovire. V nekaterih segmentih enostavno ne gre drugače. Tipičen primer za to so procesi radikalizacije in viktimizacije najranljivejših skupin mladih. Pri tem je treba uporabiti t.i. »peer-to-peer« princip. Uporabiti znanje, izkušnje, dostopnost in razumevanje mladih posameznikov za naslavljanje težav njihovih vrstnikov.

Zdi se, da tej novi realnosti tudi mladinske strukture ne bodo mogle ubežati. Pa zakaj sploh bi? Ne nazadnje pogosto pozabljamo, da je eden od ključnih postulatov mladinskega dela, da odgovarja na potrebe ciljne populacije in tudi širšega okolja. In na tem mestu imajo mladinske strukture konkurenčno prednost. In hkrati družbeno odgovornost. Da gredo čez doktrine in prakse znotraj svojih ideološko in/ali organizacijsko začrtanih ograj. Bodimo jasni. Mi, v mladinskem sektorju, smo tisti, ki govorimo jezik mladih, ki jih znamo nagovoriti in pritegniti. Ki imamo pogosto privilegij, da nam mladi zaupajo in vidijo kot zaveznike. To je naša velika priložnost. Ki se je ne smemo ustrašiti, čeprav nas včasih bezlja iz lupine ustaljenih vzorcev in metod znotraj mladinskega dela. Na tem mestu je treba biti jassen. Osnovni postulati mladinskega dela se s tem ne rušijo, temveč krepijo. Tisti posamezniki in organizacije, ki to dojemajo, bodo iz tega gotovo izšli kot zmagovalci. Tisti, ki pa se bojijo izzivov časa, pa znajo počasi izgubljati. Če ste se prepoznali v tem drugem delu, vas spodbujam, da stopite na to pot.

predgovor avtorja

Pravzaprav sem pisal prispevke k zgodovini mednarodnega sodelovanja na področju mladine. Ko se je razvedelo, kaj sem se namenil, pa me je vse več ljudi spodbujalo, naj napišem tudi kaj o preteklosti mladinskih gibanj in mladinskem delu, njegovi organiziranosti in razvoju v Sloveniji in Jugoslaviji. Zato je nastalo to besedilo, vendar bo pozoren bralec opazil, da se v njem veliko posvečam tudi vključevanju slovenskega in jugoslovanskega prostora v mednarodno arena. Razlog je preprost, besedilo je bilo sprva mišljeno kot dodatek prispevkom k zgodovini mednarodnega sodelovanja na področju mladine. Ta mednarodna dimenzija jugoslovanske in slovenske zgodbe naj bi bila povezava med obema deloma.

Janez Škulj
Foto: Matej Pušnik

Mladinski sektor zaznamuje pomembno dejstvo, ki je po svoje njegov vir navdiha, po drugi strani pa preklestvo. Ima malo zavedanja o svoji lastni preteklosti. Mladost in vključenost v mladinsko delo, organiziranost in še kaj je nekaj prehodnega. Za mnoge, ki se aktivirajo, preteklost ne obstaja. Vse ostaja na ravni tistega, da je bil pred menoj nič. In velikokrat tudi za menoj nič. Dejstvo je, da je v Sloveniji bolj malo ljudi, ki bi svojo življenjsko pot – v profesionalnem smislu – naredili v mladinskem sektorju. V njem živeli in od svojega dela v sektorju živeli svojih 30 let, da o kakšnih 40 letih delovne dobe niti ne govorim. Zato je pričujoče besedilo res prispevek k pisanju zgodovine razvoja mladinskega sektorja v Sloveniji. Zagotovo ne vključuje vseh relevantnih informacij, zadostuje pa, da si ustvarimo solidno sliko in da vemo, kje bi se dalo še kaj izkopati. Zato upam, da bo zapisano spodbudilo k raziskovanju in – recimo – rezultatom v obliki seminarjskih ali celo diplomskih nalog.

V besedilu sem namerno poskušal omeniti čim več oseb, ki so stali za posameznimi dogodki ali bili pri njih soudeleženi. Tudi z razlogom, da jih kdo uporabi kot vire za vsa bodoča raziskovanja. Nekateri so si vzeli čas za pogovor in so pomagali kakšno zgodbo razbistriti – na primer Milan Knep, Janez Plevnik in Ignac Krivec. Vsakemu se zahvaljujem. Drugi so mi pomagali s posredovanjem podrobnosti o času in kraju kakšnega njihovega vložka. Z nekaterimi se

kljub dogovarjanju nisem uspel uskladiti v času. In bili so tudi takšni, ki so mojo prošnjo za pogovor preprosto ignorirali. Morda kateremu omemba njegovega ali njenega imena ne bo všeč, vseeno pa mislim, da so bili dovolj pomembni za razvoj, da si javnost zasluži vedeti tudi njihova imena, predvsem kot možne vire za morebitna nova izkopavanja. Vrinil sem tudi nekaj namigov k drugim avtorjem, ki so se bolj podrobno soočili s kakšno tukaj le na kratko omenjeno zgodbo. Zagotovo pa informacije o vključevanju v mednarodno arena dodajajo še en vidik že zapisanih zgodb.

Marsikaj pa je ostalo tudi nezapisanega. V besedilu sicer ne navajam virov, sledil pa sem načelu, da nič ni zapisano kot dejstvo, če za to dejstvo nisem dobil potrditev vsaj iz dveh virov. Včasih je bilo kaj kontradiktornega, tam sem si dovolil pravico izbire »resnice«. Deli besedila v poševnem tisku pa vsebujejo tudi veliko osebnega pogleda na posamezno zapisano vsebino. Dodani so bolj za spodbudo k razmišljanju kot pa prikaz dejstev preteklosti, čeprav na njih temeljijo.

Vsak zgodovinski pregled se mora nekje začeti in končati. Jaz začenjam nekje ob koncu prve svetovne vojne. Če bi šel dlje v čas, bi moral govoriti predvsem o nemško govorečih mladinskih organizacijah pri nas. Organiziranost slovenske mladine je bila predvsem osredotočena na slovenske študente, ta organiziranost pa je predvsem delovala v takratnih

univerzitetnih središčih v Gradcu, na Dunaju in v Pragi. In zaključil sem z letom 2013, zadnjim letom izvajanja samostojnega programa EU na področju mladine, ki je močno zaznamoval tudi razvoj mladinskega sektorja v Sloveniji.

In zakaj je zgodovina razvoja mladinskega sektorja pomembna? Ker je lahko del identitete celotnega sektorja. Ker omogoča tudi današnjim in jutrišnjim generacijam mladinskih voditeljev in delavcev, da svoja siceršnja vsakodnevna prizadevanja umestijo v daljši časovni kontekst. V neko jutrišnjo zgodovino. In ker je lahko tudi argument v čisto političnih razpravah, ko se pogovarjamo o umeščanju mladinskega sektorja v širše družbene kontekste. Predvsem pa naj bo izhodišče za bolj poglobljene jutri spisane zgodbe.

Priložnost lanskoletne 25-letnice obstoja Mladinskega sveta Slovenije in letošnje 25-letnice obstoja Urada RS za mladino ter v letu 2017 tudi dvajsetletnice obstoja zavoda MOVIT so čudovita priložnost za natis tega besedila. Nenazadnje tudi 25-letnica obstoja Republike Slovenije kot samostojne države, saj brez tega marsikatera opisana zgodba ne bi bila mogoča. Kljub vsemu pa je to le slaba četrtnina časa, ki ga zasledujem v tem besedilu.

MEDVOJNO OBDOBJE (1919–1941)

02

jugoslovanska zgodba

“

Od 25. do 27. maja 1990 je v Cankarjevem domu v Ljubljani potekal zadnji kongres Zveze socialistične mladine Jugoslavije (ZSMJ), ki se je končal s samoukinitvijo te organizacije na zvezni ravni. Ob zaključku kongresa to dejstvo ni bilo najbolj jasno, predvsem zato, ker so mnogi delegati videli možnost nadaljevanja obstoja zvezne mladinske strukture v novi povezavi, ustanovljen pa je bil tudi odbor za ustanovitev Mladinskega sveta Jugoslavije, ki mu je načeloval Igor Lavš. Ravno tako naj bi se ustanovila nova Študentska organizacija Jugoslavije in Jugoslovanski novi forum kot povezava političnih strank, ki so ali naj bi nastale iz republiških organizacij Zveze socialistične mladine. S tem se je končala zgodba uradne mladinske strukture v SFRJ, ki je svoje korenine vlekla iz časov pred drugo svetovno vojno. Na tem kongresu je sodelovala tudi 10-članska delegacija takrat že ustanovljenega Mladinskega sveta Slovenije (MSS), kar je omogočila ZSMS z odstopitvijo teh delegatskih mest MSS. Dejanski konec zgodbe jugoslovanske mladinske strukture se odvije leta 1991, le z majhnim repom se zavleče še v leto 1992.

”

Mladinsko delo in mladinska gibanja v medvojni jugoslovanski državi sprva zaznamujejo različne tradicije med deli, ki so izhajali iz propadle Avstro-Ogrske in zmagovite Kraljevine Srbije. V nadaljevanju je mladinska organiziranost in delo z mladimi v mladinskih organizacijah zelo povezano s političnim in družbenim razvojem Kraljevine. Tako je ena izmed močnih ločnic med mladinskimi organizacijami njihova pro- ali protijugoslovanska usmerjenost. Druga ločnica je med desno, liberalno in levo politično usmeritvijo, ki se najbolj močno odražajo med organizirano študentsko mladino. Delovanje vseh organizacij v Kraljevini se močno omeji ob nastopu kraljeve diktature. Praktično se delovanje organizacij, ki nimajo vsejugoslovanske dimenzije, ustavi.

Oktobra 1919 propade poskus ustanovitve Jugoslovanske združene mladine (JUO¹), ki jo želijo ustanoviti komunistični študentje in mladina skupaj z nekaterimi drugimi skupinami ter v njej prevzeti osrednjo vlogo. Ker se to ne uresniči, nekaj dni kasneje ustanovijo Zvezo komunistične mladine Jugoslavije (SKOJ²). SKOJ je po letu 1921 po uveljavitvi Zakona o zaščiti države deloval

1. JUO – Jugoslovanska ujedinjena omladina
2. SKOJ – Savez komunističke omladine Jugoslavije

kot ilegalna organizacija, za namen vsaj delne javne prisotnosti pa so njegovi člani ustanovljali različna prosvetna in kulturna društva, ki omogočajo tudi kritje za njegove ilegalne aktivnosti.

Delovanje Jugoslovanske napredne nacionalistične mladine (JNNO³) je privedlo do ustanovitve dveh njej nasprotujočih mladinskih organizacij. Narodna radikalna stranka je ustanovila Srbsko nacionalno mladino (SRNAO⁴), na Hrvaškem pa se 15. avgusta 1922 ustanovi Hrvaška nacionalna mladina (HANA O⁵), ki spada v širši krog strank hrvaškega bloka.

Sokolska organizacija, ki je bila močna vzgojna organizacija že pred prvo svetovno vojno, postane izredno pomembna v času po proglačitvi kraljeve diktature pa vse do druge polovice tridesetih let. Kralj Aleksander Karađorđević v njej vidi instrument širjenja ideje o jugoslovanskem narodu, organizacija pa je praktično poddržavljena in vključena v šolski sistem. Na njenem čelu je prestolonaslednik princ Peter Karađorđević. Vendar poleg Sokolov obstajajo tudi druga »telovadna« vzgojna gibanja. V Sloveniji se tako pod vplivom Rimokatoliške cerkve, predvsem pa Krekovega socialnega nauka, začnejo razvijati Orli oziroma Slovenska orlovska zveza, katere začetki segajo v leto 1906.

V Sloveniji poleg Orlov delujejo tudi Sokoli, ki so v Sloveniji dobro razširjeni še iz časov Avstro-Ogrske, in skavtsko gibanje. Skavtsko gibanje – sicer nemško govoreča organizacija – je v Ljubljani obstajalo že pred prvo svetovno vojno. Prva slovenska skavtska skupina se je na ozemlju današnje Slovenije ustanovila 22. oktobra 1922 pod vodstvom Franca Pintarja, podporo na njenem začetku delovanja pa so ji nudili skavti iz Beograda. Naslednje leto (1923) se ustanovi Slovenska skavtska župa, ki se je kasneje preimenovala v Dravsko skavtsko župo, skladno s tedanjo novo administrativno ureditvijo države. Leta 1923 se skavtskemu gibanju pridruži tudi Pavel Kunaver, ki postane starešina ljubljanskega Zmajevega stega in ki je močno zaznamoval predvojno in povojno krajino skavtstva in kasneje taborništvu na slovenskem.

3. JNNO – Jugoslavenska napredna nacionalistička omladina
4. SRNAO – Srpska nacionalna omladina
5. HANA O – Hrvatska nacionalna omladina

Skavtska organizacija dobi leta 1925 sestrsko organizacijo pod imenom Slovenska gozdovniška organizacija, po nekaterih virih imenovano tudi Zveza slovenskih tabornikov, ki temelji na pedagoškem pristopu Ernesta Thompsona Setona in se iz Slovenije razširi v Zagreb, nekaj poskusov ustanavljanja gozdovnikov pa je bilo tudi v Sarajevu. Organizacija se leta 1929 preimenuje v Jugoslovansko gozdovniško ligo. Med strankarsko vezanimi organizacijami velja omeniti Krekovo mladino (ustanovljeno septembra 1921 in delujočo do leta 1933), kjer velja omeniti Franceta Kordina kot ustanovitelja, in Krščanskosocialistično delavsko mladino, ki je ustanovljena junija 1926 v Celju. V sami krščanskosocialistični sredini se po Krekovi smrti začne boj za njegovo nasledstvo, v tem procesu pa so zelo vidni tudi križarji z Edvardom Kocbekom, ki so del krščanskosocialističnega tabora.

Mladinska organiziranost se uveljavi tudi znotraj Katoliške akcije, katere organizacijska struktura temelji na organiziranosti nadškofij in ki leta 1936 dobi nova pravila in s tem postane samostojna krovna organizacija, znotraj katere se organizira cela vrsta organizacij za posamezno ciljno skupino mladih (dijaki in dijakinje, delavci in delavke, kmečka mladina, študentje). Ena izmed njih je bila Zveza mladih katoliških delavcev (ZMKD), ki naj bi sledila ideji žosizma⁶, a je bila istočasno tudi

zelo daleč od žosizma v drugih državah. Največji obseg delovanja med mladimi pa je Katoliška akcija dosegla s fantovskimi odseki in dekliškimi krožki, ki so delovali znotraj Prosvetne zveze. S tem okvirom delovanja so dejansko dosegli tudi najbolj oddaljeni košček podeželja. Med katoliškimi organizacijami so vsekakor omembe vredni tudi salezijanci, ki so v svojih zavodih delovali med mladino, bili pa so tudi med prvimi, ki so organizirali poletna taborjenja za manj premožne oziroma socialno ogrožene mlade. V ta namen so celo ustanovili Društvo za zaščito delavske mladine.

Skavtska organizacija v Kraljevini SHS začne delovati leta 1919 pod okriljem sokolske organizacije in pod imenom izvidniki in planinke, a se leta 1920 osamosvoji. Prva organizacija izvidnikov se vzpostavi v Beogradu, od tam pa se širi naprej po kraljevini. V Srbiji se je prva skavtska enota oblikovala leta 1911 v Beogradu, in sicer pod imenom Mali četniki, saj je Miloš Popovič, ki je ustanovil skupino, besedo skavt prevajal v četnik. Ta enota se je imenovala Lasta. Na Hrvaškem se prva organiziranost mladih, ki deluje po skavtskem programu, oblikuje po šolah leta 1913 pod imenom dijaške izletniške družbe⁷, naslednje leto pa se ustanovi Hrvaško skavtsko združenje (HSU⁸), ki deluje do konca prve svetovne vojne.

Leta 1921 je postavljena državna organizacija Zveza izvidnikov in planink Kraljevine SHS, katere zaščitnik leta 1923 postane kralj Aleksander Karađorđević. Ta organizacija sodeluje v ustanovitvi WOSM⁹, kasneje pa postane tudi članica WAGGGS¹⁰. K razvoju skavtskega gibanja v Kraljevini naj bi veliko prispevali tudi imigranti iz nekdanjega Ruskega cesarstva, ki so se pred sovjetsko revolucijo zatekli tudi v kraljevino. Organizacija se kasneje reorganizira v skladu z novo administrativno ureditvijo države po uveljavitvi kraljeve diktature in se preimenuje v Zvezo skavtov Kraljevine Jugoslavije. Delovala je vse do leta 1941, ko je bila razpuščena. O povezanosti skavtske organizacije z režimom govori tudi dejstvo, da je bil njen vodja nekaj časa tudi general Milan Nedič, pa tudi povezave v usposabljanju skavtskih voditeljev s kraljevo vojsko in dejstvo, da je državni aparat krepko sodeloval pri organiziranju skavtskih izletov za udeležence iz vse države.

je v Bruslju med mladimi vzpostavil kasnejši kardinal Joseph-Léon Cardijn na načelih iz delavskih enciklik papeža Leona XIII. in Pija XI. Gibanje se je leta 1926 iz Belgije razširilo v Francijo, od tam pa praktično na vse kontinente. Evropski del te organizacije je danes tudi član Evropskega mladinskega foruma.

7. dačke izletne družbe

8. HSU – Hrvatsko skavtsko udruženje

9. WOSM – World Organisation of Scouts Movement

10. WAGGGS – World Association of Girl Guides and Girl Scouts

.....

6. Žosizem je gibanje, ki je ime dobilo po kratki JOC (fr. Jeunesse ouvrière chrétienne) in ga

Orjunaši iz Slovenije na poti v Beograd, 1925. Avtor: Fran Vesel. Vir: SEM.

Orlovski naraščaj z vaditeljem A. Lipnikom, med obema vojnama. Črna na Koroškem. Hrani MNZS.

Sokolska konjenica na Vsejugoslovanskem sokolskem izletu, Lj, 1922. Hrani MNZS.

Skavti iz Maribora, udeleženci tabora v Završnici med obema vojnama.
Hrani MNZS.

Skavti na taboru v Omišlju, večerni taborni ogenj. Hrani MNZS.

Kongres Kristusa Kralja, kovinarji iz Jesenic, Ljubljana, 1939.
Hrani MNZS.

Odbor Krščanskosocialističnega akademskega kluba »Borba«.
Hrani MNZS.

Tabor jugoslovanskih skavtov v pragi med obema vojnama.
Hrani MNZS.

Mladi sokoli med obema vojnama.
Hrani MNZS.

Študentska organiziranost se predvsem veže na posamezne univerze, kjer delujejo strokovne študentske organizacije po posameznih fakultetah in klubi oziroma organizacije študentov, ki se povezujejo na podlagi svetovnonazorskih opredelitev. Med organizacijami študentov na vsejugoslovanski ravni zagotovo velja omeniti SKOJ na eni strani, na drugi pa Organizacijo nacionalnih študentov (ORNAS¹¹), ki deluje v sestavi Orjune¹². Sama Orjuna pa se je razvila iz Jugoslovanske napredne nacionalistične mladine (JNNO).

Pred prvo svetovno vojno je organiziranost slovenskih študentov predvsem vezana na takratna univerzitetna središča v Gradcu, na Dunaju in v Pragi. Študentska organiziranost v Sloveniji se začne razvijati po letu 1919, ko je ustanovljena Univerza v Ljubljani, prva študentska organizacija pa zaživi pod imenom Podporno društvo jugoslovanskih akademikov, vendar leta 1922 zamre.

Leta 1920 je ustanovljen študentski klub Jadran, ki zagovarja jugoslovanski nacionalizem, kasneje se ustanovi tudi več katoliških študentskih organizacij, med njimi leta 1932 Zveza mladcev Kristusa kralja, kjer je pomembno vlogo odigral Ernest Tomec, ter pod ideološkim vodstvom Lamberta Ehrlicha precej bolj radikalni Klub katoliških

študentov Straža, ki je postal sestavni del Katoliške akcije. Med študenti delujeta tudi dva kluba krščanskosocialistične usmeritve, in sicer Danica in Zarja. Sicer pa so se za naklonjenost študentov v tistem času potegovala tri skupine organizacij: nacionalistične (jugoslovanske), levičarske in katoliške oziroma krščansko-socialistične usmeritve.

Iz tega obdobja je zanimivo tudi dejstvo, da se je s pedagoško dimenzijo mladinskega dela oziroma mladinske organiziranosti ukvarjala tudi slovenska pedagoška stroka. Dr. Stanko Gogala, sicer profesor na učiteljskišči v Ljubljani, tako leta 1931 izda v zbirki priročne pedagoške knjižnice knjigo z naslovom O pedagoških vrednotah mladinskega gibanja. Zelo podroben opis medvojnega razvoja pa ponuja tudi Anka Vidovič-Miklavčič v zapisu »Pot napredne slovenske mladine v mladinsko osvobodilno fronto«, objavljenem leta 1981¹³. Izčrpno pa o tej tematiki, predvsem Krekovi mladini, piše tudi Ervin Dolenc¹⁴.

Kar se tiče mednarodnega sodelovanja je očitno, da so velike organizacije iz kraljevine sodelovale pri ustanavljanju svetovnih mladinskih organizacij kot sta WOSM in WAGSSS. Še vedno je razširjeno sodelovanje jugoslovanskih Sokolov s tistimi iz drugih slovanskih držav, vendar sokolske organizacije iz različnih slovanskih držav ne vzpostavijo trdnejše skupne strukture, zelo intenzivno pa sodelujejo pri pripravi mednarodnih sokolskih dogodkov. Jugoslovanske mladinske organizacije se vključujejo tudi v delovanje Gibanja Svetovnega mladinskega kongresa (WYCM), ki podpira oblikovanje ljudskih front v boju zoper fašizem in nacizem. Tako je v Biltenu WYCM iz leta 1937 zapisano poročilo o izvedbi regionalne konference 40 različnih mladinskih organizacij iz Srbije in Vojvodine, jugoslovanski odbor WYCM pa je bil med prvimi nacionalnimi odbori te svetovne povezave, ki je začel izdajati svoj lasten bilten. Izredno aktivni so bili tudi med beograjskimi študenti, kjer so organizirali Univerzitetni mirovni svet z več kot 25 študentskimi organizacijami članicami.

.....
11. ORNAS – Organizacija nacionalnih študentov
12. ORJUNA – Organizacija jugoslovanskih nacionalista

.....
13. Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodovino
14. Prispevki za novejšo zgodovino, 1990

SKOJ (1919) - ZSMJ (1974)

Zveza komunistične mladine Jugoslavije (SKOJ) je bila ustanovljena leta 1919 v Zagrebu kot podmladek Socialistične delavske stranke Jugoslavije, ki se je kasneje preimenovala v Komunistično partijo Jugoslavije (KPJ). Vendar se tudi v tej organizaciji odrazi spor med levo in desno frakcijo znotraj KPJ leta 1923, ki pripelje do dejstva, da se v Zagrebu oblikujeta in nekaj časa delujeta celo dve organizaciji, in sicer poleg SKOJ-a tudi druga pod imenom Komunistična mladina.

Na splošno je bil center revolucionarnega delovanja v takratni Jugoslaviji Zagreb, ki je bil tudi največji industrijski center v kraljevini. Po kratkotrajnem legalnem delovanju je SKOJ – tako kot KPJ – v Kraljevini Jugoslaviji prepovedan in z delovanjem nadaljuje v ilegali.

Po začetku oboroženega odpora proti okupatorju leta 1941 začne SKOJ z vzpostavljanjem in organizacijo širše mladinske organiziranosti, kot je bila Zveza slovenske mladine (ZSM,) v Sloveniji ali Zveza mlade generacije Hrvaške (SMGH¹⁵) na Hrvaškem, ki naj bi poleg sicer že organiziranih mladih v SKOJ pritegnili tudi druge mlade v lokalnih okoljih. Zvezo slovenske mladine nekateri viri predstavljajo tudi kot mladinsko Osvobodilno fronto zaradi dejstva, da so se v tem okvirju našli člani

15. SMGH – Savez mlade generacije Hrvatske

različnih organizacij iz približno istih političnih usmeritev, kot je bila prisotna v osvobodilni fronti vse do Dolomitske izjave (1943).

Na tej osnovi se leta 1942 v Bihaću ustanovi Združena zveza protifašistične mladine Jugoslavije (USAOJ¹⁶), ki deluje pod mentorstvom SKOJ-a in se leta 1946 preimenuje v Ljudsko mladino Jugoslavije (NOJ¹⁷). Organizaciji se leta 1948 združita v enotno organizacijo, ki zadrži ime Ljudska mladina Jugoslavije, leta 1963 pa jo preimenujejo v Zvezo mladine Jugoslavije (SOJ¹⁸). Razlog za to združitve naj bi bil strah političnega vodstva Jugoslavije v času informbirojevske zgodbe, saj naj bi bilo tedanje vodstvo SKOJ-a izrazito prosovjetsko usmerjeno.

Zveza študentov Jugoslavije (ZŠJ) je nastala v letu 1951, vendar je bila leta 1974 prisiljena v združitve z Ljudsko mladino Jugoslavije, združena organizacija pa dobi novo ime Zveza socialistične mladine Jugoslavije (ZSMJ¹⁹), ki je svojo pot zaključila na svojem zadnjem kongresu v Ljubljani.

V Sloveniji se Zveza komunistične mladine Slovenije (ZKMS) ustanovi leta 1939 po ustanovitvi Komunistične partije Slovenije. Med vojno in z namenom, da organizira tudi druge mlade v okviru Osvobodilne fronte, ZKMS leta 1943 spodbudi ustanovitev Zveze slovenske mladine (ZSM,). Ta se leta 1945 na svojem 2. kongresu preimenuje v Ljudsko mladino Slovenije (LMS) in se leta 1948 – tako kot na zvezni ravni – združi z ZKMS v enotno organizacijo Ljudska mladina Slovenije, ki se je leta 1963 preimenovala v Zvezo mladine Slovenije in ob združitvi s študentsko organizacijo leta 1974 v Zvezo socialistične mladine Slovenije (ZSMS). Združitve Zveze komunistične mladine in Ljudske mladine v letu 1948 naj bi predvsem temeljila na oceni političnega vodstva Jugoslavije o nevarnosti zveze komunistične mladine v zvezi z resolucijo Informbiroja, saj je bil SKOJ zelo prosovjetsko nastrojen. Na drugi strani je očiten kaznovalni pristop v nasilni združitvi mladinske in študentske organizacije zaradi pozicij študentske organizacije v letih 1968–1974 in zagotovitvi enotnosti preko ene same organizacije, združitve študentske in mladinske organizacije pa je sledila tudi vzoru reorganizacije mladinskih in študentskih struktur na Češkoslovaškem v letu 1970.

16. USAOJ – Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije
17. NOJ – Narodna omladina Jugoslavije, slov: LMJ
18. SOJ – Savez omladine Jugoslavije
19. SSOJ – Savez socijalističke omladine Jugoslavije

Ljubljanski Skojevci na izletu, pomlad 1941. Hrani MNZS.

Republiška štafeta mladosti je krenila iz Šentilja, mimo Pesnice in skozi Košake do Maribora, maj 1961. Avtor: Jože Gal. Hrani: Večer, d.o.o.

Pionirji na prvomajski »paradi«, Ljubljana 1961. Avtor: Jože Gal. Hrani: Večer, d.o.o.

Kurirčkova torbica, Ljubljana, 1964. Hrani MNZS.

Kongres ZSMS, Krško, 1986, Foto: Nace Bizilj. Hrani MNZS.

Zadnji kongres ZSMS, Portorož, 1989. Foto: Nace Bizilj. Hrani MNZS.

Kurirčkova torbica, Ljubljana, 1964. Hrani MNZS.

IV Kongres Skoja, 1948, za govorniškimi odrom Milovan Đilas. Vir: MLJ.

VIII Kongres Zveze mladine Jugoslavije, 1968, Vir: MLJ.

Organizacijska struktura ZSMJ je imela vertikalno in horizontalno dimenzijo. Vertikalna linija organiziranosti je izhajala iz osnovnih organizacij v šolah, podjetjih, zavodih in na ravni krajevnih skupnosti ter v nadaljevanju sledila hierarhični organiziranosti družbenopolitičnih skupnosti, od občinske organizacije, preko republiške do zvezne organizacije. Horizontalno dimenzijo so od leta 1974 predstavljale organizacije, ki so bile kolektivne članice ZSMJ in republiških organizacij Zveze socialistične mladine.

Te so zajele praktično cel spekter organiziranih dejavnosti mladih ali za mladino in celo otroke, pri čemer je večina med njimi ravno tako imela svojo vertikalno strukturo od občinskih do zvezne ravni. Sestava kolektivnih članov ni bila enaka v vseh republikah, v Sloveniji pa so bili kolektivni člani: Zveza tabornikov Slovenije, Počitniška zveza Slovenije, Zveza za tehnično kulturo Slovenije, Glasbena mladina Slovenije, Književna mladina Slovenije, (Mladinska komisija) Planinske zveze Slovenije, (Mladinska komisija) Rdečega križa Slovenije, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Organizacija klubov OZN. Resnici na ljubo pa je potrebno povedati, da je v osemdesetih letih marsikatera od teritorialnih lokalnih organizacij ZSMS obstajala zgolj na papirju.

Posebna vertikalna organizacijska struktura Zveze socialistične mladine Jugoslavije je bila organizirana tudi v okviru Jugoslovanske ljudske armade

(JLA) in je tako s svojo organiziranostjo sledila organiziranosti JLA. Ostanek nekdanje samostojne organiziranosti študentov je bil pristen v funkcionalni organizacijski obliki, ki so jo predstavljale univerzitetne organizacije Zveze socialistične mladine in je bila sestavljena iz osnovnih organizacij po članicah univerze.

Zveza pionirjev Jugoslavije (ZPJ) je bila ustanovljena leta 1942 skupaj z Združeno zvezo protifašistične mladine Jugoslavije po vzoru sovjetske pionirske organizacije. V Sloveniji je bila ustanovljena šele leta 1947, skrbništvo (mentorstvo) nad njenim delovanjem pa je bilo sprva v rokah Ljudske mladine Slovenije, kasneje pa je prešlo v Zvezo prijateljev mladine Slovenije (ZPMS), ki je skrbela za delovanja Sveta Zveze pionirjev Slovenije. Njeno udejstvovanje se je precej vezalo na osnovnošolski sistem, saj je bil to osrednji prostor njenega delovanja, mentorji pionirskim organizacijam na šoli pa so bili praviloma iz učiteljskega kadra na šoli, njihovo mentorstvo pa se je štelo v obseg njihovih učnih obveznosti.

Druga organizacija, ki je bila ravno tako solidno integrirana v osnovnošolski, pa tudi srednješolski sistem, so bili klubi OZN, ki so bili razširjeni po celi Jugoslaviji in so se vključevali v delovanje ISMUN²⁰. Organizacija mladinskih klubov OZN v Sloveniji je do leta 1961 delovala v sestavi Društva za Združene narode SRS (Socialistične republike Slovenije), nato pa se je osamosvojila in kasneje pristala kot oblika dela pod okriljem ZSMS.

MEDNARODNO DELOVANJE ZSMJ IN PREDHODNIC

V mednarodnem delovanju ZSMJ in njenih predhodnic je veliko vzporednic z uradno mednarodno politiko in situacijo Jugoslavije. Načeloma je mogoče njeno delovanje v mednarodnem prostoru razdeliti v nekaj časovnih obdobjih.

V obdobju do konflikta z Informbirojem je jugoslovanska mladinska struktura podpirala sovjetske pozicije in s tem nadaljevala usmeritev SKOJ-a kot člana nekdanje Mladinske komunistične internacionale (CYI²¹). Kot članica OZN je povabljen k ustanavljanju WFDY²² in kasneje IUS. Po letu 1948 se znajde v odkritem konfliktu znotraj obeh organizacij, pri čemer je leta 1949 tudi izključena iz IUS, svoje delovanje v WFDY pa praktično zamrzne. Izključitev študentske organizacije Jugoslavije iz IUS je bila tudi povod za protestni izstop britanske študentske

.....

20. ISMUN – International Youth and Student Movement for the United Nations

21. CYI – Communist Youth International

22. WFDY – World Federation of Democratic Youth

zveze (NUS²³) iz IUS. V sredini petdesetih let postane NOJ članica CCIVS²⁴ in marca 1960 v Niški Banji gosti generalno skupščino CCIVS. Vendar se položaj jugoslovanske strukture v WFDY ne spremeni dosti tudi po otoplitvi odnosov med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo, saj mnoga komunistična mladinska gibanja gledajo na jugoslovanske strukture kot na izdajalce marksizma in leninizma. Z uveljavljanjem politike neuvrščeni se jugoslovanska mladinska struktura osredotoči na sodelovanje z mladinskimi gibanji, ki nastajajo bodisi kot del osvobodilnih gibanj oziroma mladinskih gibanj v novonastalih samostojnih državah Afrike in Azije.

Morda najpomembnejša mednarodna pobuda ZSMJ je bil poskus ustanovitve mladinskega in študentskega gibanja neuvrščeni ob koncu sedemdesetih let ter s tem vzpostavitev tretje svetovne platforme. Pripravljalni sestanek za njeno ustanovitev je potekal leta 1978, sama ustanovitev pa naj bi se zgodila januarja 1979 na Malti. Že pripravljalni sestanek v Beogradu se je zaključil nedorečeno, na sestanku na Malti pa je ta poskus organiziranja nove svetovne mladinske platforme propadel, predvsem po zaslugi nekaterih močno prosovjetskih mladinskih in študentskih gibanj iz neuvrščeni držav. Mnoge režimske organizacije iz držav Gibanja neuvrščeni in sovjetskega bloka so namreč zagovarjale naravno zavezništvo med neuvrščeni in socialističnimi državami.

Drugi večji neuspeh ZSMJ je bilo njeno prizadevanje v začetku osemdesetih let, da bi postala članica AEYSC²⁵ po vzgledu na finske SNT²⁶. ZSMJ je sicer sodelovala v zaključnih fazah ustanavljanja AEYSC, a je bila njena prošnja za članstvo zavržena, ker je del članic vztrajal, da lahko status članstva pridobijo zgolj mednarodne organizacije. Glede na razpoložljive vire je mogoče tudi zaključiti, da je do nasprotovanja vstopu ZSMJ v AEYSC prišlo tudi zaradi še vedno prisotnega ideološkega konflikta med marksistično-leninističnimi socialističnimi mladinskimi organizacijami in jugoslovansko novo smerjo socialističnega samoupravljanja. To potrjuje tudi dejstvo, da je večina članic WFDY tudi ob drugih priložnostih (npr. med Svetovnimi festivali mladine) poskušala potisniti jugoslovansko prisotnost na rob dogajanja.

Po takšnem razvoju ZSMJ bistveno zmanjša svojo prisotnost v vseh večstranskih povezavah oziroma praktično zamrzne svoje sodelovanje v njih. Tako sicer sodeluje na Svetovnem mladinskem kongresu (WYC) v Barceloni leta 1985 v okviru

.....
23. NUS – National Union of Students (of the United Kingdom)
24. CCIVS – Coordination Committee for International Voluntary Service
25. AEYSC – All European Youth and Student Co-operation
26. SNT – Suomen Nuorisojärjestöjen Yhteistyöjärjestö;

IYY²⁷, vendar zgolj z enočlansko delegacijo, ki je zastopala Jugoslovanski odbor za mednarodno mladinsko leto, ter dvema opazovalkama²⁸. Edini svetovni dogodek, na katerem je ZSMJ še vedno redno prisotna, je Svetovni festival mladine in študentov. Iz Slovenije je na WYF²⁹ leta 1978 v Havani sodeloval Lev Kreft, v Moskvi leta 1985 pa so sodelovali Lev Kreft, Ignac Krivec, takratni predsednik republiške organizacije ZSMS Robert Černe in drugi.

Zadnji festival, na katerem je bila ZSMJ prisotna z deset člansko delegacijo, je festival v Pjongjangu leta 1989, iz Slovenije pa je bil tam Igor Lavš.

Kljub neuspehu pri vzpostavljanju tretje svetovne mladinske platforme ZSMJ v osemdesetih organizira mednarodne seminarje mladine in študentov v Kumrovcu, na katerih sodelujejo predvsem predstavniki mladinskih gibanj iz neuvrščeni držav oziroma političnih podmladkov različnih osvobodilnih gibanj. Na enem izmed njih – maja 1986 – sodeluje tudi predstavnik CENYC³⁰. Vendar ta srečanja niso prinesla kakšne dodane vrednosti, vse se je vrtele okoli »brezplačnega turizma« mladinskih političnih funkcionarjev, sopotniki tistega časa pa znajo povedati tudi to, da so imeli udeleženci velikokrat sorodstvene

.....
27. IYY – International Youth Year (United Nations)
28. Ena izmed teh dveh opazovalk je bila tudi tedanja funkcionarka ZSMS Vika Potočnik.
29. WYF – World Youth (and Students) Festival
30. CENYC – Council of European National Youth Committees

ali poslovne povezave z najvišjimi državnimi funkcionarji v sodelujočih državah.

ZSMJ oziroma druge strukture znotraj njenega kolektivnega članstva so še naprej ohranjale dvostranske stike s posameznimi nacionalnimi mladinskimi strukturami in mednarodnimi mladinskimi ali študentskimi organizacijami ter z njimi občasno organizirale tudi kakšno skupno aktivnost. Ena izmed takšnih je bil seminar na temo Neuvrščeni in Evropa, ki ga je jugoslovanska organizacija za ISMUN organizirala z Mladimi evropskimi federalisti (JEF³¹) leta 1984 v Herceg Novem. Med stiki s strukturami iz evropskih socialističnih držav so najbolj pristni stiki z romunsko mladinsko strukturo, vendar šele potem, ko Romunija zavzame malce bolj neodvisno zunanjepolitično usmeritev znotraj bloka držav Varšavskega pakta. Zadnji član predsedstva zvezne organizacije ZSMJ, zadolžen za mednarodno sodelovanje, je bil Tahir Hasanović, ki se je kasneje kot predstavnik srbskega mladinskega sveta udeleževal pogajanj o ustanovitvi koordinacijskega odbora mladinskih svetov v Jugoslaviji, v Beogradu pa je tudi ustanovil Pisarno za mednarodno sodelovanje mladine.

Na povezavo med mednarodno dejavnostjo ZSMJ in siceršnjo mednarodno politiko države pa opozarjajo delovne in institucionalne povezave te organizacije. V skladu s tedanjo ureditvijo je obstajala koordinacija mednarodnih

.....
31. JEF – Young European Federalists

dejavnosti v okviru takratne zvezne organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije (SZDLJ), strokovni sodelavci v mednarodnem oddelku zvezne mladinske organizacije pa so imeli redne delovne stike z Zveznim sekretariatom za zunanje zadeve.

S pristopom SFRJ med podpisnike Evropske kulturne konvencije leta 1987 se stanje spremeni, saj ZSMJ prevzame vlogo predstavnika jugoslovanskih oblasti v CDEJ³² in v imenu Jugoslavije sodeluje na tretji konferenci ministrov Sveta Evrope, pristojnih za mladino, leta 1990 v Lizboni, kjer kot predstavnik odbora za ustanovitev mladinskega sveta v Jugoslaviji sodeluje tudi Igor Lavš. Leta 1990 se prvič odprejo tudi dejanske možnosti sodelovanja mladinskih voditeljev iz Jugoslavije v izobraževalnih aktivnostih Evropskega mladinskega centra, selekcija predlaganih udeležencev iz Jugoslavije pa poteka v zvezni strukturi, končno odločitev pa sprejme CENYC, saj je šlo za prosta mesta v kvoti CENYC.

Pri mednarodnih dejavnostih kolektivnih članic ZSMJ velja poleg delovanja jugoslovanskega člana ISMUN omeniti še Zvezo mladih esperantistov Jugoslavije. Esperanto gibanje je bilo v nekaterih socialističnih državah *de facto* prepovedano (npr. ZSSR), v drugih pa je bilo dovoljeno. V Jugoslaviji je – še posebej po konfliktu vodstva države s Sovjetsko zvezo – postalo popularno, viri pa navajajo, da je ta jezik vsaj za silo obvladoval tudi Josip Broz in temu pripisujejo naklonjenost jugoslovanskega vodstva tej organizaciji, drugi viri pa govorijo o esperantu kot idealni rešitvi za komunikacijo v svetu ob izogibanju siceršnjih dominantnih jezikov, kar naj bi bilo na idejni liniji neuvrščeni. Dejstvo pa je, da je TEJO³³ organizirala dva esperantska mladinska kongresa (IJK³⁴) v Jugoslaviji, in sicer leta 1973 v Sarajevu in leta 1988 v Zagrebu. IJK je največji vsakoletni dogodek mladih esperantistov na svetu, udeležujejo pa se ga predstavniki nacionalnih mladinskih organizacij in sekcij za esperanto z vsega sveta. Ravno tako je dejstvo, da je leta 1965 v Ljubljani potekal mednarodni seminar TEJO, ki je prvi v vrsti seminarjev te mednarodne organizacije, ki so pripeljali do odpiranja organizacije navzven in sodelovanja z drugimi mladinskimi organizacijami.

.....
32. CDEJ – European Steering Committee for Youth;
33. TEJO – Tutmonda Esperantista Junulara Organizo; Svetovna esperantska mladinska organizacija
34. IJK – Internacia Junulara Kongreso

MEDNARODNO DELOVANJE ZSMS

ZSMS je zastopala Slovenijo v Delovni skupnosti Alpe-Jadran za mladino. Sodelovala je s socialistično mladino na Slovaškem (SSM³⁵), Zvezo madžarskih mladih komunistov (KISZ³⁶) v Železni županiji na Madžarskem in s Komsomolom v Gruziji. Na prehodu v osemdeseta je bilo vzpostavljeno tudi sodelovanje s partnerji v tunizijski pokrajini Sousse in s Socialistično mladino Katalonije. Sodelovanje s Slovaško, Železno županijo in Gruzijo je vključevalo medsebojne obiske delegacij vodstev in izmenjavo brigad oziroma skupin mladih v okviru mladinskih delovnih akcij. S Tunizijo, kjer je bila partnerska organizacija podmladek Socialistične desturske stranke, ki je bila tunizijska vladajoča stranka od leta 1964 do leta 1988, se je sodelovanje realiziralo zgolj z izmenjavo prostovoljcev do sredine osemdesetih let. Vsaj v času od leta 1982 dalje ni bilo nobenih medsebojnih srečanj delegacij, po letu 1985 pa zamre tudi izmenjava prostovoljcev. Sodelovanje s Katalonijo pa je, kot kaže, ostalo le na papirju.

Pomemben del mednarodne dejavnosti je bilo tudi sodelovanje z zamejskimi mladinskimi organizacijami, saj je ZSMS vzdrževala redna koordinacijska srečanja slovenskih mladinskih organizacij iz zamejstva. Za namen mednarodnega udeleženja je znotraj RK ZSMS³⁷ deloval Svet za mednarodne odnose, ki ga je vodil član predsedstva RK ZSMS, zadolžen za mednarodne odnose. Od novomeškega kongresa ZSMS leta 1982 so to funkcijo opravljali Ignac Krivec (1982–1986), Robert Basej (1986–1988) in Zoran Thaler (1988–1990), omeniti pa velja še dolgoletnega sekretarja Sveta in Republiške konference klubov OZN Miloša Kureta. Zoran Thaler je bil pred izvolitvijo za člana predsedstva RK ZSMS zaposlen kot strokovni sodelavec za mednarodno sodelovanje v zvezni organizaciji ZSMJ. Svet je bil dejansko sestavljen iz treh stebrov, in sicer komisije za mednarodno sodelovanje, komisije za izseljence in klubov OZN. Klubom OZN kot obliki dela ZSMS je pripadala vloga vzgoje in izobraževanja za mednarodno sodelovanje, eden izmed njenih članov in kasneje tudi njihov delegat v različnih družbenopolitičnih organizacijah za mednarodne odnose je bil kasnejši predsednik Republike Slovenije Danilo Türk. Med pomembnejšimi voditelji te organizacije velja omeniti tudi Mitjo Žagarja, ki je bil predsednik v letih 1982–1986 in 1988–1989, vmes pa tudi predstavnik jugoslovanske zvezne organizacije v ISMUN. Kolektivne članice ZSMS so v mednarodni prostor vstopale predvsem skozi njihove jugoslovanske zvezne organizacije in njihovo članstvo v mednarodnih organizacijah,

nekatero med njimi – na primer Zveza tabornikov Slovenije kot sestavni del Zveze tabornikov Jugoslavije (SIJ³⁸) – pa niso bile članice nobene mednarodne organizacije.

Republiška organizacija Zveze socialistične mladine Slovenije je v letu 1984 navezala stike z mednarodno mladinsko organizacijo Mednarodna prostovoljna služba (SCI³⁹) in začela sodelovati z njo pri mednarodni izmenjavi prostovoljcev, ZSMS pa je postala njen uradni partner v Jugoslaviji. Odločitev ZSMS za to sodelovanje je izhajala tudi iz krize mladinskih delovnih brigad v Sloveniji, saj se je vse manj ljudi odločalo za sodelovanje v njih, naraščalo pa je zanimanje za možnost sodelovanja v bolj specializiranih, po številu udeležencev bistveno manjših aktivnostih, ki so imele učinke tako za okolje kot za udeležence. To sodelovanje ni bilo po volji vodstvu zvezne organizacije ZSM, ki je – celo sklicujoč se na ustavne pristojnosti zveze v mednarodnih odnosih – zahtevala prenos dejavnosti na zvezno raven. Zato je bila ustanovljena Jugoslovanska koordinacija mednarodne izmenjave prostovoljcev in organizacije mednarodnih delovnih taborov, ki je delovala kot pododbor zvezne strukture za prostovoljne mladinske delovne akcije (DORA⁴⁰), njeno praktično delovanje pa je potekalo v Ljubljani. V tem obdobju se začne izmenjava prostovoljcev

ga delovanja. Da bi kar najbolj upravičili svojo usmerjenost k podružljanju mednarodne dejavnosti, poskušamo v čim večji možni meri upoštevati pobeude iz občinskih konferenc, združenega dela in šolstva.

Največji uspehi so bili doseženi na področju sodelovanja s pripadniki slovenskih narodnostnih manjšin v sosednjih državah, zlasti v Avstriji. In v Italiji. Prizadevali si bomo, da bo razen obmejnih občinskih konferenc celotna ZSMS postala sooblikovalec mednarodne aktivnosti s sosednjimi državami. Zavzemali se bomo za celovito reševanje položaja delov Jugoslovanskih narodov izven Jugoslavije in za njihovo enakopravnejšo vlogo v odnosu na večinski narod. Delovali bomo tudi v smeri stalne povezave s Klubom zamejskih študentov v Ljubljani, ki združuje slovenske študente iz Avstrije, Italije in Madžarske.

Mladi v ZSMS se zavzemamo za vsestranski razvoj italijanske in madžarske narodnosti v Sloveniji in za njuno popolno uveljavljanje zakonsko in ustavno opredeljene vloge enakopravnega in neločljivega ustavnega dela jugoslovanske samoupravne skupnosti. V ZSMS delujemo v smeri krepitve enakopravnih odnosov v mednarodnem mladinskem in študentskem gibanju za preseganje vsakršnega izkoriščanja in hegemonije. Na temelju enakopravnosti in medsebojnega razumevanja ter ob principih neuvrščeniosti in s svojimi materialnimi možnostmi, krepimo obstoječe stike in izmenjujemo izkušnje ter menja s partnerskimi organizacijami, s posebnim poudarkom na organizacijah iz neuvrščeni dežel.

Vzgoja in izobraževanje mladih za mir, razumevanje in enakopravno sodelovanje z narodi, sta pomembni sestavini podružljanja mednarodnih odnosov in mednarodnega sodelovanja ZSMS. Zato mora biti vključena v vzgojno izobraževalni sistem od osnovne šole do univerze. Mladi morajo že v rednih šolskih programih dobiti osnovna znanja o mednarodnih odnosih. Pri tej vzgoji pa ne gre samo za pasivno seznanjanje z mednarodnimi odnosi, ampak tudi za aktivno vključevanje mladine v boj za mir in mednarodno razumevanje. Vzgojo in izobraževanje za mednarodne odnose bomo izvajali tudi skozi programe idejnopolitičnega izobraževanja članstva ZSMS. Ker so klubi OZN oblika dela ZSMS in nosilec vzgoje in izobraževanja mladih za mednarodne odnose, si moramo prizadevati za širitev in vsebinsko bogatitev njihovega delovanja v vseh sredinah, kjer mladi delujejo.

V amisu čimširšega približevanja problematike mednarodnih odnosov se zavzemamo za demokratičen in ustvarjalen ter enakopraven dialog in vsebinsko bogatitev odnosov z vsemi naprednimi mladinskimi in študentskimi organizacijami v sosednjih deželah, priznavajoč tudi velik pomen vsem posebnim politično naprednim mladinskim gibanjem in organizacijam, ki se zavzemajo za vprašanje miru, dejanske enakopravnosti in uveljavitve žensk itd. Za take odnose se borimo tudi znotraj delovne skupnosti Alpe Jadran.

Delovali bomo v smeri nadaljnega razvoja že tradicionalno dobrih odnosov z Zvezo komunistične mladine Madžarske in Železne županije, Socialistično zvezo mladine Slovaške in Leninskim komsomolom iz Gruzije in pred kratkim vzpostavljene vezi s Socialistično mladino Destour iz pokrajine Sousse v Tuniziji ter Socialistično mladino Katalonije.

Na področju mednarodne izmenjave študentskih praks posvečamo posebno pozornost prizadevanjem za vključitev v kadrovske plane združenega dela, kjer naj bi to vprašanje postalo pomembna sestavina krepitve tudi gospodarskih in političnih stikov s tujino, zlasti z deželami v razvoju. Strokovne prakse naših študentov v tujini morajo postati enakopravna sestavina mednarodnega sodelovanja visokošolskih temeljnih organizacij združenega dela.

Mladi delavci na začasnem delu v tujini so bili doslej samo občasno in premalo načrtno vključeni v naša razmišljanja in delovanja. Mladi, večino ma že pripadniki druge in tretje generacije, so v tujini vse bolj izpostavljeni

asimilacijskim pritiskom. ZSMS poskuša zato delovati v smeri razvijanja in utrjevanja kar najbolj neposrednega povezovanja med občinskimi konferencami ZSMS in oblikami samoorganiziranja naših delavcev na začasnem delu v tujini. Skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami se bomo trudili za podaljševanje štipendij otrokom naših delavcev na začasnem bivanju v tujini, kar pomeni eno od zagotovitev za njihovo vračanje v domovino.

ZSMS bo v sodelovanju s Slovensko izseljeniško matico usmerjala svojo aktivnost na ohranjanje stikov s slovenskimi izseljenci in za njihovo povezavo z domovino.

Mlada generacija gradi podporo narodom v boju za svobodo in neodvisnost na izkušnjah narodnoosvobodilne borbe, revolucije in naše povojne graditve. V še večji meri bomo zato delovali za seznanjanje plonirjev in mladincev s smotri in cilji solidarnostnih akcij ter z naporu narodnoosvobodilnih gibanj in žrtev imperialistične agresije za osvoboditev in neodvisnost.

Tudi s tem bomo prispevali k oblikovanju kritične in osveščene osebnosti za sodelovanje v zunanji politiki, saj pomenijo akcije konkreten prispevek in pomoč sovotnikom, ki nimajo možnosti preživljati svoje mladosti v miru in svobodi. Odločno in brezpogojno podpiramo boj Palestinskega naroda, naroda Namibije, Zahodne Sahare, Južne Afrike, Salvadorja in Čilea do končne zmage nad mračnimi silami cionizma, rasizma in vseh oblik zatiranja.

V SR Sloveniji delujeta dva kluba mednarodnega prijateljstva pri Univerzitetni konferenci ZSMS Ljubljana in Maribor, kot oblika povezovanja tujih državljanov s ciljem ohranjanja lastne kulture in seznanjanja z našim samoupravnim socialističnim sistemom.

Za življenje tujih državljanov v novo življenjsko in delovno okolje, kažejo vse premalo zanimanja osnovne organizacije ZSMS na VTO, ki bi morale usklajevati svoje aktivnosti skupaj z vsemi subjekti, ki so na kakršenkoli način vezani na vprašanje bivanja in izobraževanja tujih državljanov v SR Sloveniji.

Na drugi strani tbo veljala naša pozornost klubom, v katerih se združujejo in delujejo jugoslovanski študenti na študiju v tujini.

ZSMS si bo tudi v naprej prizadevala tvorno sodelovati pri oblikovanju in izvajanju mednarodnih stikov Zveze socialistične mladine Jugoslavije, tako v posameznih organih predsedstva kot po delegatskem principu v konferenci ZSMJ.

Sodelovali bomo pri izdelavi analize o položaju mladih v naši družbi in v širši mednarodni skupnosti, ki bo kontinuirano vodena v naslednjih letih in zaključena leta 1985 ob mednarodnem letu mladine.

35. SSM – Socialistický svaz mládeže; Socialistična zveza mladine

36. KISZ – Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség

37. RK ZSMS – Republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije

38. SIJ – Savez izviđača Jugoslavije

39. SCI – Service Civil International

40. DORA – Dobrovoljne omladinske radne aktivnosti

tudi z organizacijami iz ALLIANCE, jugoslovanska koordinacija pa sodeluje tudi na njihovih tehničnih evropskih srečanjih (TEM⁴¹). Zanimivo je tudi dogajanje v zvezi s predvidenim kongresom Transnacionalne radikalne stranke v Zagrebu leta 1989, za kate-rega jugoslovanske oblasti niso izdale dovoljenja. Posledično je 650 članov stranke začelo gladovno stavko z namenom, da bi jugoslovanske oblasti ponovno razmislile o svoji odločitvi. V tem vzdušju je republiška konferenca ZSMS povabila Transnacionalno radikalni stranko, da del zasedanja svojega federalnega sveta izvede v Bohinju, do česar je prišlo v januarju 1989, istočasno pa predlagala prekinitve akcije gladovne stavke, kar se je tudi zgodilo. Vendar ta dogodek že spada v čas intenzivnega odklapanja ZSMS od »mladinskosti«.

Avgusta 1989 je 50-članska delegacija ZSMS, skupaj z delegacijami iz ostalih republiških organizacij ZSM, sodelovala tudi na mladinskem dogodku ob 200-letnici francoske revolucije v Parizu, ki ga je sicer organiziral EPYC⁴².

Nekaj mednarodnega sodelovanja – predvsem v okviru pobratenja – je tudi na ravni posameznih občinskih organizacij ZSMS. Tako je na primer Ljubljanska organizacija ZSMS vzdrževala stike z mladinskimi strukturami v pobratenih mestih Wiesbaden in Leverkusen ter izmenično organizirala

medsebojne obiske v Sloveniji in Nemčiji. Mednarodno sodelovanje študentov se je osredotočalo na izmenjavo strokovnih praks, operativno izvajanje teh dejavnosti pa je potekalo v Koordinacijskem odboru za mednarodno izmenjavo strokovnih praks (KOMISP), ki je bil sestavni del UK ZSMS⁴³ Ljubljana.

Z vidika zamujenih priložnosti pa velja omeniti predlog švicarskega kantona Jura, ki je bil podan sredi osemdesetih let in se je nanašal na izmenjave v izobraževanju, čeprav je bila v tej zgodbi ZSMS zgolj opazovalec, uradni igralec na slovenski strani pa Zavod SRS za mednarodno tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje (ZAMTES). Švicarji so predlog posredovali potem, ko je slovenska stran med obiskom v Švici pokazala interes za tovrstno sodelovanje. Vendar naj bi imela slovenska stran v mislih predvsem izmenjavo na ravni podiplomskih študentov, švicarski predlog pa je zajemal izmenjave od poklicnega usposabljanja do podiplomskega študija. Takšen predlog je bil zaradi čisto operativnih izzivov, povezanih z zagotavljanjem možnosti za udeležence iz Švice v Sloveniji, vsaj težko če ne celo popolnoma neuresničljiv in zato do uresničitve tega sodelovanja ni prišlo.

DRUGE MLADINSKE POBUDE V SLOVENIJI V ČASU SFRJ

Edini drugi širši okvir, ki je premogel mladinsko organiziranost in delovanje, je bila Rimokatoliška cerkev. Do prvih zametkov zbiranja mladih (predvsem vernih študentov) je prišlo leta 1952 okoli duhovnika Karla Cankarja, sicer brata bolj znanega Ivana Cankarja, ki se je vrnil s službovanja v Sarajevu. Organiziranje mladih je potekalo predvsem v obliki pobud posameznih duhovnikov oziroma redovnikov ter samoorganizacije mladinskih skupin. V šestdesetih letih so znane skupine okoli jezuitov Mihe Žužka in Vitala Vidra. Leta 1965 se je začelo mladinsko gibanje Pot, ki ga je spodbujal in usmerjal Vinko Kobal in ki je s svojimi tedni duhovnosti in dnevi zbranosti postalo vseslovensko mladinsko gibanje, vendar je bila ta organiziranost daleč od klasične mladinske organizacije.

Leta 1971 so slovenski škofje ustanovili Medškofijski odbor za študente (MOŠ), ki ga je dolga leta vodil Rudi Koncilija, za njim pa Milan Knep. MOŠ je izdajal svojo revijo Bilten, ki pa je leta 1983 preimenovana v Tretji dan na pobudo Alojza Peterleta, ki je postal tudi prvi odgovorni urednik. MOŠ je v svoji organiziranosti združeval tako laiški kot cerkveni del. Laiškega je predstavljal tajnik, ki so ga volili študentje, drugi del pa je predstavljal od škofov imenovani duhovni asistent MOŠ. Med kasneje bolj znanimi nekdanjimi tajniki velja omeniti Janeza Podobnika in Iva

41. TEM – Technical European Meeting

42. EPYC – European Political Youth Council

43. UK ZSMS – Univerzitetna konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije

Bizjaka. MOŠ je vzdrževal redne stike z Mednarodnimi mladimi katoliškimi študenti – Mednarodnim gibanjem katoliških študentov (IYCS-IMCS⁴⁴), ni pa bil formalno član te organizacije. V strukturi Katoliške cerkve na jugoslovanski ravni je v okviru Jugoslovanske škofovske konference deloval tudi odbor za mladino, ki je bil delovno telo pastoralnih ustanov znotraj Katoliške cerkve in v katerem so sodelovali predstavniki pastoralnih ustanov iz Slovenije, Hrvaške, Vojvodine, Bosne in Hercegovine ter Kosova. V šestdesetih letih naj bi prišlo do poskusa oživitve predvojnega skavtskega gibanja, vendar ta ni bil uspešen. V sredini osemdesetih začne v Ljubljani delovati neformalna skupina skavtov pod vodstvom Petra Lovšina, ki jo podpira italijansko združenje skavtinj in skavtov (AGESCI⁴⁵) in ki predstavlja jedro kasnejše ustanovitve Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS).

V drugi polovici osemdesetih let se v Ljubljani pojavi tudi manjša neformalna skupina Mladih evropskih federalistov, ki delujejo v zavetju klubov OZN in ki vzdržujejo stike z evropsko organizacijo mladih federalistov (JEF), po letu 1990 pa se organizirajo kot samostojno društvo.

44. IYCS-IMCS – International Young Catholic Students – International Movement of Catholic Students

45. AGESCI – Associazione Guide e Scouts Cattolici Italiani

KOORDINACIJSKI ODBOR MLADINSKIH SVETOV V JUGOSLAVIJI (1991)

Jugoslovanska zgodba se zaključi po ljubljanskem razpustitvenem kongresu ZSMJ. Pogovori o možni ustanovitvi Mladinskega sveta Jugoslavije se začnejo v sredini leta 1990, na njih pa sodelujejo predstavniki iz vseh šestih republik. Nekdanje republiške organizacije ZSM v Bosni in Hercegovini, Srbiji, Črni gori in v Makedoniji se bolj ali manj zgolj preimenujejo, vendar so tudi med njimi velike razlike. V Makedoniji in Črni gori na primer vodilno vlogo prevzamejo nekdanje kolektivne članice njihovih ZSM. Iz Hrvaške sodeluje predstavnik podmladka HDZ⁴⁶, saj nekdanja ZSM Hrvaške praktično čez noč razpade. V imenu MSS so na teh razgovorih sodelovali Zorko Škvor, Peter Volasko in Janez Škulj. V teh razpravah je prišlo do ključnega momenta v trenutku, ko se udeleženci niso več pogovarjali o možnosti ustanovitve Mladinskega sveta Jugoslavije, pač pa le še Koordinacijskega odbora mladinskih svetov v Jugoslaviji.

Februarja 1991 je bila podpisana ustanovna listina Koordinacijskega odbora mladinskih svetov v Jugoslaviji (KOMSJ), h kateremu so pristopile strukture iz štirih republik (Bosna in Hercegovina, Črna gora, Makedonija in Srbija), Mladinski svet Slovenije (MSS) – v imenu katerega je listino podpisal Zorko Škvor, takratni podpredsednik MSS za mednarodne odnose – pa je napovedal, da bo svojo odločitev o morebitnem članstvu v tem združenju sprejel v naslednjih treh mesecih. Na Hrvaškem v tistem trenutku pač ni bilo strukture, ki bi lahko – vsaj od daleč – delovala kot mladinski svet. V nadaljevanju je KOMSJ poskušal vstopiti v članstvo CENYC, a je generalna skupščina CENYC v Dublinu sredi februarja 1991 preložila obravnavo o članstvu KOMSJ na naslednjo skupščino. To je bilo zadnjič, da je CENYC obravnaval enotno jugoslovansko entiteto in s tem je bilo konec možnosti, da bi KOMSJ vstopil v mednarodni prostor. Jugoslovanska zgodba se je sicer še nadaljevala vse do aprila 1992, vendar kot dialog šestih mladinskih struktur pod pokroviteljstvom generalnega sekretarja CENYC Bengta Perssona, v katerem je bilo v glavnem govora o delitvi premoženja nekdanje zvezne mladinske strukture. Ta proces je bil bolj vaja v slogu, saj je bilo govora o megli. Ključno premoženje zvezne mladinske organizacije so bila stanovanja, ki jih je ZSMJ posedovala za svoje funkcionarje in druge zaposlene. Ta pa so se olastnila na podoben način, kot so se lastnila družbena stanovanja v Sloveniji. Vseeno velja omeniti, da bi po doseženem sporazumu Sloveniji pripadla osmina premoženja nekdanje zvezne organizacije.

46. HDZ – Hrvatska demokratska zajednica

med vasjo in mestom

Za eno izmed prvih, če ne prvo mladinsko organizacijo, se šteje Krščansko združenje mladih moških (YMCA⁴⁷), katere začetki segajo v leto 1844, ko je v Londonu začela delovati prva YMCA. Leta 1851 so nacionalne organizacije YMCA delovale že v šestih evropskih državah, Avstraliji, Kanadi in ZDA. Na prvi mednarodni konferenci nacionalnih organizacij YMCA leta 1855 v Parizu položijo temelje za Svetovno zvezo YMCA (WYMCA), ki leta 1878 vzpostavi tudi svoj prvi stalni sekretariat v Ženevi. Svetovno krščansko združenje mladih žensk (WYWCA⁴⁸) ima svoje začetke v letu 1855. Prva svetovna konferenca, na kateri so sodelovale udeleženke iz 17 nacionalnih organizacij s celega sveta in je položila temelje za WYWCA, pa je bila leta 1898 v Londonu.

47. YMCA – Young Men's Christian Association

48. WYWCA – World Young Women's Christian Association

Ti dve organizaciji, ki še danes spadata med največje svetovne mladinske organizacije, sta se širili znotraj britanskega imperija, v ZDA in v industrijsko razvitih državah Zahodne Evrope. Njuno delovanje se je takrat predvsem osredotočalo na vse večje število mladih, ki so s podeželja prihajali v urbana središča in industrijske centre.

Ta dejstva o nastanku in širjenju prvih mladinskih organizacij zgovorno nakazujejo vlogo, ki so jo te organizacije želele prevzeti. Mladina, predvsem mladi moški, ki so v časih hitre industrializacije prihajali s podeželja v urbana industrijska središča, so naleteli na veliko izzivov. Premik s podeželja, kjer je življenje potekalo ob močni socialni kontroli in brez izzivov velikih urbanih središč, je bil za marsikoga prevelik izziv in je vodil tudi v osebno bedo. Alkohol, prostitucija in igre na srečo so bili pač del vsakdanjika delavskih predmestij. Po drugi strani je bilo veliko mladih nepismenih ali vsaj slabo pismenih. V takšnem okolju je YMCA ponudila večerne krožke branja Svetega pisma in razpravljanja o prebranem. S tem je dosegala dvojni učinek. Na eni strani je opismenjevala, na drugi strani pa je mladim moškim nudila utrjevanje krščanskih vrednot, po katerih naj bi živeli.

Širitev mladinskih organizacij dodatno nakazuje osrednjo ciljno populacijo mladih v takratnem delovanju. Njihova širitev je stekla v industrijsko razvitih državah, organizacije pa so dejansko začele v urbanih industrijskih središčih, kjer so se osredotočale na mlade delavce in mladino iz delavskih družin. Tak razvoj ima vzporednico tudi v slovenskem prostoru, saj se prva mladinska organiziranost začena pojavljati v večjih slovenskih mestih. Na drugi strani se začnejo študentske organizacije

razvijati v univerzitetnih središčih, kar ima tudi vzporednico z začetki slovenskega študentskega organiziranja, ki se vzpostavi na Dunaju, v Gradcu in v Pragi.

Na vzgojno vlogo takratnih mladinskih organizacij kaže tudi zgodnja ustanovitev organizacij, ki so sledile socialističnim idejam. Za razumevanje njihovega nastanka je potrebno vzeti v obzir tudi tedanje šolstvo oziroma takratne učne načrte in velik vpliv Cerkve na takratno šolstvo. Zato so predvsem starši svoje otroke želeli vključevati v aktivnosti, ki bi otrokom omogočale zrasti v njihovih idejah in prepričanjih, tak razvoj pa so podpirale tudi socialistične stranke in sindikati tistega obdobja. S takšnim umeščanjem se je vzpostavila naslednja značilnost mladinskih organizacij, da delujejo kot prostor vzgoje (in vse bolj tudi izobraževanja) med družino in šolo, ki temelji na specifičnih vrednotah posamezne organizacije.

Zaradi tega se je razvoj avtonomnega slovenskega mladinskega organiziranja kot prostora vzgoje in učenja začel relativno pozno. Slovenske dežele v monarhiji so bile predvsem podeželske, v sorazmerno majhnih urbanih centrih pa je bilo med meščanstvom in delavstvom – sicer odvisno od kraja – relativno veliko, če že ne pretežno nemško govoreče prebivalstvo. Zato bi, če bi govorili o mladinski organiziranosti na slovenskem v času pred prvo svetovno vojno, govorili predvsem o nemško govorečih organizacijah. Toda mladinsko delo tudi v slovenskem jeziku je obstajalo, predvsem s prihodom salezijancev, z narodnostnega vidika pa je bil pomemben Sokol, ki je veljal predvsem za vzgojno organizacijo. Šport so namreč videli kot metodo dela, ne kot cilj. Posebnost je bila Trst, ki je bil takrat verjetno mesto z največjim obsegom slovensko govorečega meščanstva in delavstva ter dobro razvito infrastrukturo slovenskih osnovnih, poklicnih in srednjih šol. V njem je obstajala zelo močna dijaška organiziranost, ki se je prenašala tudi v študentsko organiziranost na Dunaju in drugih univerzitetnih mestih tedanje monarhije.

Večji zagon mladinskega organiziranja in vlogo mladinskih organizacij kot vzgojnih organizacij doživi slovensko podeželje šele v času med obema svetovnima vojnoma, kar pa je vsaj bežno opisano tudi v tej publikaciji.

V svetovnem razvoju je bila vzgojna vloga močno nadgrajena tudi z vlogo instrumenta za uveljavljanje družbenih in celo političnih idej v družbi. Ta se je morda najbolj odrazila v času med obema vojnoma. V tem času – glede na nastanek cele vrste novih držav – marsikje marsikatera mladinska organizacija prevzame tudi vlogo utrjevanja nove nacionalne zavesti in preprosto služijo kot instrument oblikovanja nacij. V šestdesetih letih 20. stoletja postajajo pomemben prostor politične socializacije z dvojnostjo vloge. Na eni strani ponujajo prostor za razpravo med mladimi o aktualnih izzivih njihove integracije v družbo in prostor učenja participacije v družbi, na drugi strani pa so tudi instrument za dialog z oblastmi in odločevalci. V sedemdesetih in osemdesetih letih se vloga močno razširi v smeri instrumenta za spodbujanje kohezivnosti v skupnosti, od tu tudi poseben poudarek na vključevanju mladih z manj priložnosti oziroma »robnihi« skupin mladih.

organiziranost mladine

“

Razvoj organiziranosti mladine ni bil enak v vseh socialističnih državah, čeprav je mogoče nedvoumno določiti posamezne skupne vzorce, ki jih je vzpostavila Sovjetska zveza že v začetku dvajsetih let.

“

Leta 1918 je bil ustanovljen Komsomol, ki je bil namenjen mladim med 14. in 28. letom in ki na svojem začetku združuje precej mladih, ki so z orožjem sodelovali v revoluciji. Leta 1922 ustanovijo tudi organizacijo za mlajše in sicer Vsezvezno pionirsko organizacijo V. I. Lenina (rus. Всесоюзная пионерская организация имени В. И. Ленина), ki je namenjena mladim od 9. do 14. leta. Za še mlajše je bila ustanovljena organizacija Mladih oktobrčanov (rus. Октябрята). Članstvo v Komsomolu ni bilo avtomatično in število njegovih članov je nihalo skozi desetletja obstoja. Največ članov je imel ob koncu sedemdesetih let, ko je njegovo članstvo štelo več kot 40 milijonov. Dejstvo je pač bilo, da je bila članska izkaznica Komsomola in dobre karakteristike delovanja v Komsomolu tudi boljše izhodišče za zaposlitev ali celo dostop do visokošolskega študija, zato je vse več mladih v organizacijo vstopalo iz oportunističnih razlogov. Poleg teh treh organizacij so delovale tudi bolj specializirane mladinske organizacije na področju športa in tehnike ter študentska organiziranost na univerzah, ki so bile povezane v Študentski svet ZSSR, ustanovljen leta 1956. Ob začetku napada Nemčije na Sovjetsko zvezo se vzpostavi še Antifašistični odbor sovjetske mladine, ki ga leta 1956 nadomesti Odbor mladinskih organizacij ZSSR, ki je namenjen zlasti predstavljanju sovjetske mladine v mednarodnih forumih.

Na Češkoslovaškem se organiziranost mladih začne spreminjati v letu 1948, ko oblast prevzame Komunistična partija in prepove vsa dotedanja mladinska gibanja in organizacije, na primer organizacijo Junak, ki je češkoslovaška različica skavtstva in članica WOSM. Leta 1948 sta tudi ustanovljeni dve organizaciji, in sicer Pionirska organizacija za otroke

v starosti od 8 do 14 let in Češkoslovaška zveza mladine (ČSM⁴⁹) za mlade od 15 let naprej, vendar je članstvo v obeh organizacijah načeloma prostovoljno. V času praške pomladi (januar–avgust 1968) ČSM razpade na več neodvisnih organizacij, med njimi tudi Odbor kmečke in podeželske mladine, Zvezo univerzitetnih študentov in Zvezo delovne mladine, ki delujejo vse do naslednje velike spremembe leta 1970, ko Husakov režim ustanovi Zvezo socialistične mladine (SSM⁵⁰) oziroma njen češki in slovaški del. Obstoječe mladinske in študentske organizacije se stopijo z novonastalo organizacijo, tiste, ki tega ne naredijo, pa so prepovedane z zakonom.

V času praške pomladi svoje delovanje obudi tudi nekaj organizacij, ki so bile prepovedane od leta 1948. V letu 1969 se ustanovita celo Češka zveza otroških in mladinskih organizacij ter Slovaška zveza mladine, ki združujeta različne mladinske organizacije, kar izraža tudi novo ustavno ureditev države kot federacije, ki je – vsaj nominalno – eden izmed dosežkov Dubčkovih reform, ki preživi obdobje »normalizacije«. V tem času na državni ravni obstaja Zvezni svet otroških in mladinskih organizacij.

Enotna mladinska in študentska organiziranost v češki in slovaški Zvezi socialistične mladine (SSM) in skupni Zvezi socialistične mladine ČSSR (SSM ČSSR⁵¹), ki vključuje tudi organizacijo SSM v oboroženih silah, ter pionirski organizaciji (PO SSM⁵²) ostaneta do žametne revolucije, ko preprosto izgine.

49. ČSM – Československý svaz mládeže

50. SSM – Socialistický svaz mládeže

51. SSM ČSSR – Socialistického svazu mládeže ČSSR

52. PO SSM – Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže

V naslednjih letih pa je bilo veliko premoženja, s katerim je upravljala SSM na Češkem, prenesenega na Sklad za otroke in mladino, kjer se je počasi privatiziralo. Spor okoli usode tega premoženja je razdvajal mladinske organizacije na Češkem tudi še v sredini devetdesetih let.

V Nemški demokratični republiki (NDR) je osrednja mladinska struktura Svobodna nemška mladina (FDJ⁵³), ki velja tudi kot podmladek Socialistične stranke enotnosti Nemčije (SED⁵⁴), vendar ta organizacija ni nastala šele z vzponom komunistov na oblast v Vzhodnem Berlinu, ampak že leta 1936 z združitvijo Zveze komunistične mladine Nemčije, Zveze delavske mladine in Zveze socialistične mladine Nemčije kot ilegalna organizacija z namenom nasprotovanja nacionalsocialističnemu režimu v Nemčiji. Zaradi akcij gestapa vodstvo organizacije svoj sedež zelo hitro prenese v Pariz, nato Prago, od tam se umakne v London, kjer deluje ves čas druge svetovne vojne in kjer je še posebej aktivna med nemškimi mladimi nasprotniki nacizma, ki so našli zatočišče v Veliki Britaniji. Po padcu Berlina svoj sedež prenese v sovjetsko okupacijsko cono Nemčije. Sovjetske oblasti v svoji coni že junilja 1946 prepovedo vse mladinske organizacije ne glede na njihovo dejavnost, malo manj kot leto kasneje pa je organiziran prvi parlament FDJ, ki izvoli Ericha Honeckerja za svojega predsednika ter novo 62-člansko sestavo Centralnega sveta FDJ. V bistvu je v tem času organizacija temeljito prestrukturirana in ima bolj malo skupnega s FDJ iz londonskega obdobja. Zato nekateri viri ta dogodek označujejo tudi kot ustanovitev FDJ.

V procesu vzpostavitve NDR v letih 1948 in 1949 začne FDJ prevzemati vlogo osrednje mladinske organizacije, ki je tesno povezana z SED in služi kot baza za rekrutiranje novega članstva SED. Članstvo v njej je prostovoljno in po nekaterih ocenah sredi petdesetih letih dosega komaj malo več kot polovico vseh mladih v NDR. V naslednjih letih se obseg članstva povečuje, k čemur je pripomoglo tudi dejstvo, da je bilo brez članske izkaznice FDJ težko priti do univerzitetnega študija in posledično boljše zaposlitve. FDJ leta 1948 postane tudi članica WFDY.

FDJ sprva deluje na bolj ali manj celotnem ozemlju Nemčije, dokler je vlada v Bonnu leta 1951 ne prepove zaradi neposredne povezave z režimom v NDR, njena dokončna prepoved delovanja v takratni Zvezni republiki Nemčiji (ZRN) pa se zgodi leta 1954, potem ko FDJ izgubi pravni spor pred Ustavnim sodiščem ZRN. V vmesnem času se FDJ zelo angažira proti ponovnemu oboroževanju ZRN in je sestavni del veliko demonstracij v ZRN glede tega vprašanja.

Poleg FDJ so v NDR delovali tudi pionirji, pri čemer nekateri viri postavljajo njihov začetek v leto 1946, drugi pa šele v leto 1948, ko se začne berlinska kriza, ki je najbolj poznana po vzpostavitvi zračnega mostu do Zahodnega Berlina. Kakorkoli, pionirji so delovali kot podorganizacija FDJ pod skrbništvom FDJ, delili pa so se na Mlade pionirje in organizacijo za starejše pionirje, poimenovano po Ernestu Thälmannu, predvojnem nem-

53. FDJ – Freie Deutsche Jugend

54. SED – Sozialistische Einheitspartei Deutschlands

v socialističnih državah

FDJ propagandni letak iz leta 1951.

Severnovietnamska delegacija na Svetovnem festivalu mladine in študentov, Moskva 1957.

škem komunističnem voditelju. Delovanje pionirske organizacije se je vezalo predvsem na šolski sistem, zato je bilo kljub načeloma prostovoljnemu članstvu težko ne biti član. Bistvo NDR z vidika vzgoje mladine je bil socialistični pogled na svet, ki je povezoval razpoloženje naroda s stopnjo vključevanja mladih v režimske organizacije in s tem z izražanjem podpore obstoju in politiki NDR.

Poleg pionirjev in FDJ v NDR delujejo tudi druge organizirane skupine mladih, vendar izključno znotraj Protestantske cerkve, ki je v NDR uživala omejeno avtonomijo. Sodelovanje v teh skupinah oziroma verski razlogi so bili še najpogostejši razlogi za ne vključevanje med pionirje in v FDJ, slednja pa je na različne načine, vključno z nekaterimi prilagoditvami svojega dela, poskušala odvrniti mlade od vključevanja v mladinske skupine znotraj Protestantske cerkve.

Dejstvo pa je, da je FDJ preživela spremembe in nadaljuje delo tudi v združeni Nemčiji z istim imenom, le da se nekdanja kratica organizacije piše z malimi črkami (fdj). Še vedno je članica WFDY in redna udeleženka Svetovnih festivalov mladine.

Vzporednice v SFRJ in njenih predhodnicah s Sovjetsko zvezo so očitne. Poznali smo cicibane, ki pa so obstajali zgolj kot pojem, a se nikoli ni razvila organizacija. Imeli smo pionirsko organizacijo in Zvezo socialistične mladine (ZSM), poleg tega pa še kopico t. i. interesnih organizacij mladih, ki so bile – vsaj z letom 1974 – vpete v okvir osrednje mladinske strukture. Za razliko od Sovjetske zveze pa je v Jugoslaviji prišlo do ukinitve SKOJ-a in njegove združitve z Ljudsko mladino, tako da ni obstajala več organizacija, ki bi bila neposredni podmladek KPJ. Vzporednica s Sovjetsko

zvezo je tudi ustanavljanje širših mladinskih organizacij v času druge svetovne vojne, pri čemer Sovjetska zveza to formo zadrži vse do svojega konca. Njihova KMO⁵⁵ je bila – tehnično gledano – platforma različnih mladinskih organizacij in s tem podobna Zahodnim strukturam.

Z razvojem na Češkoslovaškem je očitna povezava v vzpostavitvi enotne mladinske in študentske organiziranosti, ki je v SFRJ do nje prišlo leta 1974, vzporednice pa so tudi v sprejemanju pasivnega članstva oziroma v članstvu na papirju, še posebej po letu 1982. T. i. frontna organizacija, kar naj bi Zveza socialistične mladine Slovenije (ZSMS) postala po kongresu v Krškem leta 1986 in se je materializiralo s formalnim vzpostavljanjem različnih gibanj znotraj ZSMS, ima malo opraviti z mladinskim organiziranjem, razen tega, da so bili člani oziroma aktivni podporniki različnih družbenih gibanj v večini mladi ljudje. Ta poteza je bila pametna, saj je dala ZSMS nov zagon ter vpliv in pozicijo, ki je ne bi nikoli dosegla kot »samo« mladinska organizacija. Ravno odklapanje od sicer sistemsko predvidene vloge ZSMS kot mladinske organizacije je bilo del procesa transformacije ZSMS iz socialistične mladinske organizacije v politično stranko.

Vsem osrednjim mladinskim strukturam v socialističnih državah je skupna tudi masovna organizacija brezplačnega dela mladih na velikih infrastrukturnih projektih.

Na terenu pa so bile – še posebno v drugi polovici osemdesetih let – organizacije ZSMS od občinske ravni navzgor zgolj forumske organizacije, ki so imele malo

.....
55. KMO – Комитет молодёжных организаций СССР (KMO CCCP) – Odbor mladinskih organizacij SSR

skupnega z vlogo masovne vzgojne organizacije, ki naj bi spadala k vsakršni mladinski organiziranosti v socialističnem sistemu. Bile so bodisi odskočna deska za vodstvene funkcije v SZDL⁵⁶ ali celo ZKS⁵⁷ bodisi so bile uporabljene za proces demokratizacije v Sloveniji z dopuščanjem pluralnosti v »doziranih« količinah, ki so se s časom povečevale.

Vzporednica z NDR je tudi relativna avtonomnost cerkvenega delovanja med mladimi, vendar v zelo omejenem obsegu, predvsem pa s čim manj pojavljanja v javnosti.

Na nekatere specifičnosti v Jugoslaviji je vplivala drugačna zasnova socialistične ureditve. Medtem ko so na Češkoslovaškem in v NDR obdržali na papirju večstrankarski sistem in so v parlamentu poleg komunistične stranke sodelovale – sicer zgolj za vzorec – tudi nekatere druge stranke, ki pa so bile daleč od neodvisnosti od komunističnih strank, je Jugoslavija formalno temeljila na brezstrankarskem sistemu. Jugoslovanska ureditev je ZSM omogočala tudi nekaj, kar ni bilo dano nobeni drugi podobni organizaciji v socialističnih državah – sistemsko vključenost v tedanja zakonodajna telesa. ZSM je imela zagotovljena delegatska mesta kot ena izmed družbenopolitičnih organizacij v zboru družbenopolitičnih organizacij v trodomni skupščini.

Kar pa se tiče ZSMS kot podmladka ZKS, je mogoče reči, da je takšna trditev tudi stvar interpretacije in posameznega časovnega obdobja. Dejstvo je, da je bilo težko postati profesionalni funkcionar ZSMS od občinske ravni navzgor brez članske izkaznice ZKS, čeprav je bilo tudi nekaj izjem. Pot funkcionarja ZSMS naprej je raje vodila v strukturo SZDL kot v ZKS. Za novačenje mladih v članstvo ZKS so bili bolj pristojni sekretarji celic ZKS na srednjih šolah, posameznih – še posebej družboslovnih – fakultetah in v večjih podjetjih.

Nekatere manifestacije, ki jih na splošno pripisujemo jugoslovanskemu režimu oziroma mladinskosti v SFRJ, so zgolj nadaljevanje predvojnih ritualov države. Eden izmed teh ritualov je bila Titova štafeta, ki pa ima svoj izvor dejansko v času med dvema svetovnim vojnima, ko so štafete v organizaciji sokolske zveze potovale h kralju Aleksandru.

Omeniti velja še eno skupno značilnost po spremembah ob koncu osemdesetih let. Veliko funkcionarjev osrednjih mladinskih organizacij v socialističnih državah je kasneje postalo bolj ali manj uspešnih podjetnikov. V času perestrojke so začeli v Sovjetski zvezi delovati Centri za znanstveno in tehnično kreativnost mladine, ki so postali prikriti centri nove podjetnosti in v katerih je svojo pot podjetnika začelo tudi veliko Komsomolskih funkcionarjev. Eden izmed njih je tudi Mihail Borisovič Hodorkovski. Ravno tako se je iz vrst funkcionarjev ZSM ali zaposlenih strokovnih delavcev v organih ZSM razvilo nekaj podjetnikov, med njimi Sandi Češko, Mojca Lukančič, Miloš Urbanija in drugi, če naštejemo le nekaj najbolj poznanih iz slovenskih medijev.

.....
56. SZDL – Socialistična zveza delovnega ljudstva
57. ZKS – Zveza komunistov Slovenije

mladinske delovne akcije

Zgodovinski pregled organizacije mladinskih delovnih akcij lahko razdelimo v več zaporednih obdobj. Organizacija mladih, ki so izvajali delovne aktivnosti predvsem z namenom oskrbovanja partizanskih enot in prebivalstva na osvobojenih teritorijih, je prisotna že med samo drugo svetovno vojno. Po vojni se Mladinske delovne akcije (MDA) v širokem obsegu začnejo aprila 1946 z gradnjo železniške proge Brčko–Banovići z namenom ustvarjanja transportne povezave z rudnikom premoga v Banovićih. Naslednje leto se v okviru mladinskih delovnih akcij začne gradnja železniške proge Šamac–Sarajevo, ki je bila zgrajena v sedmih mesecih s sodelovanjem 217.000 mladih iz vse Jugoslavije, poleg tega pa še 6.000 brigadirjev iz različnih drugih držav. To obdobje MDA traja do sredine petdesetih let in sprva se osredotočajo na izgradnjo železniških prog, avtoceste »bratstva in enotnosti« od Zagreba do Beograda, izgradnjo Novega Beograda in Nove Gorice, pa tudi velikih tovarn in hidroelektrarn, kot je bila zeniška železarna ali hidroelektrarna Jablanica.

Zapisi velikokrat poudarjajo prostovoljno naravo sodelovanja na teh aktivnostih, vendar je takšna definicija za marsikoga sporna. Del udeležencev je zagotovo sodeloval prostovoljno in z navdušenjem, ki ga je spodbujala močna propaganda o obnovi države in industrializaciji, ki je bila predstavljena kot pogoj za boljše življenje. Na gradbiščih pa je sodelovalo veliko enot takratne jugoslovanske armade, nekateri zapisi pa govorijo tudi o prisotnosti vojnih ujetnikov in zapornikov na gradbiščih. Ti niso imeli izbire. Na mlade pa se je vršil pritisk za sodelovanje in odklonitev sodelovanja v brigadi je lahko pomenila tudi izključitev iz šole oziroma fakultete. Zato je bilo njihovo prostovoljno sodelovanje bolj odraz iskanja poti preživetja. Na koncu koncev je to tudi obdobje obračunavanja z vsemi mogočimi sovražniki, kot jih je določal režim, nesodelovanje (ne samo na MDA) pa se je lahko zelo hitro razumelo kot nasprotovanje socialistični izgradnji države in družbe.

Na veliko MDA so sodelovale tudi brigade in skupine mladih iz drugih držav. Do spora z Informbirojem so brigade prostovoljcev prihajale v Jugoslavijo iz drugih držav »sovjetske polovice« Evrope, jugoslovanske brigade pa so vračale s sodelovanjem na njihovih akcijah. Po sporu z Informbirojem so še vedno prihajale manjše skupine prostovoljcev, vendar iz Zahodnih držav, organizirale pa so jih komunistične partije, ki so sledile naukom Trockega in njegovi IV. Internacionali. Tak je primer iz Francije, ko je Internacionalistična

komunistična partija (PCI⁵⁸) v okviru svoje mladinske sekcije organizirala brigade, ki so bile napotene v Jugoslavijo. Spor s Sovjetsko zvezo je namreč za te komunistične stranke nekaj, kar velja podpirati, saj so tudi same v sporu s takratnim vodstvom komunistične partije v Sovjetski zvezi glede načel svetovnega komunističnega gibanja. Vendar se ta navdušenost izgubi takoj, ko Jugoslavija v Varnostnem svetu OZN s svojim glasom podpre resolucijo, ki avtorizira intervencijo predvsem vojske ZDA pod zastavo OZN v Korejski vojni, Sovjetska zveza pa ne vloži veta zaradi nikoli pojasnjene odsotnosti sovjetske delegacije na zasedanju.

Od prve polovice petdesetih let velike zvezne MDA počasi zamirajo, nadomesti pa jih veliko lokalnih akcij, kjer brigadirji gradijo infrastrukturo v svojih mestih in krajih. Novo obdobje velikih MDA se začne s pozivom Josipa Broza delegatom VI. kongresa NOJ Ljudske mladine Jugoslavije v januarju 1958 po nadaljevanju izgradnje avtoceste bratstva in enotnosti, kar se uresniči še istega leta. Do novembra 1958 je dokončan del avtoceste med Zagrebom in Ljubljano, potem pa se začnejo gradbišča od Beograda do Gevgelije na jugoslovansko grški meji, celotna avtocesta od Ljubljane do Gevgelije pa je dokončana leta 1963. Na zveznih MDA ob avtocesti Bratstva in enotnosti je v celotnem obdobju izgradnje sodelovalo več kot četr milijona mladih iz vse Jugoslavije in tujine.

V tem obdobju, ki načeloma traja do razpada SFRJ, število MDA raste. V letu 1975 deluje 15 zveznih MDA, na katerih sodeluje okoli 15.500 brigadirjev, v letu 1981 pa deluje 36 zveznih in 60 republiških

.....
58. PCI – Parti communiste internationaliste

oziroma pokrajinskih MDA z okoli 60.000 udeleženci. Sčasoma sodelovanje na MDA postaja vse bolj prostovoljno, k odločitvi za sodelovanje na MDA pa prispevajo tudi različne ugodnosti, ki jih uživajo brigadirji, na primer prednost pri dodelitvi različnih štipendij, sprejem v študentske in dijaške domove. MDA po letu 1981 začnejo stagnirati, tudi zaradi ekonomske krize v Jugoslaviji, ki zmanjša možnost investicij in s tem tudi potrebe po (brezplačni) delovni sili, mladi pa se vse manj odločajo za sodelovanje v mladinskih delovnih brigadah (MDB), kar je za organizatorje MDB postajalo vse večji izziv kljub takšnim rešitvam, ki so zaposlenim mladim v času njihovega sodelovanja na MDA omogočale celo prejemanje nadomestila plače. Toda leta 1981 je bilo interesa za sodelovanje še sorazmerno veliko, v občinski organizaciji ZSMS Ljubljana Šiška so tako v tem letu načrtovali sodelovanje treh MDB (od tega ene pionirske MDB) na republiških MDA (Kozjansko, Kras in Brkini) in treh MDB na zveznih MDA (Slovenske gorice, Deliblatski pesak, Vranje) poleg dveh lokalnih MDA.

Tudi v tem obdobju na jugoslovanskih MDA sodelujejo brigade ali skupine iz drugih držav. Izmenjava brigad ali skupin brigadirjev s partnerskimi organizacijami v socialističnih državah se v šestdesetih letih znova vzpostavi, vendar v mnogo manjšem obsegu kot pred letom 1948. Spodbuja se tudi sodelovanje mladih, ki živijo s straši na začasnem delu v tujini, za kar skrbijo jugoslovanska društva in jugoslovanska diplomatsko-konzularna predstavništva.

Slovenska posebnost v organizaciji mladinskih delovnih akcij je bil obstoj republiškega družbenega dogovora za republiške in zvezne MDA v Sloveniji za

posamezna obdobja, s katerim so se zagotavljala sredstva za financiranje MDA in je bil prvič sklenjen leta 1976 za naslednje petletno obdobje. Takšni družbeni dogovori so obstajali tudi na občinski ravni ter so zagotavljali sredstva za lokalne MDA in sodelovanje MDB iz občine na republiških oziroma zveznih MDA. V drugih delih Jugoslavije so MDA delovale bolj kot družbena podjetja, ki so ob politični podpori sklepala posle s posameznimi investitorji v infrastrukturne in druge projekte ter bila plačana za opravljeno storitev, če pa je bil ustvarjen primanjkljaj, so se sredstva za kritje iskala s političnimi dogovori. Večje MDA so imela svoja vodstva stalno zaposlena, njihova skrb pa je bila tudi iskanje poslov, ki bi jih lahko opravile MDB. Tudi dolžina delovanja posameznih MDA v posameznem letu je bila različna. V začetnih obdobjih so se MDA začenjale v aprilu, končevale pa v novembru, vendar je bila ta dolžina precej odvisna od poslov, ki naj bi jih posamezna MDA izvedla. Delitev na zvezne, republiške in lokalne pa je bila povezana z izvorom sodelujočih brigad. Tako so na republiških sodelovale praviloma samo brigade iz posamezne republike, na zveznih MDA pa se je precej pozornosti dajalo sodelovanju brigad iz vseh republik. Na lokalnih MDB so včasih sodelovale tudi skupine iz pobratenih občin v Jugoslaviji.

Organiziranost MDB in MDA je zelo spominjala na vojaško organiziranost. Brigade in MDA so vodili komandanti, ki so imeli svoj štab z različnimi pomočniki za različna področja. Če je bila brigada razdeljena na čete, so jih vodili komandirji. Za koordinacijo aktivnosti MDA v Sloveniji je bil zadolžen Center za MDA pri Republiški konferenci ZSMS, ki ga je nazadnje vodil Stanko Šalamon, pred njim pa sta bila na položaju vodje centra (in s tem profesionalnega člana predsedstva RK ZSMS)

Gradnja proge Brčko Banoviči, september 1946. Foto: Marjan Pfeifer, hrani muzej novejšje zgodovine

Mladske delovne brigade, cesta na Trojane 1957. Foto: Miloš Švabič. Hrani MNZS.

Brigadirji iz Murske sobote in Paračina, 1980, vir: arhiv brigadirjev

Revija Mladost, zvezna verzija slovenske Mladine

Jožef Školč in Anton Anderlič. Neposredno organizacijo posamezne MDA je nosila občinska organizacija ZSMS, na katere območju je delovala posamezna MDA, seveda ob sodelovanja vodstva MDA, ki ga je določal Center za MDA, ki je tudi izvajal usposabljanja za vodstva MDA. Iz sredstev, ki so se namenjala mladinskemu prostovoljnemu delu, naj bi se tudi zagotovil zagon podjetja Mikrohit kot eksperimentalnega projekta RK ZSMS, v njem pa so kasneje zaposlitev našli mnogi danes znani posamezniki v Sloveniji, prvi predsednik sveta delovne organizacije v ustanavljanju pa je bil Srečo Kirn.

Vendar v vseh obdobjih MDA niso bile zgolj delo, pač pa so – odvisno od obdobja – igrale tudi druge vloge. V prvem obdobju povojne obnove in industrializacije so MDA ponujale možnost opismenjevanja in poklicnega usposabljanja. Industrializacija je zahtevala vse večje število delavcev, MDA pa so organizirale tudi tečaje, na katerih so udeleženci prišli do različnih kvalifikacij v strojni in gradbeni industriji ter celo v kmetijstvu. V mesecu dni, kolikor je praviloma trajala ena izmena sodelovanja brigade, je bilo mogoče pridobiti vozniški izpit. Vsekakor pa je imel celoten kompleks MDB in MDA zelo močan poudarek na ideološki vzgoji, ki se je odražala skozi ikonografijo brigadirskih naselij in samega delovišča, predavanja in druge politične dele. Pomembna točka politične socializacije je bila posvečena tudi utrjevanju bratstva in enotnosti kot enega izmed temeljnih postulatov večno nacionalne države in politične ureditve.

03

slovenija

Leto 1989 je bilo tudi v Sloveniji vroče leto, saj se je družba pripravljala na odločilen korak sprememb. Demokratične večstrankarske volitve so resda potekale šele aprila 1990, vendar je že leto 1988 prineslo spremembe tudi v mladinski organiziranosti. Prva nova organizacija je bila Zveza slovenske kmečke mladine (ZSKM), ki je bila ustanovljena 12. maja 1988 v Ljubljani kot stanovsko združenje mladih kmetov skupaj s Slovensko kmečko zvezo (SKZ), pri čemer je bila ob ustanovitvi oziroma v prvih mesecih delovanja deležna tudi podpore republiške organizacije ZSMS. ZSKM se je leta 1993 preimenovala v Zvezo slovenske podeželske mladine (ZSPM). Marca 1990 pa je bilo ustanovljeno Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS).

SPREMEMBE IN NOVE MLADINSKE ORGANIZACIJE

Eden izmed ključnih dogodkov za kasnejši razvoj organiziranosti mladinskega sektorja je kongres ZSMS v Portorožu oktobra 1989. Tam je bila sprejeta odločitev o levitvi iz generacijske organizacije v politično stranko. Vendar ta odločitev ni bila soglasna v vseh delih ZSMS. Študentje so dosegli svoje s prepoznanjem njihove pravne kontinuitete v novosprejetem statutu ZSMS, kar je pomenilo tudi nepremičnine in denar, za drugo pa jim ni bilo dosti mar. Malo manj poznano pa je, da odločitvi za spremembo v politično organizacijo niso bile naklonjene vse občinske organizacije ZSMS. Velenjska organizacija je tako celo razmišljala o izstopu iz ZSMS. Ravno zato nekateri v vodstvu republiške organizacije ZSMS niso bili naklonjeni predstavitev zamisli o Mladinskem svetu Slovenije kot novi krovni mladinski organizaciji pred kongresom ZSMS, saj so hoteli imeti vse opcije odprte, po drugih razlagah pa je šlo za legalistično vprašanje, kako naj ZSMS podpre nastanek nove organiziranosti, dokler najvišji organ ZSMS ne sprejme odločitve, da ZSMS ni več generacijska organizacija.

Prvo mladinsko organiziranost znotraj novih političnih strank predstavlja Socialdemokratska mladina (SDM₁) pod vodstvom Mateja Makaroviča, ki se je organizirala pod okriljem takratne Socialdemokratske zveze Slovenije (SDZS) oktobra 1989 in se je leta 2003 preimenovala v Slovensko demokratično mladino (SDM). Sledila sta MLIN (Mlada iniciativa pri Slovenski demokratični zvezi) in Mladi krščanski demokrati (MKD), ki so bili vzpostavljeni do konca leta 1990, kasneje pa tudi Mladi zeleni Slovenije (MZS) kot podmladek stranke Zelenih Slovenije. Med strankami, ki so nastale iz nekdanjih družbenopolitičnih organizacij, se prva organiziranost mladih zgodi v Zvezi komunistov Slovenije (ZKS) pod imenom Demokratični forum, ki se začne vzpostavljati v drugi polovici leta 1989 pod vodstvom Boruta Pahorja. Ta organizacija se je kasneje ob združe-

vanju levih strank leta 1993 preimenovala v Mladi forum ZLSD, od leta 2005 pa deluje kot Mladi forum SD. Mladi liberalni demokrati in demokratke (MLD) kot podmladek Liberalne demokracije Slovenije (LDS) so bili vzpostavljeni leta 1991.

Vendar se v obdobju 1990–1995 spremembe dotaknejo tudi mladinskih organizacij, ki so delovale pred demokratičnimi spremembami v Sloveniji. Njihovi glavni naporji so namenjeni njihovi depolitizaciji oziroma zavzemanju »nadstrankarske« pozicije. V marsikaterem okolju so bile namreč videne kot ostanki bivšega totalitarnega režima. Ob ustanavljanju Mladinskega sveta Slovenije (MSS) je prihajalo tudi do ideje, da bi svet morale ustanoviti izključno nove mladinske organizacije in da naj v njem ne bi bilo prostora za bivše kolektivne člane ZSMS ravno zaradi njihove povezanosti s socialističnim sistemom. Ta ideja je bila vsekakor povezana z idejo o lustraciji, ki je bila zelo prisotna v takratnem političnem življenju v Sloveniji. Drugi izziv je bilo vprašanje pomena izraza »nacionalni«, saj so ga nekateri želeli videti širše kot v mejah Republike Slovenije.

Slovenske mladinske organizacije iz zamejstva, predvsem iz Italije, so v nastajajočem MSS videle tudi prostor za svoje delovanje, kar pa se ni uresničilo. Z njihovim sprejemom v članstvo MSS bi MSS tehnično postal mednarodna organizacija, s tem pa bi si zaprl pot do vključitve v CENYC. Kljub temu jim je MSS v začetku svojega delovanja namenjal veliko pozornosti in je decembra 1991 organiziral veliko srečanje zamejskih mladinskih organizacij na Rogli. Drugo srečanje leto kasneje v Kandršah je bilo bistveno slabše obiskano, potem pa so te aktivnosti izginile iz programa MSS.

Nova študentska organiziranost, ki nadaljuje preteklo organiziranost študentov v okviru Univerzitetne organi-

zacije ZSMS, se je vzpostavila maja 1990 s sprejemom Akta o ustanovitvi Študentske organizacije Univerze v Ljubljani v prvem sklicu študentskega parlamenta. Istega leta je bila ustanovljena tudi Študentska organizacija Univerze v Mariboru. Nova študentska organiziranost je nastala v pravno neurejeni situaciji (enako kot MSS), o organizacijah je govoril le statut ZSMS, kot je bil sprejet na portoroškem kongresu ZSMS. V njem je zapisano, da so študentske organizacije univerz pravne naslednice univerzitetnih organizacij ZSMS.

Vendar je imela nova študentska organiziranost, še posebej na ljubljanski univerzi, močno popotnico. Na eni strani je bil to študentski servis, ki je sicer do leta 1985 deloval znotraj univerze, nato pa se je preselil pod okrilje UK ZSMS ljubljanske univerze in v naslednjih desetih letih zagotavljal soliden, od proračuna neodvisen prihodek za delovanje močnega aparata ŠOU v Ljubljani, ki ga je operativno vodil tedanji sekretar UK ZSMS Anton Bricman. Druga močna popotnica je bila politična angažiranost UK ZSMS pod vodstvom Gorazda Drevenška v času pred letom 1990, ko je tudi finančno podpirala različne politične iniciative takratnih novih družbenih gibanj in novih političnih strank, še posebej pa v času javnih demonstracij ob aretaciji in sojenju četverici pred vojaškim sodiščem v Ljubljani.

Manj vidno pa je dejstvo, da se je v Sloveniji po spremembi politične in

družbene ureditve pojavilo oziroma ustanovilo manj novih mladinskih organizacij kot v drugih postsocialističnih državah. Večji del vala novih mladinskih organizacij se je ustanavljal in razvijal bodisi kot podmladki političnih strank oziroma samostojnih laiških organizacij (društev) za dejavnosti, ki so prej potekale pod okriljem struktur Rimokatoliške cerkve. Ena izmed prvih laiških organizacij je bilo Združenje katoliških študentov (ZKŠ), ustanovljeno leta 1992. Isti izvor ima tudi organizacija Skupnost katoliške mladine (SKAM), ki je bila kot društvo registrirana leta 1993, obe organizaciji pa vključujeta mnoge že prej aktivne posameznike iz sicer pastoralne ustanove Medškofijski odbor za študente (MOŠ). Iz poprejšnjega delovanja MOŠ se razvije tudi zavod Mladinsko-informacijski center (MIC) v Ljubljani. Druga organizacija, ki se je leta 1992 razvila iz dela salezijancev z mladimi, je Mladinski ceh. Pastoralne ustanove Katoliške cerkve so se tudi reorganizirale, in sicer na državni ravni deluje Medškofijski odbor za mladino (MOM), v vsaki škofiji pa tudi Škofijski odbor za mladino (ŠOM).

Ena izmed praznin v slovenskem mladinskem sektorju je študentsko organiziranje v skladu z različnimi ideološkimi izhodišči oziroma svetovnonazorskimi pogledi posameznikov. Med študentskimi organizacijami je bil prvi ZKŠ, ki postane tudi član MSS, vendar na prehodu v novo tisočletje zamre in je dokončno izbrisan iz registra pravnih oseb v januarju 2013. V začetku devetdesetih se je pojavilo tudi Akademsko združenje študentov AMOS v Ljubljani in Mariboru, vendar se le v Mariboru leta 1993 organizira kot društvo, ki pa na prehodu v novo tisočletje začne stagnirati. Leta 2011 se v Ljubljani ustanovi študentsko društvo Slovenska akademska unija (SAU), ki tudi postane članica Evropskih demokratičnih študentov (EDS⁵⁹), a se v Sloveniji vključuje le v Mladinski svet Ljubljane. V okviru Judovske skupnosti Slovenije deluje Kadima, judovska študentska in mladinska organizacija, ki je tudi članica Evropske zveze judovskih študentov (EUJS).

Manjše ustanavljanje novih organizacij v Sloveniji je zanimivo predvsem zaradi dejstva, da je prednostna usmeritev vseh evropskih oziroma mednarodnih mladinskih in študentskih nevladnih organizacij njihova širitev v postsocialistične države. To so naredile bodisi s prepoznavanjem sorodnih obstoječih organizacij bodisi s poskusi ustanavljanja novih organizacij. Za namen slednje poti so na svoje različne mednarodne aktivnosti vabili posameznike ali posameznice iz ciljnih držav in pričakovali, da bodo ti posamezniki ali posameznice jedro začetka novih organizacij. V tem kontekstu se je kar nekaj posameznikov in posameznic iz Slovenije udeleževalo teh aktivnosti, pojavile so se tudi posamezne iniciative za ustanovitev novih organizacij (na primer iniciativni skupini za ustanovitev

.....
59. EDS – European Democrat Students

Skavtska obljava, ZSKSS. Hrani: Arhiv stega Homec I.

Zasedanje izvršnega odbora CENYC na Bledu, marec 1994. Od desne proti levi: Samu Seitsalu, Willy Borsus, Peter Lauritzen, Rossie Dunn, predsednica. Vir: MSS.

Mladih Evropejcev za varnost (YES⁶⁰) in organizacije oporečnikov vesti (EBCO⁶¹) v Sloveniji), vendar do ustanovitve organizacij ni prišlo. Z namenom dvigovanja interesa za vključevanje organizacij iz Slovenije v mednarodne mladinske organizacije in obratno je Urad RS za mladino celo finančno podprl izvedbo generalne skupščine ECB⁶² novembra 1993 na Bledu.

Poti slovenskih mladinskih organizacij v mednarodne mladinske organizacije so bile različne. Podmladki političnih strank so sorazmerno hitro našli svoje mesto v mednarodnih mladinskih političnih organizacijah, tudi zato, ker te praviloma dopuščajo možnost več kot enega člana iz posamezne države. Težje je bilo za organizacije, ki so se srečale z načelom ena država en član. Te so v mednarodne organizacije vstopale šele po mednarodnem priznanju Slovenije. Eno daljših poti pa sta morali prehoditi Zveza tabornikov Slovenije (ZTS) in ZSKSS. Sprava je kazalo, da bosta obe organizaciji za pot do članstva morali ustanoviti nacionalno koordinacijo, ki bi postala član WOSM. Potem pa se je politika WOSM spremenila in WOSM je izbiral med obema organizacijama ter leta 1994 polnopravno članstvo omogočil ZTS. ZSKSS je bila deležna pravic iz članstva WOSM na podlagi sporazuma med ZSKSS in ZTS, ki pa je veljal le do leta 1997 in nato ni bil podaljšan. Leta 1999 je ZSKSS postala članica WAGGGS.

Ob koncu devetdesetih in na prehodu v novo tisočletje nastopi nov moment, in sicer pojav nastajanja mladinskih centrov sprva kot društev in zasebnih zavodov, kasneje pa kot občinskih javnih zavodov. V strankarskem prostoru se pod vodstvom Dominika S. Černjaka pojavi in z volitvami leta 2000 tudi uveljavi Stranka mladih Slovenije, ki pa je parlamentarna stranka le en mandat.

Na prehodu v novo tisočletje pride tudi do sprememb med podmladki političnih strank, ki so predvsem povezani z združevanjem in razdruževanjem njihovih krovnih organizacij. Tako ob združevanju v Novo generacijo kot podmladek SLS+SKD prenehata z delovanjem MKD in Zveza mladih pri Slovenski ljudski stranki. Kasneje se razvije tudi Mlada Slovenija kot podmladek Nove Slovenije – Krščanskih demokratov. Leta 2003 se Socialdemokratska mladina preimenuje v Slovensko demokratično mladino in zadrži kratico SDM.

Ena izmed redkih nacionalnih mladinskih organizacij, ki se ne vzpostavi v okviru strank ali izhaja iz dejavnosti drugih struktur, je mladinsko združenje Brez izgovora pod vodstvom Jana Peloze, ki gradi na javnem zdravju in preprečevanju

.....

60. YES – Young Europeans for Security

61. EBCO – European Bureau for Conscientious Objection

62. ECB – European Coordination Bureau of INGYOs

odvisnosti od tobaka in alkohola med mladimi, trajnostnem razvoju ter aktivni participaciji mladih.

Vendar to ni zgolj obdobje nastajanja novih organizacij, pač pa tudi zmiranja starih, nekaterih celo s stoletno prehojeno potjo. Takšna organizacija je bila Počitniška zveza Slovenije, ki je bila iz registra pravnih oseb izbrisana ob koncu leta 2008. Počitniška zveza Slovenije je bila sicer ustanovljena leta 1953, čeprav se je iniciativni odbor za obnovitev dela nekdanjega Slovenskega ferijalnega društva Sava (ustanovljenega leta 1892) in Dijaške počitniške zveze vzpostavil že leta 1945. Svoj največji razcvet je doživela v šestdesetih letih, ko je imela več kot 20.000 članov, ki so bili organizirani v več kot 300 družinah po celi Sloveniji. Počitniška zveza Slovenije je bila sestavni del Počitniške zveze Jugoslavije (FSJ⁶³), ki je leta 1968 postala pridružen član in leta 1970 polnopravni član Mednarodne federacije mladinskih prenočišč (IYHF⁶⁴). Počitniška zveza Slovenije po osamosvojitvi Slovenije postane le pridružen član IYHF, saj ne razpolaga z zadostnim številom mladinskih prenočišč, da bi bila polnopravna članica te organizacije.

Nov moment je tudi vse večji val nastajanja (zasebnih) zavodov namesto društev, ki se uveljavljajo kot akterji v mladinskem sektorju. Tako nek-

.....

63. FSJ – Ferijalni savez Jugoslavije

64. IYHF – International Youth Hostel Federation

danje društvo MOST – ki je slovenski član SCI – zamre zaradi sporov v vodstvu društva, njegovo dejavnost pa prevzeme novoustanovljeni zavod Voluntariat. Društvo Mladinski ceh je prenesel veliko svojih dejavnosti v zavode kot so Socialna akademija, Zavod NEFIKS itd.

MLADINSKI SVET SLOVENIJE (1990)

Napoved transformacije ZSMS v politično stranko je spodbudila razmišljanje o možni novi reprezentativni strukturi mladinskih organizacij na državni ravni. Ena izmed njih je bila tudi ideja o mladinskem svetu kot izključno povezavi različnih mladinskih organizacij, temeljila pa je na enakih ali podobnih mladinskih strukturah v Zahodni Evropi. Ta ideja je bila širšemu krogu predstavljena 26. oktobra 1989 na predstavitvi, ki jo je sicer organizirala republiška organizacija ZSMS. Tu se je tudi oblikovala ožja skupina v sestavi Damjan Ružič (Demokratečni forum), Leon Marc, Jože Sitar (Medškofijski odbor za študente), Matej Makarovič, Blaž Štrukelj (Socialdemokratska mladina), Rajko Vrečar (ŠOLT⁶⁵), Boris Lenardič, Milan Koritnik (UK ZSMS), Liana Kalčina - Srhoj (Zveza prijateljev mladine Slovenije), Joško Pajer, Zorko Škvor (Zveza ŠKUC FORUM) in Janez Škulj, ki je dalje razvijala idejo in konkretne organizacijske in temeljne vsebinske usmeritve. Na podlagi dela te skupine je bil oblikovan odbor za

.....

65. ŠOLT – Študentska organizacija ljudske tehnike

ustanovitev MSS, sam MSS pa je bil ustanovljen 25. aprila 1990 z ustanovno listino, ki jo je podpisalo 17 organizacij. Za prvega predsednika MSS je bil izvoljen Janez Škulj kot začasni predsednik do prvih rednih volitev, sledili pa so mu Alenka Žibert, Anita Štefin, Matjaž Štolfa, Kamal Izidor Shaker in Tea Jarc. Prva tajnica izvršnega odbora MSS je bila Nataša Zaviršek Žorž, ki jo je nasledil Dominik Lavrič.

Kdorkoli bi želel oceniti zgodovinski pomen ustanovitve MSS pa bo moral upoštevati tedanji čas. Ključni koraki k ustanovitvi MSS so bili storjeni v času predvolilnega boja na prvih demokratičnih volitvah, v katerem je vladala ostra politična polarizacija med »stari« in »novim«. V tem duhu je seznam podpisnikov ustanovne listine MSS zgovoren sam po sebi. Že v samem procesu nastajanja je bilo v kakšnem mediju mogoče prebrati kaj o »novi Dolomitski zgodbi«. Po drugi strani širok razpon tistega, za čemer so stali različni podpisniki v tistem političnem trenutku, nakazuje na neko drugo zgodovinsko dejstvo, in sicer soglasje vseh političnih strank v takratni Skupščini v procesu osamosvajanja.

Taka interpretacija pa nakazuje neko drugo dejstvo, ki je še bolj razvidno iz pregleda mednarodnega sodelovanja na področju mladine. Velikokrat so bili odnosi, sodelovanje in skupne akcije mladinskih organizacij in njihovih platform glasniki pomembnih družbenih sprememb oziroma razvoja družb in celo meddržavnih odnosov⁶⁶. Ustanovnemu zboru MSS v prostorih takratne skupščine na Šubičevi ulici v Ljubljani je sledila druga seja ustanovnega zbora, na kateri je bila osrednja točka sprejem v članstvo. Dejstvo je, da je bil 25. aprila 1990 sprejet statut s pogoji za članstvo, ki ga niso izpolnjevale tudi katere izmed organizacij podpisnic Ustanovne listine. Recimo Glasbena mladina Slovenije. Prva redna seja zbora MSS pa je potekala v Simonovem zalivu na slovenski obali, kjer sta se začetka zbora udeležila tako takratni predsednik predsedstva republike, Milan Kučan, in tedanji republiški sekretar za izobraževanje, dr. Peter Vencelj. Med kasneje politično izpostavljenimi osebami je na zboru v vlogi predstavnika Slovenske kmečke mladine sodeloval tudi Marjan Podobnik. Na tej seji je bil za predsednika MSS izvoljen Janez Škulj, ki je potem to vajo ponovil še trikrat in je ostal na položaju vse do leta 1998, ko ga je zamenjala Alenka Žibert iz MLD.

.....

66. Eden takšnih zadnjih velikih korakov je bila zagotovo ustanovitev Evropskega mladinskega foruma (YFJ) leta 1996, ki je nasledil tri dotedanje mladinske platforme v Evropi (YF EU, CENYC in ECB) in ki naj bi – predvsem z vidika nacionalnih mladinskih svetov – presejal ločnico med sveti iz držav članic EU in tistimi izven EU. To je bila nekakšna širitev EU pred velikim pokom širitve skoraj deset let pozneje. Pri tem ni nepomembno, da je bilo delovanje YF EU predvsem osredotočeno na EU, CENYC in ECB pa sta »kraljevala« v okviru Sveta Evrope. Manj opazno je bilo, da gre tudi za politični spopad med socialisti in krčansko demokracijo na evropski ravni, saj sta bila YF EU in CENYC bolj v levih vodah, medtem ko je bil ECB bolj na desnem polu.

Najbolj črn trenutek v delovanju MSS pa se je zgodil v času predsedovanja Anite Štefin, ko je MSS izgubil možnost nastopanja kot pravna oseba. Dejstvo je bilo, da takratna zakonodaja ni omogočala možnosti pridobitve pravne osebnosti za tvorbe kot je bil MSS, predvsem zaradi povezave med članicami, organiziranimi v skladu z zakonom o društvih, in političnimi strankami (podmladki političnih strank). Ta položaj reši šele sprejem zakona o MSS.

Prvi stik MSS z drugimi nacionalnimi mladinskimi sveti je bilo neformalno srečanje s predsedujočim odborom Danskega mladinskega sveta (DUF⁶⁷) za mednarodno sodelovanje Johnnyjem Tangom, ki je obiskal Ljubljano oktobra 1990. Prvo sodelovanje MSS na aktivnosti CENYC je bila udeležba na konferenci CENYC na Dunaju v sredini januarja 1991, konec januarja 1991 pa Ljubljano in MSS obišče tudi tedanja generalna sekretarka CENYC Rachel Kyte, ki razmišljanja MSS o samostojnem članstvu zavrne, saj CENYC podpira stališče tedanje mednarodne skupnosti o zaželenosti ohranitve Jugoslavije.

Med odmevnejšimi mednarodnimi aktivnostmi, ki jih je MSS organiziral v prvih letih obstoja, velja omeniti študijski obisk 45-članske skupine v Evropskem mladinskem centru (EYC) v Strasbourgu januarja 1992, ki je prispeval k razumevanju pomembnosti obstoja takšne nacionalne mladinske platforme tudi

USTANOVNA LISTINA MLADINSKEGA SVETA SLOVENIJE

Predstavniki mladinskih in drugih združenj soglasno ugotavljamo, da v pluralni družbi obstaja potreba po avtonomnem organiziranju mladih in njihovi skupni organizaciji, ki bo ščitila prostor pluralnega in avtonomnega združevanja mladih in njihovih interesov v družbi.

Zato ustanovljamo Mladinski svet Slovenije kot našo skupno organizacijo s sedežem v Ljubljani.

Namen našega povezovanja v skupni organizaciji vidimo v zastopanju in uveljavljanju naših skupnih interesov nasproti družbenim institucijam, še posebno nasproti državnim organom in organizacijam.

S ciljem takšnega delovanja bo naša stalna skrb spodbujanje in razvijanje različnih oblik sodelovanja mladinskih in drugih združenj, ki bo temeljilo na popolni samostojnosti članic Mladinskega sveta Slovenije in njihove enakopravnosti v sodelovanju, ne glede na njihove različne družbene, nazorske in politične usmeritve.

Podpisniki te ustanovne listine bomo sestavili Ustanovni zbor Mladinskega sveta Slovenije, v katerem bo vsaka organizacija - podpisnica zastopana z enim glasom.

Ustanovni zbor Mladinskega sveta Slovenije bo na svoji seji sprejel statut in splošna pravila ter izvolil začasno vodstvo Mladinskega sveta Slovenije.

V Ljubljani, 25. aprila 1990

DEMOKRATICNI FORUM

Borut PAHOR

GLASBENA MLADINA SLOVENIJE

Branka NOVAK

J E F SLOVENIJE

Marjan VESLIGAJ

KLUBI OZN SLOVENIJE

Zoran KURET

MLADA INICIATIVA PRI SDZ

Mojca SIFRER

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Marija FABČIČ

POCITNISKA ZVEZA SLOVENIJE

Janez PLEVNIK

RDECI KRIZ SLOVENIJE

Herta STUFLEK

REVIJA LITERATURA

Matej BOGATAJ

SOCIALDEMOKRATSKA MLADINA

Blaž STRUKELJ

STUDENTSKA ORGANIZACIJA LJUDSKE TEHNIKE

Andrej MAYER

ZALOZBA ALEPH

Zenja LEILER

ZVEZA DIJAKOV SLOVENIJE

Alenka KUNAVER

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE

Niko ZIBRET

ZVEZA SLOVENSkih KATOLISkih SKAVTINJ IN SKAVTOV

Marko MARINKO

ZVEZA SLOVENSKE KMECKE MLADINE

Franc ROTH

ZVEZA SKUC - FORUM

Pavel GANTAR

67. DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd

med tistimi, ki so ji do tedaj nasprotovali in zaradi katerih je padel prvi poskus zakonske ureditve položaja MSS. Oktobra 1992 potekata kar dve mednarodni aktivnosti v Sloveniji. V začetku meseca seminar in usposabljanje za strpnost v Piranu v soorganizaciji CENYC in MSS ter finančni podpori Evropskega mladinskega sklada (EYF⁶⁸), na kateri so poleg predstavnikov članic CENYC sodelovali tudi predstavniki mladinskih struktur ali organizacij iz nekdanje Jugoslavije. V drugi polovici oktobra 1992 pa je na Brdu pri Kranju potekal enotedenski izobraževalni tečaj Sveta Evrope za mladinske voditelje, ki je bil organiziran v sodelovanju med Svetom Evrope, EU, CENYC, ECB ter MSS in Uradom za mladino (URSM). In morda je bila ravno ta mednarodna dimenzija najbolj pomembna, da je MSS pridobil financiranje iz proračuna Republike Slovenije.

Prvi javni denar, neposredno namenjen kritju stroškov delovanja MSS, je bil odobren z odločitvijo takratne vlade RS leta 1992, ki je namenila nekaj sredstev v ta namen iz tekoče proračunske rezerve. Zaradi dogodka s Svetom Evrope in Evropsko komisijo je MSS tudi dobil status pravne osebe kljub manjka-joči zakonski podlagi. Svet Evrope je namreč lahko svoj prispevek dal le, če zanj zaprosi nevladna organizacija, ki prevzema tudi odgovornost za uporabo teh sredstev. Leta 1994 je MSS na Bledu gostil tudi zasedanje izvršnega obora CENYC, ki so ga sestavljali predstavniki

68. EYF – European Youth Foundation

vseh organizacij članic, sam dogodek pa ne bi bil možen brez finančne podpore Urada RS za mladino.

MSS je veliko pozornosti posvečal tudi regionalnemu sodelovanju, kjer si je skupaj s slovaškim mladinskim svetom (RmS⁶⁹) prizadeval oblikovati močno srednje- in vzhodnoevropsko skupino znotraj CENYC.

Prvo srečanje med MSS, RmS in MIZSOT⁷⁰ za namenom vzpostavljanja srednjeevropskega sodelovanja je potekalo januarja 1993 v Piranu. Oktobra 1993 je potekal tudi Srednjeevropski mladinski teden v Ankaranu, vendar je bila udeležba iz Slovaške in Madžarske skromna kljub sodelovanju vseh treh nacionalnih mladinskih svetov pri pripravi in sklicu. Med uspešnejšimi aktivnostmi v tistem obdobju velja omeniti še študijski obisk Danske, ki sta ga organizirala URSM in DUF v avgustu 1993 in je vključeval 16 udeležencev iz Slovenije. Prav ta obisk je verjetno dal največ zagona vzpostavitvi prvega sistema finančne podpore URSM za mladinske organizacije v Sloveniji, ki je povzel nekaj danskih prvin, vendar ne celote.

MSS postane pridružen član CENYC na skupščini v Parizu februarja 1993, polnopravno članstvo pa pridobi na naslednji generalni skupščini marca 1995 v Helsinkih. CENYC namreč leta 1992 spremeni svoj statut tako, da lahko organizacija postane polnopravna članica šele po vsaj dveh letih delovanja s statusom pridruženega člana. Marca 1994 MSS gosti na Bledu zasedanje izvršnega odbora CENYC, ki ga sestavljajo predstavniki vseh članov CENYC.

MSS postane pridružen član YFEC na generalni skupščini foruma na Danskem leta 1993. Aprila istega leta MSS postane tudi polnopravni član WAY⁷¹, vendar od članstva v WAY ni prave koristi, sodelovanje na njegovih aktivnostih pa veliko stane, zato preneha plačevati članarino in posledično izgubi članstvo.

Leta 1996 MSS sodeluje v procesu ustanavljanja sedanjega Evropskega mladinskega foruma (YFJ) in ob ustanovitvi postane njegov polnopravni član.

69. RmS – Rada mládeže Slovenska; Mladinski svet Slovaške

70. MIZSOT – Magyarországi Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsa; Madžarski nacionalni mladinski svet;

71. WAY – World Assembly of Youth

POSAMEZNIKI IZ SLOVENIJE V VODSTVIH EVROPSKIH MLADINSKIH PLATFORM

Kar nekaj ljudi iz Slovenije je sodelovalo v vodstvih različnih mednarodnih mladinskih organizacij, nekaj pa jih je bilo izvoljenih tudi v vodstvo CENYC in kasneje Evropskega mladinskega foruma (YFJ⁷²). Glede na siceršnji doseg Slovenije v evropskem merilu je mogoče trditi, da je bila zastopanost ljudi s slovenskim potnim listom v vodstvih teh platform, še posebej pa v vodstvu YFJ, nadpovprečna.

Svet evropskih mladinskih svetov (CENYC)		
Janez Škulj	1995 – 1996	podpredsednik
Svet evropskih mladinskih svetov (CENYC)		
Janez Škulj	1997 – 1998	podpredsednik
Anita Štefin	2000 – 2001	članica Biroja
Tine Radinja	2007 – 2008	član Biroja
Tine Radinja	2009 – 2010	predsednik
Peter Matjašič	2011 – 2012	predsednik
Peter Matjašič	2013 – 2014	predsednik

Med posamezniki velja omeniti tudi Valentina Hajdinjaka, ki je bil na predlog EYCD⁷³ v ECB izvoljen za predstavnika v Posvetovalnem odboru Evropskega mladinskega centra (EYC⁷⁴) in Evropskega mladinskega sklada (EYF) v obdobju 1995–1996 ter tudi člana upravnega odbora EYC in EYF. Pri tem je bil Hajdinjak prvi predstavnik v teh dveh strukturah s strani mladinskih organizacij iz nekdanjih socialističnih držav. Stanko Šalamon je bil izvoljen za predsedujočega CDEJ od oktobra 1998 do oktobra 2000. V strukturah medvladnega sodelovanja na področju mladine v okviru Sveta Evrope je sodeloval tudi Zorko Škvor, ki je bil član programskega odbora v letih 2003–2005, odboru pa je tudi predsedoval od junija 2004 do decembra 2005.

72. YFJ – European Youth Forum

73. EYCD – European Young Christian Democrats; Evropski mladi krščanski demokrati

74. EYC – European Youth Centre (Council of Europe)

ZAKON O MLADINSKIH SVETIH (1990/2000)

V novoizvoljeni Skupščini Republike Slovenije deluje tudi odbor za mladino pod vodstvom Boruta Pahorja, ki decembra 1990 začne postopek za sprejem zakona o mladinskih svetih, s katerim naj bi uredili pravni in materialni položaj MSS. MSS se namreč ni mogel registrirati po nobenem veljavnem zakonu, saj je v svojih vrstah združeval tako organizacije, ki so delovale po zakonu o društvih, kot organizacije, ki so delovale v skladu z zakonom o političnih strankah. Marca 1991 vsi trije zbori obravnavajo predlog, ki je sprejet v družbenopolitičnem zboru in zboru združenega dela, zavrtnjen pa v zboru občin. Zaradi razpustitve skupščine se postopek ne nadaljuje. S tem se zaključijo prvi poskus zakonske ureditve statusa in položaja mladinskih svetov.

A čeprav MSS ni imel podlage za pridobitev pravne osebnosti, se je našla rešitev, ki je omogočila praktično popolnoma normalno poslovanje MSS. Celo več, MSS je bil omenjen tudi v kakšnem zakonu, na primer v zakonu o RTV Slovenija, kjer si je z Zvezo prijateljev mladine Slovenije delil sedež v takratnem Svetu RTV. Organizaciji sta izbor svojih predstavnikov rešili tako, da je vsaka imenovala svojega predstavnika v posameznem dvoletnem obdobju. S strani MSS sta bila tako člana Sveta RTV Iztok Kržič in Boris Tomašič, ki sta bila tudi podpredsednika MSS.

Po izbrisu Mladinskega sveta Slovenije iz registra pravnih oseb postane nujno sprejetje zakonske osnove za delovanje združenj, kot so mladinski sveti. Državni zbor leta 2000 znova obravnava predlog zakona o mladinskih svetih na pobudo, za katero stoji prvopodpisani poslanec Roman Jakič, in ga tudi sprejme. Sprejetje zakona sicer reši vprašanje možnosti pridobitve pravne osebnosti, vendar ima tudi pomanjkljivosti. V skladu z veljavnim zakonom bi MSS živel tudi, če bi v njem ostala le ena organizacija članica MSS.

Zakonska umestitev položaja MSS je zopet redkost v evropskem merilu. Prvi zakon, ki je umeščal nacionalni mladinski svet v zakonodajno materijo, je bil sprejet Španiji, vendar v okviru procesa »defrankoizacije« Španije. V tem kontekstu je bilo z zakonom tudi dano, da pravno osebnost pridobi tudi vsaka organizacija, ki jo obstoječe članstvo CJE⁷⁵ sprejme v članstvo ne glede na predhodne odločitve pristojnih organov. S tem so želeli preprečiti morebitne odločitve oblasti glede legalizacije delovanja novih organizacij v Španiji ter umestiti dodatno varovalko zagotavljanja pluralnega prostora združevanja otrok in mladine.

75. CJE – Consejo de la Juventud de España

URAD RS ZA MLADINO (1991)

Eden izmed dodatnih sklepov vseh treh zborov Skupščine RS pri obravnavi predloga zakona o mladinskih svetih marca 1991 je bila pobuda za ustanovitev državnega organa, ki bo pokrival področje mladine. Na tej osnovi je jeseni leta 1991 zaživel Urad Republike Slovenije za mladino (URSM). V praksi je to pomenilo preoblikovanje dotedanjega Odbora za mladinsko prostovoljno delo, ki je deloval v okviru Ministrstva za šolstvo in šport. Odbor, ki je premogel dva zaposlena, je bil v okvir ministrstva prenesen iz ZSMS ob njenem preoblikovanju v politično stranko in je nadaljeval delo Centra za mladinsko prostovoljno delo, ki je deloval znotraj republiške organizacije ZSMS. Del dejavnosti Odbora – organizacija mednarodnih delovnih taborov in izmenjave prostovoljcev – je ob preoblikovanju v Urad RS za mladino prenesen na novoustanovljeno društvo MOST, kasneje pa na zavod Voluntariat. Prvi direktor Urada RS za mladino postane Stanko Šalomon, ki na tej dolžnosti ostane do leta 2000, ko ga razreši vlada Andreja Bajuka. Sledijo mu Karmen Vnučec (v. d.), Boris Tomašič, Dominik S. Černjak, Brane Golubovič (v. d.), Sanja Vraber, Zorko Škvor (v. d.) in Peter Debeljak.

URSM je v prostor mednarodnega sodelovanja vstopil skozi mala vrata, in sicer je bil njegov prvi okvir mednarodnega udejstvovanja Delovna skupnost Alpe-Jadran, v kateri je delovala delovna skupina za mladino, sestavljena iz predstavnikov regionalnih (pokrajinskih oblasti) struktur na področju mladine v sodelujočih regijah in pokrajinah iz Italije, Avstrije, Madžarske ter Slovenije in Hrvaške.

Po priznanju nasledstva Republike Slovenije med podpisniki Kulturne konvencije Sveta Evrope po razpadu SFRJ leta 1992 začne URSM sodelovati tudi v CDEJ, Slovenija pa je prvič sodelovala na konferenci ministrov, odgovornih za mladino, v okviru Sveta Evrope na Dunaju leta 1993 z delegacijo pod vodstvom ministra dr. Slavka Gabra. V sredini devetdesetih se URSM zelo angažira v kampanji Sveta Evrope pod naslovom »Vsi drugačni, vsi enakopravni«. V drugi polovici devetdesetih let prevzame vodenje CDEJ takratni direktor URSM Stanko Šalomon, ki je izvoljen za predsedujočega CDEJ. Sicer pa je bilo tudi delovanje URSM v tistem obdobju zelo posvečeno podpori vključevanju slovenskih mladinskih organizacij v mednarodne organizacije. S tem namenom je tudi finančno podprl organizacijo skupščine ECB na Bledu novembra 1993.

Eden izmed večstranskih okvirjev sodelovanja URSM je bila tudi Srednjeevropska pobuda (CEI⁷⁶), v okviru katere je v času slovenskega predsedstva tej organizaciji

76. CEI – Central European Initiative

URSM leta 2004 organiziral Mladinski forum CEI v Fiesi. Sodelovanje v okviru EU se začne s podpisom sporazuma o izvajanju pripravljanih ukrepov za vstop Slovenije v program Mladi za Evropo III. ob koncu leta 1996. Zaradi zamude pri uveljavljanju pridružitvenega sporazuma, ki jo je povzročilo italijansko zavlačevanje ratifikacije pridružitvenega sporazuma zaradi vprašanja nepremičnin optantov, Slovenija vstopi v program Mladi za Evropo po skoraj dvoletnem izvajanju pripravljanih ukrepov šele 1. maja 1999.

URSM, še posebej pa takratni namestnik direktorja Urada Mirko Vaupotič, se je zelo angažiral pri vključevanju Slovenije v delovanje Centra Sever-Jug v Lizboni, tako da je država postala članica delnega sporazuma Sveta Evrope s 1. januarjem 1997, URSM pa je prevzel odgovornost za vključevanje Republike Slovenije⁷⁷ v delovanje Centra Sever-Jug.

Na prednostne naloge URSM v prvih letih delovanja je močno vplivala vsebina, s katero se je URSM srečeval v mednarodnem prostoru, predvsem v Svetu Evrope. Od tam izvira mešana komisija, ki je bila telo soupravljanja med MSS in URSM, v njeno prvo sestavo (1992–1993) pa je MSS predlagal Mateja Makaroviča, Milana Knepa, Janeza Plevnika in Zorka Škvora. V drugi sestavi (1993–1995) je Makaroviča zamenjal Rafo Pinosa. URSM je veliko pozornosti posvečal tudi evropski mladinski kartici ter razvoju prvega koncepta in sistema informiranja za mladino, ki se je realiziral z ustanovitvijo Mladinskega informacijskega in svetovalnega središča Slovenije (MISSS). Evropska mladinska kartica (EURO<26) in informiranje mladih sta bila znotraj Sveta Evrope deležna posebne pozornosti tudi zaradi delnih (mednarodnih) sporazumov o teh dveh instrumentih mladinske politike v Evropi, in sicer med Svetom Evrope in EYCA⁷⁸ iz leta 1991 kot eno izmed posledic prve Ministrske konference Sveta Evrope leta 1990 ter med Svetom Evrope in ERYICA⁷⁹ iz leta 1997.

Novo obdobje v mednarodnem delovanju URSM se začne z vstopom Republike Slovenije v Evropsko unijo, ko predstavniki URSM začnejo sodelovati v delovni skupini za mladino Sveta EU⁸⁰ in v programskih odborih programov EU na področju mladine. Največ aktivnosti URSM v tem okviru izpelje v času slovenskega predsedovanja Svetu EU v prvi polovici leta 2008, ko aprila 2008 na Brdu pri Kranju tudi organizira srečanje generalnih direktorjev za mladino iz držav članic EU in Evropski

77. Republika Slovenija izstopi iz sestave podpisnikov delnega sporazuma z 31. decembrom 2014.

78. EYCA – European Youth Card Association

79. ERYICA – European Youth Information and Counselling Agency; Evropska agencija za informiranje in svetovanje mladim

80. Youth Working Party

mladinski dogodek v Ljubljani. V tem času Svetu EU za izobraževanje in mladino predseduje slovenski minister dr. Milan Zver, delovni skupini za mladino Sveta EU pa predseduje Zorko Škvor. Delovna skupina je usklajevala besedilo Resolucije o participaciji mladih z manj priložnostmi, ki je bila sprejeta v času slovenskega predsedovanja Svetu EU.

URSM se je angažiral tudi v okviru predsedovanja Slovenije Odboru ministrov Sveta Evrope v letu 2009, ko je na Brdu pri Kranju gostil konferenco o zaposlovanju mladih v državah Jugovzhodne Evrope kot osrednji dogodek na področju mladine v času predsedovanja.

ZAKON O ŠTUDENTSKI SKUPNOSTI

Leta 1994 je sprejet Zakon o skupnosti študentov, ki ureja študentsko organiziranje kot samoupravno skupnost študentov ter zagotavlja vire za delovanje te organiziranosti. S sprejetjem tega zakona se je legaliziralo stanje, ki je trajalo vse od osamosvojitve UK ZSMS v Ljubljani in Mariboru po portoroškem kongresu ZSMS leta 1989, vendar je bila Študentska organizacija Slovenije (ŠOS) skladno z zakonom ustanovljena šele leta 1997 s sprejemom študentske ustave.

Sprejem tega zakona je sicer tekel gladko, samo zakonsko besedilo pa se zgleduje po avstrijski ureditvi. Kljub vsemu pa ostaja vprašanje, ali ne bi bila kakšna druga rešitev – na primer

Stanko Šalamon, direktor URSM 1991 - 2000, ob podelitvi državnega priznanja v mladinskem sektorju leta 2012. Vir: URSM / MIZŠ.

Dr. Milan Zver, minister za mladino v času slovenskega predsedovanja Svetu EU in evropski komisar Jan Figel ob Mladinskem dogodku, aprila 2008. Vir: URSM.

spodbuditev ideološkega organiziranja študentov in skupna platforma različnih prostovoljnih študentskih organizacij – boljše glede na preteklost v Sloveniji in njen demokratični razvoj. Slednje, vsaj ko gre za splošna politična predstavništva študentov v Evropi, je mnogo bolj pogosta praksa kot današnja slovenska ureditev. V tem primeru bi bil današnji ŠOS sestavljen iz prostovoljnih študentskih združenj različnih družbenih in političnih usmeritev.

PRVE STRUKTURE NA OBČINSKI RAVNI (1995)

V Ljubljani se leta 1995 na podlagi Odloka o organizaciji in delovnem področju Mestne uprave in Sekretariata Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana (MOL) ustanovi Urad za mladino v sestavi Oddelka za predšolsko vzgojo, izobraževanje in šport, ki ga prva leta vodi Vesna Venišnik Babič, nasledi pa jo Mateja Demšič. Mladinski svet Ljubljane (MSL) se ustanovi 2 leti pozneje kot prvi lokalni mladinski svet, ki pa se sreča z izzivom nezmožnosti pridobitve pravne osebnosti zaradi pomanjkljive zakonodaje, ki bi omogočala združevanje društev in podmladkov političnih strank.

Zato se aktivnosti MSL v začetnem obdobju, ko ga od finančno podpira Urad za mladino v Mestni občini Ljubljana, financirajo preko Mladinskega sveta Slovenije. V Mestnem svetu MOL se leta 1995 vzpostavi tudi petčlanski podbor za mladino.

Za spodbujanje razvoja mladinskih struktur na lokalni ravni je MSS v delovanju z URSM razvil program razvoja lokalnih mladinskih struktur, ki je potekal od septembra 1997 do leta 2000, vključeval pa je različne regijske aktivnosti za predstavnike občinskih uprav in mladinskih organizacij ter drugih aktivnosti. V okviru tega programa je bil narejen tudi slovenski prevod Evropske listine o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje, njeno operativno izvajanje pa je bilo v začetnem obdobju v rokah Vide Rezar, ki ji gre mesto prve programske delavke na MSS. Za začetek in razvoj tega programa si je zelo prizadeval Danilo Tomšič, eden izmed takratnih podpredsednikov MSS, sicer tudi ljubljanski mestni svetnik, ki ga je v MSS nasledil Stanislav Meglič. Pozornost do vprašanj mladine vse bolj postaja realnost na lokalni ravni, kar se odraža tudi v ustanovitvi delovne skupine za mladino leta 2004 v okviru Skupnosti občin Slovenije (SOS).

MOVIT (1997)

MOVIT, Zavod za razvoj mobilnosti mladih, je bil ustanovljen v sredini leta 1997 z namenom, da postane osrednja podporna institucija za mednarodno sodelovanje na področju mladine in spodbujanje mobilnosti mladih. V svojem poslanstvu naj bi tako skrbel za uresničevanje meddržavnih dogovorov in sporazumov o sodelovanju na področju mladine pod vodstvom Milana Koritnika, (organizacijska enota

bilateral), razvoj evropske mladinske kartice EURO<26 pod vodstvom Janeza Plevnika (organizacijska enota EURO<26 ter izvajal naloge nacionalne agencije v evropskih programih za mladino pod vodstvom Janeza Škulja (organizacijska enota nacionalna agencija).

Ustanovitev zavoda MOVIT je spodbudil Urad RS za mladino in čeprav je bil ustanovljen kot (zasebni) zavod, je bil poskus javno-zasebnega partnerstva. To se je najbolj odražalo skozi sestavo Sveta zavoda, v katerem je bil poleg treh predstavnikov ustanoviteljev zastopan tako Urad RS za mladino kot Mladinski svet Slovenije. Predsednik Sveta zavoda je bil v tem času dolgoletni direktor URSM Stanko Šalamon, ki je vodil Svet zavoda vse do njegove razrešitve s funkcije direktorja URSM, ko je odstopil. V vlogi predsednika Sveta zavoda MOVIT ga je nasledil Vladimir Pegan. S strani MSS so v Svetu zavoda v obdobju 2000–2013 sodelovali: Anita Štefin, Matjaž Štolfa in Kamal Izidor Shaker, leta 2014 pa je sprejet nov statut zavoda, kjer v upravnem odboru ni več predvidenega mesta za predstavnika MSS. Takšen razvoj je povzročilo javno naročilo za izvajanje dejavnosti nacionalne agencije v programu Erasmus+, ki je preprečevalo sodelovanje uporabnikov programa pri upravljanju zavoda MOVIT.

V letu 2001 začne MOVIT v okviru organizacijske enote nacionalne agencije izvajati dejavnost Eurodeska, leta 2002 pa pridobi dejavnost SALTO YOUTH Resource Centra kot enega izmed treh evropskih enot za podporo sodelovanja s tremi regijami partnerskih držav (Mediterranske države, Zahodni Balkan ter Vzhodna Evropa in Kavkaz). Vodenje SALTO RC za Jugovzhodno Evropo je vse od začetka v rokah Sonje M. Mitter – Škulj, ki je pred tem delala v Mladinskem direktoratu Sveta Evrope, sicer pa MOVIT v tem delu svojega dela izvaja kadrovsko politiko mednarodne organizacije, saj so zaposleni v tem delu MOVIT-a predvsem državljani drugih držav. V letih 2009–2013 MOVIT izvaja tudi dejavnost informacijske pisarne EU programa Evropa za državljane.

Leta 2004 se iz sestave zavoda MOVIT izloči organizacijska enota dvostranskega sodelovanja, ki svoje delovanje nadaljuje v zavodu Avantis. Leta 2010 se iz sestave zavoda izloči tudi dejavnost evropske mladinske kartice, ki svoje poslanstvo nadaljuje v novem zavodu MOBIN. MOBIN pa prevzame tudi doterdanje članstvo zavoda MOVIT v EYCA. Ključni adut tega instrumenta lajšanja dostopa mladim do različnih dobrin pade potem, ko se Slovenske železnice odpovedo t. i. kombi kartici med Slovenskimi železnicami ter EURO<26.

Zgodba o kartici EURO<26 je zgodba o nepovezanosti državnih politik z realnostjo. Republika Slovenija je namreč pristopila k delnemu sporazumu o mladinski kartici EURO<26 v okviru Sveta Evrope, vendar se je izvajanje te

dejavnosti v Sloveniji vedno uvrščalo med »zasebne dejavnosti«, državna podpora delovanju takšnega instrumenta pa je bila omejena na podporo v okviru siceršnjih odprtih razpisov finančne podpore delovanju organizacij v mladinskem sektorju. Tudi zaradi primerov, kot je EURO<26, velja sedanji ZJIMS dopolniti. In sicer tako, da ko gre za nacionalne projekte, v katere vstopa Republika Slovenija kot država, a istočasno država ne more zagotoviti javne službe za izvajanje takšnih projektov, omogoči posebno obravnavo osebam civilnega prava. To bi pomenilo vzpostavitev t. i. poldržavnih neprofitnih organizacij kot obliko javno-zasebnega partnerstva, v katerem so tudi tveganja operacij deljena med državo in »zasebnikom«, samo upravljanje takšnih instrumentov pa lahko vključuje še več akterjev, na primer MSS.

Slovenija se je sorazmerno pozno vključila med programske države v programu EU na področju Mladi za Evropo III (1995–1999), in sicer 1. maja 1999⁸¹ kot zadnja izmed držav, ki so v EU vstopile v letu 2004. Priprave na vključitev so potekale vse od leta 1997, vendar je bila zamuda posledica italijanskega zavlačevanja pri ratifikaciji slovenskega pridružitvenega sporazuma. Leta 2000 je Slovenija vstopila v program Mladina (2000–2006), ki je združil program Mladi za Evropo s programom Evropska prostovoljna služba. Naslednje leto (2007) je bil uveljavljen program Mladi v akciji, ki je trajal do leta 2013. V tem letu je MOVIT kot slovenska nacionalna agencija dodelil sredstva v višini 2.744.000,00 EUR za izvajanje predvsem mednarodnih projektov, obseg teh sredstev pa je predstavljal največji posamični vir javne podpore⁸² za izvajanje in razvoj mladinskega dela v Sloveniji.

MLADINSKO INFORMACIJSKO IN SVETOVALNO SREDIŠČE SLOVENIJE (1998)

Leta 1998 je ustanovljen zavod Mladinsko informacijsko in svetovalno središče Slovenije (MISSS), ki ga več let vodi Ljubo Raičević in ki naj bi v skladu s sprejetim Konceptom informiranja in svetovanja Urada RS za mladino iz leta 1995 vzpostavil sistem in institucionalni okvir dejavnosti informiranja za mlade v Sloveniji. MISSS uspe oblikovati ohlapno mrežo informacijskih točk v obstoječih mladinskih centrih in idejo o nujnosti informiranja mladih vzpostavi v mnogih lokalnih okoljih. Na mednarodni ravni se MISSS vključi v agencijo ERYICA.

81. Istega dne je vstopila tudi v programa Socrates in Leonardo da Vinci, ki sta bila nekdanj samostojna programa.

82. Za primerjavo: Razpisana sredstva URSM za leto 2013 so znašala 1.240.000,00 EUR.

MISSS v sodelovanju z URSM leta 2003 oblikuje nov koncept informiranja in svetovanja mladim, ki postavi zelo visoke standarde za celotno dejavnost, ki pa so v realnosti težko dosegljivi. Leta 2009 se začne izvajati nov koncept informiranja mladih na nacionalni ravni, ki temelji na posredovanju informacij preko portala mlad.si, novi koncept pa ne predvideva več kakšne posebne vloge za MISSS. Operativno urejanje portala mlad.si prevzame Mreža MaMa.

MREŽA MaMa (2001/2005)

Mreža MaMa se kot neformalna povezava mladinskih centrov oblikuje marca 2001 na sestanku 13 mladinskih centrov v Celju, namen njenega delovanja pa je zastopanje interesov organizacij, ki se ukvarjajo s problematiko mladih in skupnega sodelovanja pri kreiranju mladinske politike. Leta 2005 se njeno delovanje formalizira, in sicer v obliki zavoda, ki pa s posrečeno rešitvijo Kluba Mreže MaMa pri upravljanju z zavodom omogoča sodelovanje vsem članicam. Prva direktorica zavoda Mreža MaMa je Patricija Čular, sicer tudi direktorica Brežiškega mladinskega centra, nasledil pa jo Uroš Skrinar.

Minister dr. Lukšič med obiskom zavoda MOVIT in razgovorom z njegovim vodstvom, 8. oktober 2010. Vir: MIZŠ.

Dialog mladih, projekt Mreže Mama, državni zbor 2011. Osebni arhiv: Peter Debeljak.

**ZAKON O JAVNEM INTERESU
V MLADINSKEM SEKTORJU
(2010)**

18. maja 2010 je Državni zbor sprejel Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS) kot sistemski zakon, ki ureja temelje sektorja. Zakon določi definicije ključnih pojmov, vzpostavi Svet Vlade RS za mladino kot osrednji organ dialoga med mladinskimi in študentskimi organizacijami ter različnimi ministrstvi in vlado kot celoto, postavi temelje za prepoznavanje nacionalnih in drugih organizacij v sektorju ter daje podlago za sprejem večletnega Nacionalnega programa za mladino, ki naj bi predstavljal dolgoročni usmeritveni okvir za razvoj mladinske politike v njeni vertikalni in horizontalni dimenziji (medsektorski dimenziji).

**NACIONALNI PROGRAM ZA
MLADINO (2013)**

Nacionalni program za mladino je bil sprejet v Državnem zboru leta 2013 in je temeljni programski dokument, ki opredeljuje prednostne naloge in ukrepe, ki so v javnem interesu v mladinskem sektorju. Resolucija o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022 opredeljuje področja, cilje in prioritete na področju izobraževanja, zaposlovanja in podjetništva, bivanjskih razmer, zdravja in dobrega počutja, mladih in družbe ter pomena mladinskega sektorja in kulture, ustvar-

jalnosti, dediščine in medijev, seveda pa vsebuje tudi demografsko sliko ter ključne usmeritve in način spremljanja. Za izvajanje programa naj bi bila zadolžena različna ministrstva, njihova medsebojna koordinacija in subordinacija pa nista najbolj jasna.

Izdelava tega programa se je zelo opirala na prenovljeno strategijo evropskega sodelovanja na področju mladine 2010–2018, vendar vsebuje tudi področja, ki so zelo relevantna v slovenskem kontekstu, a niso zajete v vsebini strategije evropskega sodelovanja na področju mladine. Eno izmed takšnih je stanovanjska politika oziroma dostop do stanovanj za mlade v Sloveniji. Mladinske politike v mnogih državah namreč predpostavljajo, da dostojna zaposlitev zagotavlja tudi kritje stroškov za dohodkom primerno stanovanje in zato je vprašanje dostopnosti primerne stanovanja predvsem vprašanje zaposlitve. Enako velja za sektor izobraževanja in poklicnega usposabljanja, saj to področje velja za samostojno, a vzporedno mladinskemu sektorju.

Sicer pa je sestavni del nacionalnega programa tudi vključevanje v mednarodno sodelovanje na področju mladine, še posebej pa razvoj mednarodnega mladinskega dela in učnih mobilnosti v mladinskem delu, v katerem ima MOVIT posebno mesto.

Ključna konferenca mladih, Ljubljana, 2012. Vir: MSS.

Generalna skupščina Evropskega mladinskega foruma, Maribor, 2012; Vir: MSS.

Seja Sveta Vlade RS za mladino ob prisotnosti predsednice vlade Alenke Bratušek, oktober 2013. Vir: MSS.

Razprava o Oblikovanju Sveta Vlade RS za mladino, Ljubljana, 2009, Vir: MSS.

MSS je sodeloval tudi na obeležitvi mednarodnega mladinskega dneva v Libiji, 2010, Vir: MSS.

depolitizacija

MLADINSKEGA SEKTORJA V SLOVENIJI

Na drugi strani je opazno tudi, da je mogoče že iz imen večine evropskih mladinskih in študentskih organizacij razbrati temeljno idejo njihovega obstoja, pa naj gre za svetovnonazorske poglede ali širše družbene in politične usmeritve, in da marsikaj, kar obstaja na evropski ravni, pri nas pač (še) ni našlo plodnih tal. Ena izmed razlag bi lahko preprosto bila, da je Slovenija pač majhna in da majhne številke nekje pač ne prinesejo večjih števil kje drugje. Toda potem bi to lahko držalo tudi za druge Sloveniji po obsegu podobne države, vendar temu ni tako.

Osebnostno menim, da je depolitizacija mladinskega sektorja dejstvo v Sloveniji, v kateri je bilo premalo narejenega za spodbujanje združevanja zaradi podpore in širjenja idej med mladimi in za spodbujanje dialoga med posameznimi organiziranimi idejami med mladimi v korist vse družbe. Opozoriti velja na nekatera dejstva, ki so tudi lahko del odgovora, zakaj imamo tako malo mladinskih organizacij članic, predvsem pa, zakaj njihov idejni in vsebinski spekter ni tako širok kot v večini drugih držav.

Že v časih pred spremembo družbenopolitične ureditve v Sloveniji, predvsem pa v prvih letih po spremembi in kasneje osamosvojitvi, lahko opazimo velik trud tedanjih obstoječih organizacij, da bi se oddaljile od vsakršne povezave s katerokoli ideologijo. To še posebno velja za nekatere bivše kolektivne članice ZSMS, ki jih v marsikaterem okolju razumejo kot dediščino preteklega režima in so zato nedobrodošle. V njihovem javnem pojavljanju je v ospredju poudarjanje, da so nepolitične in nestranske, v javnosti pa s svojimi stališči celo glede položaja mladih v družbi niso nastopale. S takšnim pristopom so se v bistvu tudi oddaljevale od zelenega družbenega priznavanja mladinskih organizacij kot instrumentov za participacijo mladih v družbi v skladu z njihovimi različnimi idejnimi, svetovnonazorskimi ali drugačnimi izhodišči delovanja. Pojav združevanja katoliške mladine je bilo – kot primer reakcije vsaj dela javnosti – velikokrat pospremljeno s strahom pred klerikalizacijo družbe.

Upoštevati je potrebno razvrednotenje koncepta članstva v organizacijah, ki je posledica preteklega sistema oziroma njegovega funkcioniranja v sedemdesetih in osemdesetih letih, ko je veljalo načelno članstvo v vsem mogočem vendar nikjer zares biti član. Praktično vsi, od sedmega ali osmega leta naprej, smo bili »članstvo« organizacij, česar se nismo niti zavedali. Začelo se je s pionirsko organizacijo, sledila je mladinska organizacija, potem sindikati, večina je bila vključena tudi v Socialistično zvezo delovnega ljudstva, pod streho katere so bile tudi vse organizirane dejavnosti v društvih. Še najbolj trdno se je v osemdesetih letih držal koncept uporabniškega članstva v različnih interesnih organizacijah, kjer se je v članstvo vstopalo zaradi koristi, ki jih je nudilo članstvo in brez članstva niso bile dostopne. Član recimo Počitniške zveze Slovenije, katere članska izkaznica je omogočila prenočevanje v mladinskih hotelih po vsem svetu, si postal zaradi ugodnosti, ne zaradi želje po sodelovanju v aktivnostih organizacije ali celo pri upravljanju organizacije. Vendar ni bilo vedno tako, Počitniška zveza Slovenije je vrsto let pred tem delovala kot sistemsko predvidena organizirana dejavnost preživljanja prostega časa in je bila s svojimi aktivni precej razvejana organizacija

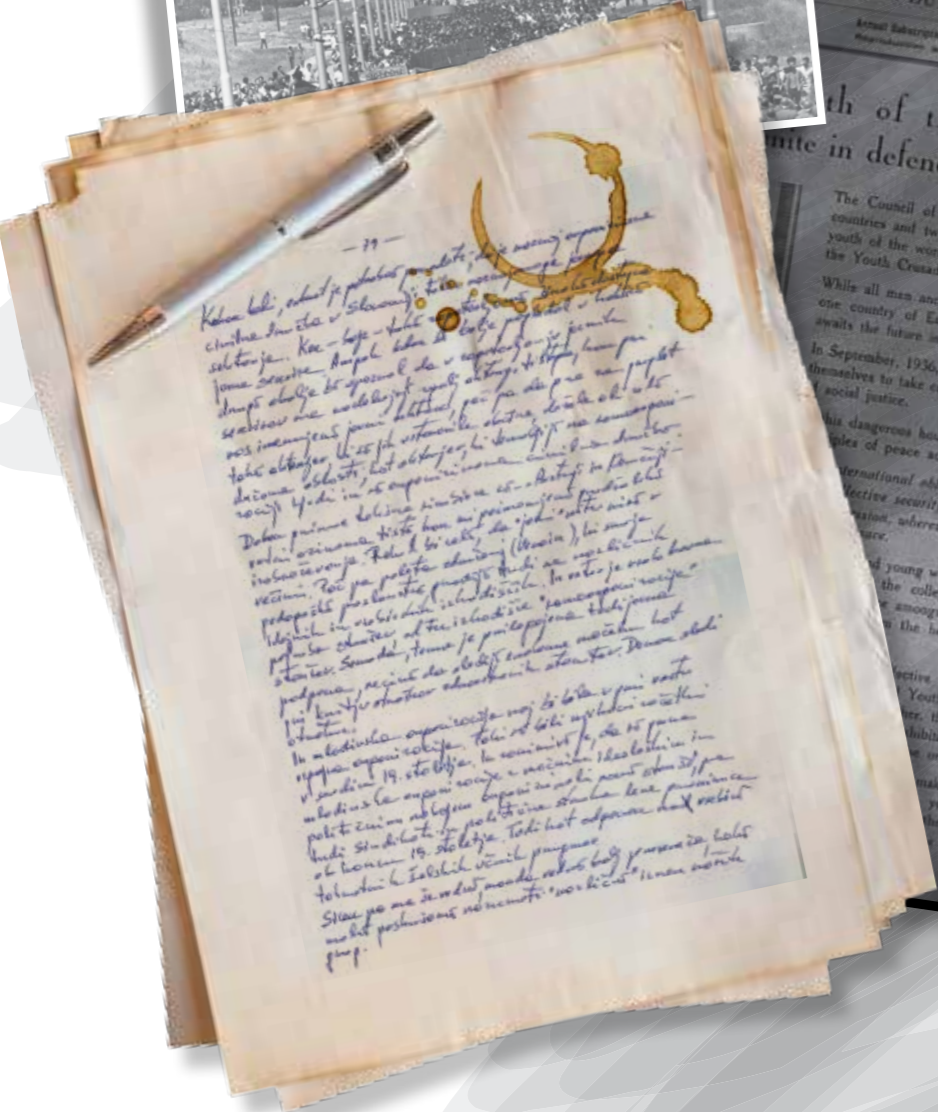
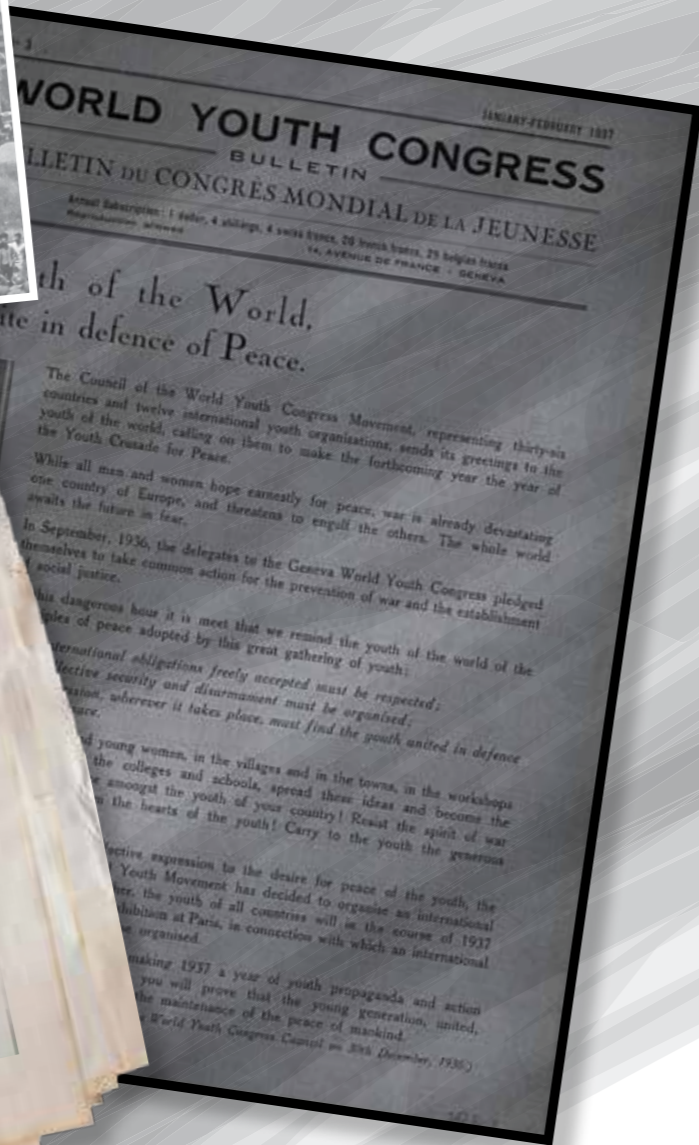
Pomemben dejavnik je (bilo) tudi zavze-manje različnih javnosti za zaščito otrok in mladine pred političnimi vplivi oziroma razširjanjem kakršnekoli ideologije med otroki, pri čemer se je znalo tudi poudarjati, da se za otroke – skladno s konvencijo OZN o otrokovih pravicah – štejejo vse mlajše osebe do 18. leta starosti. Večina klasičnih mladinskih organizacij v Evropi začne vključevati mlade pred 15. letom starosti. Eden izmed sistemskih ukrepov, ki je sledi tej doktrini, je bilo zapiranje šol-

skih prostorov za delovanje mladinskih organizacij. Morda je bil ukrep namenjen preprečevanju morebitnega organiziranja strankarskih političnih podmladkov v šolah, vendar je bila v marsikaterem okolju v ta ukrep ujeta tudi na primer lokalna taborniška organizacija, ki je šolski prostor leta in leta uporabljala za svoje redne tedenske aktivnosti z mladimi. Na drugi strani pa imajo tiste dejavnosti, ki na splošno štejejo kot ideološko nevtralne dejavnosti – na primer delovanje športnih klubov – še naprej odprta vrata v šolski prostor. K stanju je in še danes prispeva tudi manko osebnih izkušenj staršev z vključevanjem v mladinske organizacije. Večina klasičnih mladinskih organizacij v Evropi mlade začne vključevati pred 15. letom starosti, torej v obdobju, v katerem imajo starši ključno vlogo pri usmerjanju mladostnika. Vpliv staršev na vključitev otroka v mladinsko organizacijo lahko prepoznamo tudi v Sloveniji, na primer v taborniški organizaciji, kjer veliko staršev spodbudi svoje otroke k vključitvi zaradi lastne pozitivne izkušnje v tej organizaciji.

Na današnji prostor mladinskega sektorja je vplival tudi koncept mladinskih prostočasnih interesnih aktivnosti. Ta koncept je začela razvijati ZSMS, ki je začela vzpostavljati centre interesnih prostočasnih dejavnosti mladih kot odgovor na vse manjše zanimanje mladih za ZSMS oziroma z njene strani organizirane »političnih« aktivnosti. Centri interesnih prostočasnih dejavnosti mladih so ponujali mladim možnost vključitve v različne dejavnosti in so mlado osebo predvsem razumeli kot uporabnika, upravljanje takšnega centra pa je bilo v domeni vodstva občinske organizacije ZSMS, ki je za vodenje različnih delavnic ali dejavnosti najemalo zunanje sodelavce. Ta koncept so v osnovi prevzele tudi slovenske

občine, ki so ob koncu devetdesetih let začele ustanovljati občinske mladinske centre in v katerih delovanju – še posebej v začetnem obdobju – lahko prepoznamo veliko praks centrov interesnih prostočasnih dejavnosti mladih. Vendar – to je potrebno poudariti – koncept mladinskih prostočasnih dejavnosti sam po sebi ni napačen, veliko mladinskih organizacij ga celo uporablja kot predprostor za vstop mladih v bolj strukturirane procese mladinskega dela. Njegova negativna stran v kontekstu depolitizacije je povezana z naravo večine mladinskih centrov, ki so javni zavodi in s tem zavezani k izogibanju posebnim svetovnonazorskim poudarkom ali specifičnim družbenim idejam. To je le krepilo predstavo o mladinskem sektorju kot prostoru brez ideologij in brez različnih specifičnih celovitih vrednostnih lestvic.

Sicer pa, kako bi lahko pričakovali pluralnost različnih organiziranih idej in svetovnonazorskih pogledov med mladimi, če je malo pluralnosti tudi v mnogih drugih prostorih družbenega življenja in funkcij v Sloveniji. Pluralizem je razvit le v prostoru političnega strankarskega življenja, že pri sindikatih ga je manj. V prostoru vzgoje in izobraževanja ter zdravstva je pluralnosti zgolj za vzorec, v Sloveniji pač prisegamo na široko razvejane javne servise, ki temeljijo na dejavnostih javnih zavodov. Tu je ena izmed pomembnih razlik med Slovenijo in – če hočete – Avstrijo ali Italijo, da o Nemčiji niti ne govorimo. Tudi tam obstajajo močni javni servisi, vendar izvajanje dejavnosti temelji na pluralnosti izvajalcev po različnih merilih, vendar morajo ti zagotavljati enake strokovne standarde. To tudi do določene mere vzpostavlja konkurenco, ta pa se odraža tudi v višanju standardov in inovativnosti. V zdravstvu na primer sledijo načelu, da denar sledi bolniku.

ključ uspeha

REPRESENTATIVNOST MLADINSKIH PLATFORM

Ni jih malo, ki si demokratičen izbor vodstva organizacije predstavljajo kot poštene volitve, kjer so izvoljeni tisti, ki pač prejmejo največ glasov. Demokracija je pač demokracija. Ampak potem marsikatera mladinska platforma ali celo mladinsko združenje ni ravno demokratično. Rezultat takšnih demokratičnih volitev bi namreč lahko bil, da so vsi vodstveni ljudje istega spola. Ali pa da bi vsi člani vodstva mednarodnih mladinskih združenj prihajali iz dveh ali morda ene države, v primeru mladinskih platform pa iz ene ali dveh organizacij članic. Zato mednarodne mladinske združenja, mednarodne in nacionalne mladinske platforme in celo velike nacionalne organizacije zelo upoštevajo načelo svoje reprezentativnosti. Ta se, ko gre za mladinske platforme, ne meri samo v zadostni ideološki, filozofski in vsebinski širini njenega članstva, ki naj zajema vse poglobitvene tendence organiziranosti mladih, pač pa se mora ta pestrost članstva odražati na vseh ravneh organiziranosti takšne platforme, vključno s sestavo vodstva.

Reprezentativnost neke strukture je namreč pomemben dejavnik politične teže vsake civilnodružbene organizacije, ki želi postati politični sogovornik oblastem. Reprezentativnost kot politična legitimacija civilnodružbene organizacije je zato tudi dopolnilo legitimnosti oblasti, ki temelji na splošni volilni pravici in poštenih volitvah, na katerih so pač izvoljeni tisti, ki dobijo največ glasov.

Zato so mnoge organizacije razvile interna, praviloma ne-napisana načela, ki naj bi zagotavljala reprezentativnost tudi med vodstvenimi organi. CENYC je na primer v ta namen uporabljal načelo regionalne zastopanosti med podpredsedniki. Sprva, do padca berlinskega zidu, štirih, potem pa petih mest. Ta mesta so bila načeloma rezervirana za predstavnike posameznih regionalnih skupin, in sicer nordijskega bloka, Bodensee skupine nemško govorečih držav, južne skupine ter Beneluksa in britanskih otokov. Po padcu berlinskega zidu pa se je vzpostavila še srednje- in vzhodnoevropska skupina na generalni skupščini CENYC v Parizu leta 1993, ko je bila za podpredsednico izvoljena Aleksandra (Saša) Kuchtov iz slovaškega mladinskega sveta.

Vendar zgolj podpora lastne skupine ni bila dovolj, za izvolitev si vedno potreboval tudi podporo iz drugih skupin. Zato se je proces začel tako, da je vsaka skupina določila možne kandidate iz svojih vrst, nato pa se je začela pogovarjati z drugimi skupinami o primernosti posameznega kandidata ali kandidatke, pri čemer je bilo veliko kombinorike. Od spola, izkušenosti, političnega prepričanja ali celo strankarske pripadnosti do starosti in celo morebitne širše simbolike izvolitve konkretnega posameznika ali posameznice.

Ta sistem je načeloma deloval, vendar so bili tudi primeri, ko je posamezna skupina ostala brez podpredsedni-

škega mesta. To se je rado zgodilo, če znotraj skupine ni bilo soglasja o skupnem kandidatu ali če je skupina vztrajala na kandidatu ali kandidatki, ki ni bil sprejemljiv za nobeno drugo skupino. Dogajalo pa se je, da posamezna skupina ni predlagala svojega kandidata ali kandidatke za podpredsedniško mesto, ker je s tem hotela okrepiti kandidaturo za predsedniško mesto ali mesto generalnega sekretarja.

Podobne rešitve so iskali tudi v različnih mladinskih svetih na nacionalnih ravneh. Irski mladinski svet (NYCI⁸³) je in še vedno voli del vodstva preko volilnih zborov (ang. electoral colleges), ki se oblikujejo glede na podobnosti v delovanju organizacij članic in torej predstavljajo večjo skupino članic (uniformirane mladinske organizacije, mladinske organizacije s poudarkom na irskem jeziku itd.).

V Avstriji je reprezentativnost Avstrijskega zveznega mladinskega sveta (ÖBJR⁸⁴) dolga leta temeljila na približno polovični razdelitvi vodstvenih funkcij v barvah dolgoletne rdeče-črne koalicije med levim in desnim blokom organizacij. Rdeča in črna barva sta se menjavali tudi pri predsedniku in generalnem tajniku, ta nenapisana ureditev pa je vzdržala dolga leta vse do vstopa Svobodnjaške stranke (FPÖ⁸⁵) v avstrijsko zvezno vlado.

Pri reprezentativnosti velikih INGYO⁸⁶ poleg spola igra vlogo tudi zastopanost različnih delov Evrope ali sveta, pa tudi država, iz katere izhaja kandidat. Zelo malokrat se

zgodí, da bodo na iste ključne funkcije večkrat zapored izvoljeni kandidati iz iste države. To pa ne velja toliko za Evropski mladinski forum, ki združuje tako NYC kot INGYO in vsak kandidat INGYO ravno tako prihaja iz ene države. Oba predsednika YFJ, ki sta prihajala iz Slovenije, sta bila prvenstveno kandidata INGYO, in sicer je za Tineto Radinjo stal WOSM, za Petrom Matjašičem pa JEF, seveda pa sta oba uživala tudi podporo Mladinskega sveta Slovenije (MSS).

Težnja po reprezentativnosti ni samo stvar legitimnosti organizacije navzven, zastopanost različnih delov organizacije v vodstvu je tudi pomemben element krepitve lastništva različnih entitet znotraj organizacije nad organizacijo. Zato volilni dogovori niso samo stvar mednarodne arene ali nacionalnih platform, ampak so prisotni tudi v številnih večjih nacionalnih organizacijah, ki skušajo tudi na ta način poudarjati svojo »vsedravnost«.

Spoštovanje načela reprezentativnosti vodstva tudi v MSS na njegovem začetku ni bilo samoumevno. Na zboru MSS leta 1992 so Mladi liberalni demokrati in demokratke (MLD) predlagali kandidate oziroma kandidatke za vsa podpredsedniška mesta. V takšni situaciji pred izvedbo volitev je posredoval predsedujoči, ki je opozoril na nujnost reprezentativnosti in temu primerno odločanje zbora. Seveda je bil zato deležen hudih kritik in negodovanja MLD in še koga. Nekateri so pač videli MSS kot prostor, v katerem se strankarski podmladki potegujejo za naklonjenost svojega volilnega telesa. Kasneje se je pojavila tudi ideja, da bi MSS oblikovali drugače, in sicer v dveh koncentričnih krogih. V prvem, notranjem, bi bili izključno strankarski podmladki, v drugem pa bi bile vse druge mladinske organizacije, ki bi tvorile nekakšen sosvet.

Podobne ideje se pojavljajo ob možnem vključevanju mladinskih svetov lokalnih skupnosti. Ideja sicer ni brezpredmetna, toda glede na sedanje stanje bi verjetno vodila v prevlado vertikalnih struktur nad horizontalnimi. In bistvena os povezovanja vsakega mladinskega sveta – pač platforme mladinskih organizacij – je horizontalno povezovanje enakih.

.....
83. NYCI – National Youth Council of Ireland
84. ÖBJR – Österreichischer Bundesjugendring
85. FPÖ – Freiheitliche Partei Österreichs
86. INGYO – international non-governmental youth organisation; mednarodna nevladna mladinska organizacija

študentski prevzem

MLADINSKE ORGANIZIRANOSTI

Kdorkoli podrobneje pogleda strukturo vodstev mladinskih organizacij v Sloveniji danes, lahko brez zadržkov ugotovi, da jih po večini, če ne v celoti, sestavljajo študentje ali tiste z zaključenim visokošolskim študijem. Druge skupine mladih, pa naj gre za nezaposlene, manj kvalificirane posameznike in posameznice, obrobne skupine in še kaj, praviloma niso zastopane. Po svoje v družbi, kjer se veliko več kot polovica vsakoletne generacije srednješolcev vpiše na višje in visokošolsko izobraževanje, to niti ni kakšna posebnost. Po drugi strani pa se zastavlja vprašanje, kako naj bodo mladinske organizacije atraktivne tudi za mlade, ki ne dosežejo višje- ali visokošolskega študija, kako naj prevzamejo vlogo družbenih instrumentov, ki zadevajo vključevanje mlade iz obrobnih skupin ali pa družbeno in politično participacijo vseh mladih. Učna izkušnja iz reprezentativnosti mladinskih organizacij bi morala dati jasno sporočilo, da mora tudi sestava vodstev odražati sestavo ciljnih populacij. To spoznanje je tudi del strategije današnjih evropskih modernih političnih strank, ki natančno vedo, da mora biti njihov prvi kandidat človek, s katerim se lahko poistovetiti velika večina pričakovanega volilnega telesa.

Delovanje v mladinski organizaciji je v veliko okoljih način alternativne socialne in celo poklicne promocije. Z drugimi besedami, omogoča socialno in poklicno promocijo izven siceršnje standardne poti.

Na ta način omogoča napredovanje po katerikoli lestvici tudi tistim iz najbolj nezavidljivih položajev. To dejstvo je močan magnet za vse, ki iz takšnega ali drugačnega osebnega razloga nimajo veliko možnosti za socialno in profesionalno promocijo. Konkreten primer takšne poti je ravno nekdanji nemški kancler Gerhard Schröder.

Mladinska organizacija, ki iskreno želi nekaj narediti za vključevanje mladih z manj priložnostmi, mora poskrbeti, da bo ta ciljna skupina čutila lastništvo nad organizacijo. To pa lahko naredi tudi z vključevanjem mladih iz te iste ciljne skupine v vrh organizacije. Profesionalizacija funkcije predsednika MSS je bila narejena tudi z namenom, da bi to vlogo dosegel kdo, ki je ne bi mogel vršiti le v svojem prostem času.

Z drugimi besedami: Koliko Romov je vključenih v današnje mladinske organizacije in koliko mladih Romov je vključenih vsaj v vodstva lokalnih mladinskih organizacij, ki delujejo v prostoru s prisotnostjo Romov? Vendar se ta vprašanja ne končujejo pri Romih, tudi mladih invalidov je v slovenskih mladinskih organizacijah zelo malo, kaj šele v njihovih nacionalnih vodstvih. In tukaj ne gre samo za mladinska združenja, pač pa celotni mladinski sektor. Kaj pa ostale, po marsičem različne specifične skupine mladih? Ena izmed bistvenih kvalitete mladinskih organizacij je njihova lastnost združevanja in sodelovanja med mladimi iz različnih družbenih slojev in položajev. V delu lokalne mladinske skupine se lahko najdeti tako bodoči doktor medicine kot kovinostrugar. Ta lastnost jim daje vlogo instrumenta spodbujanja kohezivnosti v skupnosti, ta vloga pa je podlaga tudi za finančno podporo mladinskim organizacijam v okviru javnih politik.

Po drugi strani pa vsaj del mladinske organiziranosti v Sloveniji muči sindrom povzpeticov čez noč. Spodobno razvejana nacionalna organizacija za odgovorno funkcijo ne bo dopustila izvolitve osebe, ki je v organizacijo prišla – dobesedno – predvčerajšnjim. Za vsakega, ki želi poseči po funkciji na nacionalni ravni, bo zahtevala primerno kilometrino. Pač primeren čas učenja, da bi lahko posegel po najvišjih funkcijah v organizaciji. Tukaj začnemo govoriti o obstoju ali neobstoju specifične kulture v organizaciji, ki je vedno povezana s tradicijami in celo takšnimi ali drugačnimi ideološkimi temelji mladinske organiziranosti. S tem pa se vračamo k vprašanju, koliko različne mladinske organizacije v Sloveniji sploh temeljijo na različnih ideoloških, filozofskih ali drugih izhodiščih v svoji dejanski praksi.

04

namesto zaključka

“

Tako, to potovanje je končano. Ampak če bi šel še enkrat na pot, sem prepričan, da bi lahko odkril še mnogo zanimivosti in pomembnih podrobnosti. Ob prebiranju različnih virov in besedil pa me je presenetil en moj zaključek. Večina avtorjev se z mladinsko organiziranostjo v preteklosti ukvarja z vidika svoje vloge, tekmovanja ali celo konflikta med različnimi družbenimi ali političnimi idejami – torej le ene izmed vlog, ki jo je mogoče pripisati različnim mladinskim gibanjem ali združenjem. Mnogo manj pa se posvečajo različnim drugim vidikom in vlogam mladinskih združenj, ki imajo prav tako družbeni smisel. Recimo pričakovani vzgojni vlogi. In recimo, da je vzrok temu, da je večina slovenskih piscev po letu 1960 mladinsko organizacijo predvsem razumela v smislu jugoslovanske realnosti in ker se ni soočila s pluralnostjo mladinskega organiziranja v Zahodni Evropi. Tudi dandanes veliko ljudi iz mladinskega dela v Sloveniji zna zelo dobro povedati, kaj delajo, malo manj zgovorni pa postanejo, ko gre za odgovore, zakaj nekaj počno in to presega dobrobit vključenega posameznika. Smisel pluralizma v mladinskem delu, spodbujanja pluralne družbe, kar je pomembno izhodišče mladinskega dela in javnih politik do mladinskega dela, ni v raznovrstnosti aktivnosti, temveč v življenju in utrjevanju različnih demokratičnih družbenih vrednot ter spodbujanju njihovega strpnega dialoga v prid razvoja celotne skupnosti.

”

Del današnje realnosti zagotovo izhaja iz preteklosti. V osemdesetih letih si je ZSMS zelo prizadevala, da bi se rešila mladinskosti. Predvsem republiško vodstvo ZSMS je želelo biti enakopraven sogovornik drugim DPO⁸⁷ v vseh vprašanjih in ne zgolj v mladinskih vprašanjih, kamor so ga potiskali drugi. Zato se je krepila usmeritev znotraj same ZSMS (pa tudi v delu akademskih krogov), da ne obstajajo specifično mladinska vprašanja, pač pa le splošna družbena vprašanja. S to negacijo kategorije mladosti kot družbene in politične kategorije je ostajala zgolj na ravni posameznika kot prehodno obdobje med otroštvom in odraslostjo. In seveda so kot vedno argumenti za, toda tudi proti, na koncu koncev pa je vse odvisno od namena in družbene utemeljitve.

Vsekakor je današnja realnost v slovenskem mladinskem delu – še posebej med t. i. tradicionalnimi oblikami v različnih mladinskih združenjih, vključno s strankarskimi podmladki – velikokrat zelo daleč od ideala. Ena izmed pomanjkljivosti je, da predvsem nagovarja mlade, manj pa starše, in ne spodbuja staršev, da vključijo otroka v tisti prostor, ki je blizu njihovim idealom ali celo svetovnemu nazoru. Pač, debata o vzgoji, ne izobraževanju. Toda to bi lahko bila tudi debata o izobraževalnem sistemu v Sloveniji. Temu so po moje še najbližje v ZTS in ZSKSS. Na koncu koncev ti dve organizaciji po moji oceni sodita

.....
87. DPO – družbeno-politične organizacije (Zveza komunistov, Socialistična zveza delovnega ljudstva, Zveza sindikatov, Zveza borcev in ZSMS)

tudi med tiste, kjer vsakodnevno delo z mladimi ni odvisno od javnega denarja. Z drugimi besedami, vsakotedensko sestajanje skupin mladih, sodelovanje na različnih aktivnostih, vključno s taborjenji, je v finančnem smislu predvsem breme mladih prostovoljk in prostovoljcev, staršev in nenazadnje samih sodelujočih mladih. Še pomembnejše pa je, da imata obe organizaciji – vsaj zame – jasen vzgojni program, ki temelji na jasnih filozofskih, pedagoških in družbenih usmeritvah.

Tudi slovenski strankarski podmladki ali na politične usmeritve idejno vezane organizacije bi se lahko še veliko naučile iz izkušenj in prakse svojih vrstnikov v državah z dolgo tradicijo politične socializacije v pluralni družbi. Recimo na levici tudi iz delovanja nemških sokolov (Die Falken), ki spadajo v družino nemške socialdemokratske opcije. In prostora za razvoj mladinskega dela je na pretek tudi v organizaciji, kot je Gasilska zveza, ki zame s svojimi društvi in množičnostjo predstavlja eno izmed ključnih civilno-družbenih organizacij v Sloveniji in je s svojo organiziranostjo – tudi mladih – morda najbolj množično »mladinsko« združenje, predvsem pa sega v vsak kotiček. Ta prostor se začne odpirati, ko mladi med gasilci ne bodo razumljeni le kot »bodoči gasilci« in kjer delo z mladimi ni bolj ali manj osredotočeno zgolj na cilj usposabljanja bodočih članov operativnih enot.

Tudi v športnih društvih je veliko prostora za razvoj mladinskega dela – torej onstran osredotočenosti na čim boljše športne rezultate. Izkušnje iz nemških športnih zvez,

ki postajajo pomemben instrument integracije robnih skupin mladih v družbo, so več kot zanimive.

Pomemben trenutek razvoja mladinskega dela v Sloveniji je bil razvoj mladinskih centrov kot samostojnih javnih zavodov ter s tem javnih služb občinskih oblasti tudi v mladinskem sektorju. Ta razvoj se je v Zahodni Evropi zelo okrepil ob koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja, pri nas pa je deloma primerljiv s Centri za interesne prostočasne dejavnosti v okviru občinskih organizacij ZSMS. Toda danes je tudi ta razvoj v zatonu. Ko daste skupaj kulturo, šport, turizem, mladino in še kaj pod isto streho, se ve, kam bodo šle prioritete.

V Sloveniji mladinsko delo največkrat najde mesto v razumevanju ljudi in večine institucij kot prostor mladinskih interesnih dejavnosti. Pač prostor, za katerega velja, da je dobro, če je, in nobene škode, če ga ni. Z vidika razvoja močnih, kritično razmišljujočih posameznikov, z vidika razvijanja sposobnosti dialoga in sodelovanja med različno mislečimi, pa tudi kot prostor, v katerem mladi lahko okušajo različne ideje, kjer lahko razvijajo lastne potencialne, in prostor, v katerem se morajo tudi naučiti živeti s posledicami lastnih odločitev, je prostor mladinskega dela v mladinskih združenjih eden izmed tistih, ki ga lahko in moramo močno okrepiti. Vendar to ne more biti odgovornost zgolj enega državnega organa, niti ne samih mladih v takšnih ali drugačnih lastnih združenjih danes, pač pa projekt celotne družbe in različnih akterjev, povezanih z mladimi ali izzivi, v katerih se znajdejo mladi danes. Torej staršev,

izobraževalnega sistema in pedagoške stroke, socialnega dela, političnih strank, sindikatov, Cerkev in njenih laičskih gibanj, športnih organizacij in še koga.

Ampak to potovanje je bilo poučno tudi zame osebno. Ko se ozreš, vidiš marsikaj, česar nisi nikoli videl. Vidiš kaj dobrega in vidiš napake. Danes lahko rečem, da smo v zadnjih 25 letih in na formalni strani v Sloveniji stvari pripeljali zelo daleč. Imamo zakonsko določene standarde – eden izmed njih je Svet Vlade RS za mladino –, o katerih lahko marsikje drugje le sanjajo. Imamo zakon o študentski skupnosti in Mladinskem svetu Slovenije, kar je zopet bolj izjema kot pravilo v Evropi. Toda zdi se mi, da je vsebina in realnost mladinskega dela, še posebej marsikje na lokalni ravni, v realnosti daleč od tistih krajev, s katerimi bi se želeli primerjati. Huda trditev, toda podkrepil bi jo z enim samim vprašanjem: Koliko mladinskih združenj, nacionalnih mladinskih organizacij, če hočete, ima razvit in delujoč redni sistem usposabljanja svojih mladinskih voditeljev? Ampak debata o krepitvi kompetenc ljudi v mladinskem delu, pa naj gre za poklicne mladinske delavce ali prostovoljne mladinske voditelje, je danes ena izmed ključnih v Evropi.

No, ni jih veliko, ampak tudi pri sindikatih, političnih strankah in takšnih ali drugačnih civilno-družbenih organizacijah v Sloveniji tega ni veliko. Kar zopet pripelje do zaključka, da je lahko organizirana mladinska srenja le tisto, kar je večinski vzorec v družbi. In potem se lahko zopet začne debata o kuri in jajcu.

Lahko bi šel še dlje in vam predlagal, da med mimoidočimi na cesti naredite anketo. Preprosto vprašanje, ali vedo, kaj je mladinsko delo. Večina – v najboljšem

primeru – bo to povezovala s študentskim delom. In kako smo prišli do izraza mladinsko delo? S prevajanjem angleškega izraza »youth work«. Morda bi se morali bolj nasloniti na tisto, kar je bilo naokoli tudi v naših krajih okoli leta 1930. Tudi v razlagah dr. Gogala iz tistih let.

In čisto na koncu le še to. S pisanjem tega besedila nisem imel namena dosežati visokih znanstvenih standardov, ta vidik morebitnih kritik z veseljem sprejemam. Upam pa, da bo besedilo dalo misliti vsem, ki so tako ali drugače povezani z mladinskim delom v Sloveniji, in da to ni le prispevek k popisovanju preteklosti, ampak tudi kakšen nastavek bodočnosti. Nisem imel in nimam namena provokacije, ampak tudi provokacija in pričakovana reakcija je včasih dobra metoda v mladinskem delu, ki naj mlade prisili k zavzemanju lastnih stališč. Tako kot naj bi bil prostor mladinskega dela tudi prostor možnosti napak. Ker so ravno tako lahko odlično izhodišče za učenje odgovornosti. To pa je že sestavina enega izmed konceptov v mladinskem delu, in sicer spodbujanje aktivnega državljanstva med mladimi.

o avtorju

Janez Škulj je rojen leta 1965. V gimnazijskih letih, ko se poslavlja od aktivne vloge v ljubljanskem taborniškem odredu Sivi volk, se po naključju pridruži takratnemu Mirovnemu gibanju, ki deluje pod okriljem RK ZSMS.

Leta 1984 dobi priložnost sodelovati na mednarodnem mladinskem delovnem taboru SCI v Pikardiji v severni Franciji. Kontrast med izkušnjo v Franciji in poznanimi vedenjem o mladinskih delovnih akcijah je kot dan in noč, zato leto kasneje – po vrnitvi iz služenja vojaškega roka – z veseljem pristane na vodenje mednarodne izmenjave prostovoljcev pri RK ZSMS. Po uveljavitvi zvezne strukture za mednarodno izmenjavo prostovoljcev prevzame vlogo jugoslovanskega koordinatorja, sodelovanje z SCI in kasneje ALLIANCE pa mu omogoči dober vpogled v zahodnoevropske mladinske strukture. Vmes postane tudi član zvezne konference ZSMJ in doživi odhod ZSMS z zasedanja zvezne konference ZSMJ v Sarajevu. Ob levitvi ZSMS v politično stranko

zagovarja ustanovitev Mladinskega sveta Slovenije in v prelomnih mesecih let 1989 in 1990 vodi proces ustanavljanja MSS. Leta 1990 kot eden izmed prvih z območja nekdanje Jugoslavije sodeluje v izobraževalnem tečaju za mladinske voditelje v okviru Sveta Evrope. Na prvem zboru MSS jeseni 1990 je izvoljen za predsednika MSS in ostane na tej funkciji vse do leta 1998. Poleti 1997 prevzame vodenje operativnega izvajanja pripravljanih ukrepov za vstop v EU program Mladi za Evropo, decembra istega leta pa se zaposli v zavodu MOVIT, kjer od leta 1999 do konca leta 2014 vodi nacionalno agencijo za programe EU na področju mladine.

Leta 1995 je izvoljen za podpredsednika CENYC, dve leti kasneje pa prevzame funkcijo podpredsednika novoustanovljenega Evropskega mladinskega foruma. Je eden tistih, ki so potovali v Bruselj takrat, ko še ni bilo direktnega leta iz Ljubljane. V obeh organizacijah skrbi za sodelovanje z Mladinskim direktoratom Sveta

Evrope ter razvoj demokratičnega organiziranja mladih v Srednji in Vzhodni Evropi.

Po vstopu Slovenije v program Mladi za Evropo postane član neformalnega koordinacijskega telesa nacionalnih agencij trojke kot četrti član, ki predstavlja nacionalne agencije programa v takrat pridruženih državah EU.

Pogosti kratki in daljši obiski Strasbourga med letoma 1993 in 1998 so dejstvo, tam pa spozna svojo ženo Sonjo, ki sicer prihaja iz Frankfurta in dela v Mladinskem direktoratu Sveta Evrope. (Napaka, prvič si v roke sežeta 1995 v pristanišču v Splitu na poti na otok Vis, kjer sovodita izobraževalni tečaj za mladinske voditelje iz Hrvaške v okviru programa ukrepov za vstop Hrvaške v Svet Evrope.) Leta 2000 začneta skupno življenje v Ljubljani in dve leti kasneje začneta preizkušati priložnost družinskega življenja v nemško-slovenskem dvojezičnosti domačega okolja z Adamom, ki se mu štiri leta pozneje pridruži še Tim.

PREGLED UPORABLJENIH KRATIC

AEYSC – All European Youth and Student Co-operation; Vseevropski okvir sodelovanja mladine in študentov

AGESCI – Associazione Guide e Scouts Cattolici Italiani; Združenje katoliških skavtov in skavtinja Italije

CCIVS – Coordination Committee for International Voluntary Service (UNESCO); Koordinacijski odbor za mednarodno prostovoljno službo

CDEJ – (Comité Directeur Européen pour la Jeunesse) European Steering Committee for Youth (Council of Europe); Evropski usmerjevalni odbor za mladino (Svet Evrope)

CEI – Central European Initiative; Srednjeevropska pobuda

CENYC – Council of European national Youth Committees; Svet evropskih mladinskih svetov

CJE - Consejo de la Juventud de España; Španski mladinski svet

CYI – Communist Youth International; Mednarodni mladi Komunisti

ČSM – Československý svaz mládeže; Češkoslovaška zveza mladine

DPO – družbeno-politične organizacije
DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd; danski mladinski svet

EBCO – European Bureau for Conscientious Objection; Evropsko združenje oporečnikov vesti

ECB – European Coordination Bureau of INGYOs; Evropski koordinacijski urad mednarodnih mladinskih organizacij

EPYC – European Political Youth Council; Evropski svet političnih mladinskih organizacij

ERYICA - European Youth Information and Counselling Agency; Evropska agencija za informiranje in svetovanje mladim European Democrat Students

EYC – European Youth Centre (Council of Europe); Evropski mladinski centre (Svet Evrope)

EYCA – European Youth Card Association; Evropsko združenje mladinskih kartic

EYCD – European Young Christian Democrats; Evropski mladi krščanski demokrati

EYF – European Youth Foundation (Council of Europe); Evropska mladinski sklad (Svet Evrope)

FDJ – Freie Deutsche Jugend; Svobodna nemška mladina

FPÖ – Freiheitliche Partei Österreichs; Svobodnjaška stranka Avstrije;

FSJ – Ferijalni savez Jugoslavije; Počitniška zveza Jugoslavije

HANAO – Hrvatska nacionalna omladina; Hrvatska nacionalistična mladina

HDZ – Hrvatska demokratska zajednica; Hrvatska demokrična skupnost

HSU - Hrvatsko skavtsko združenje; Hrvatsko skavtsko združenje

IJK – Internacia Junulara Kongreso; mednarodni mladinski kongres (TEJO)

INGYO – International Non-Governmental Youth organisation; Mednarodna Nevladna mladinska organizacija

ISMUN - International Youth and Student Movement for the United Nations; Mednarodno gibanje mladine in študentov za OZN

IYCS-IMCS – International Young Catholic Students – International Movement of Catholic Students

IYHF – International Youth Hostel federation; Mednarodna zveza mladinskih prenočišč

IYY – International Youth Year (United Nations); Mednarodno mladinsko leto (OZN)

JEF – Young European Federalists; Mladi evropski federalisti

JLA – Jugoslovenska ljudska armada

JNNO - Jugoslovenska napredna nacionalistična omladina; Jugoslovenska napredna nacionalistična mladina

JUO – Jugoslovenska ujedinjena omladina; Jugoslovenska napredna mladina

KISZ – Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség; Madžarska zveza komunistične mladine

KMO - Комитет молодых организаций СССР (KMO СССР) – Odbor mladinskih organizacij SSR

KOMISP - Koordinacijski odbor za mednarodno izmenjavo strokovnih praks (UK ZSMS Ljubljana)

KOMSJ - Koordinacijski odbor mladinskih svetov v Jugoslaviji (Srb: KOOSJ: Koordinacijski odbor omladinskih saveta u Jugoslaviji)

KPJ – Komunistična partija Jugoslavije; Komunistična stranka Jugoslavije

LMS – Ljudska mladina Slovenije

MDA – Mladinske delovne akcije

MDB – Mladinske delovne brigade

MIC - Mladinsko-informacijski center

MISSS - Mladinsko informacijski in svetovno središče Slovenije

MISZOT – Magyarországi Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsa; Madžarski nacionalni mladinski svet;

MKD - Mladi krščanski demokrati

MLD - Mladi liberalni demokrati in demokratke

MLIN - Mlada iniciativa pri Slovenski demokratični zvezi

MOM - Medškofijski odbor za mladino

MOŠ – Medškofijski odbor za študente

MSL – Mladinski svet Ljubljane

MSS – Mladinski svet Slovenije

MZS - Mladi zeleni Slovenije

NOJ – Narodna omladina Jugoslavije; Ljudska mladina Slovenije

NUS – National Union of Students (of the United Kingdom); Nacionalna zveza študentov (Združenega kraljestva)

NYCI – National Youth Council of Ireland; Nacionalni mladinski svet Irske)

ÖBJR – Österreichischer Bundesjugendring; Avstrijski zvezni mladinski svet

ORJUNA - Organizacija jugoslovenskih nacionalista; Organizacija jugoslovenskih nacionalistov

ORNAS – Organizacija nacionalnih studentov (ORJUNA)

PCI – Parti communiste internationaliste; Internacionalistična komunistična stranka (Francija)

PO SSM – Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže; Pionirska organizacija Socialistične zveze mladih RmS – Rada mládeže Slovenska; Mladinski svet Slovaške

SAU - Slovenska akademska unija

SDM – Slovenska demokratična mladina

SDM₁ - Socialdemokratska mladina

SDZS - Socialdemokratska zveza Slovenije

SED – Sozialistische Einheitspartei Deutschlands; Socialistična stranka enotnosti Nemčije

SKOJ – Savez komunistične omladine Jugoslavije; Zveza komunistične mladine Jugoslavije

SKZ – Slovenska kmečka zveza

SMGH – Savez mlade generacije Hrvatske

SNT – Suomen Nuorisjärjestöjen Yhteistyöjärjestö; Finski nacionalni mladinski svet (pred letom 1990)

SOJ – Savez omladine Jugoslavije; Zveza mladine Jugoslavije

SOS - Skupnost občin Slovenije

SRNAO – Srpska nacionalna omladina; Srbska nacionalistična mladina

SSM – Socialistický svaz mládeže; Socialistična zveza mladine

SSM ČSSR – Socialistického svazu mládeže ČSSR; Socialistična zveza mladine ČSSR

SSOJ – Savez socijalističke omladine Jugoslavije (ZSMJ)

SZDL – Socialistična zveza delovnega ljudstva

SZDLJ – Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije

ŠOLT – Študentska organizacija ljudske tehnike

ŠOM - Škofijski odbor za mladino

ŠOS – Študentska skupnost Slovenije

ŠOU – Študentska organizacija Univerze

TEJO – Tutmonda Esperantista Junulara Organizo; Svetovna esperantska mladinska organizacija

UK ZSMS – Univerzitetna konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije

URSM – Urad RS za mladino

USAOJ – Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije; Združena zveza protifašistične mladine Jugoslavije

WAGGGS - World Association of Girl Guides and Girl Scouts; ; Svetovno združenje vodnic in skavtinja

WAY – World Assembly of Youth; Svetovna skupščina mladih

WFDY – World Federation of Democratic Youth; Svetovna federacija demokratične mladine

WOSM – World Organisation of Scouts Movement; Svetovna organizacija skavtskega gibanja

WYF – World Youth (and Students) Festival; Svetovni mladinski (in študentski) festival

WYWCA – World Young Women's Christian Association; Svetovno krščansko združenje mladih žensk

YF EU – Youth Forum of European Union; Mladinski forum Evropske Unije

YFJ – European Youth Forum; Evropski mladinski forum

YMCA – Young Men's Christian Association; Krščansko združenje mladih moških

ZAMTES - Zavod SRS za mednarodno tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje

ZJIMS - Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju

ZKMS – Zveza komunistične mladine Slovenije

ZKS – Zveza komunistov Slovenije

ZKŠ - Združenje katoliških študentov

ZMKD – Zveza mladih katoliških delavcev

ZPJ – Zveza pionirjev Jugoslavije

ZPMS – Zveza prijateljev mladine Slovenije

ZSKM - Zveza slovenske kmečke mladine

ZSKSS - Združenja slovenskih katoliških skavtinja in skavtov

ZSM₁ – Zveza slovenske mladine

ZSMJ - Zveza socialistične mladine Jugoslavije

ZSMS – Zveza socialistične mladine Slovenije

ZSPM – Zveza slovenske podeželske mladine

ZŠJ – Zveza študentov Jugoslavije

seznam oseb

Anderlič, Anton, 35
 Basej, Robert, 22
 Bizjak, Ivo, 24
 Bricman, Anton, 38
 Broz, Josip, 21
 Cankar, Karl, 24
 Černe, Robert, 20
 Češko, Sandi, 31
 Černjak, Dominik S., 46
 Čular, Patricija, 50
 Debeljak, Peter, 46
 Demšar, Mateja, 48
 Drevenšek, Gorazd, 38
 Dolenc, Ervin, 15
 Ehrlich, Lambert, 15
 Gaber, Slavko, 46
 Gogala, Stanko, 15
 Golubovič, Brane, 46
 Hajdinjak, Valentin, 45
 Hasanović, Tahir, 21
 Hodorkovski Borisovič, Mihail, 31
 Jakič, Roman, 46
 Jarc, Tea, 41
 Kalčina - Srhoj, Liana, 41
 Karadorđević, Aleksander, 11, 12
 Karadorđević, Peter, 11
 Kirn, Srečo, 35
 Knep, Milan, 9, 24
 Kobal, Vinko, 23
 Kocbek, Edvard, 12
 Koncilija, Rudi, 24
 Kordin, France, 12
 Koritnik, Milan, 41, 49
 Kreft, Lev, 20

Krek, Janez Evangelist, 12
 Krivec, Ignac, 9, 20, 22
 Kržič, Iztok, 45
 Kučan, Milan, 41, 47
 Kunaver, Pavel, 12
 Kureš, Miloš, 22
 Kyte, Rachel, 42
 Lavrič, Dominik, 41
 Lavš, Igor, 10, 20, 21
 Lenardič, Boris, 41
 Lovšin, Peter, 24
 Lukančič, Mojca, 31
 Makarovič, Matej, 37, 41, 47
 Marc, Leon, 41
 Matjašič, Peter, 45
 Meglič, Stanislav, 49
 Mitter - Škulj, Sonja Margarete, 49
 Nedič, Milan, 12
 Pahor, Borut, 37, 45
 Pajer, Joško, 41
 Pegan, Vladimir, 49
 Pelosa, Jan, 40
 Persson, Bengt, 25
 Peterle, Alojz, 24
 Pinosa, Rafo, 46
 Pintar, Franc, 11
 Plevnik, Janez, 9, 47, 49
 Podobnik, Janez, 24
 Podobnik, Marjan, 41
 Popovič, Miloš, 12
 Potočnik, Viktorija, 20
 Radinja, Tine, 45
 Raičević, Ljubo, 50
 Rezar, Vida, 49

Ružič, Damjan, 40
 Shaker, Kamal Izidor, 41, 49
 Sitar, Jože, 41
 Skrinar, Uroš, 50
 Šalamon, Stanko, 33, 44, 45, 46, 49
 Školč, Jože, 35
 Škulj, Janez, 6, 8, 24, 41, 49, 63
 Škvor, Zorko, 24, 41, 45, 46, 47
 Štefin, Anita, 41, 42, 45, 49
 Štolfa, Matjaž, 41, 49
 Štrukelj, Blaž, 41
 Tang, Johnny, 42
 Thaler, Zoran, 22
 Thompson Seton, Ernest, 12
 Tomašič, Boris, 45, 46
 Tomec, Ernest, 15
 Tomšič, Danilo, 49
 Turk, Danilo, 22
 Urbanija, Miloš, 31
 Vaupotič, Mirko, 47
 Vencelj, Peter, 41
 Venišnik Babič, Vesna, 48
 Vider, Vital, 23
 Vidovič-Miklavčič, Anka, 15
 Vnučec, Karmen, 46
 Volasko, Peter, 24
 Vraber, Sanja, 46
 Vrečar, Rajko, 41
 Zaviršek-Žorž, Nataša, 41
 Zver, Milan, 47
 Žagar, Mitja, 22
 Žibert, Alenka, 41
 Žužek, Miha, 23

Posnetek z zvočnim zapisom Ustanovnega zbora MSS 25. aprila 1990, Foto: Matej Pušnik, Vir: MSS

Prvi predsednik MSS izroča posnetek po 25 letih aktualnemu predsedniku MSS Tinu Kamplu Foto: Matej Pušnik, Vir: MSS

Tin Kampelj, ministrica Maja Makovec Brenčič in Janez Škulj, Foto: Matej Pušnik, Vir: MSS

